COMMENTARII
DE REBVS
IN
SCIENTIA NATVRALI
ET
MEDICINA
GESTIS.

VOLVMINIS XXIII. PARS II.

LIPSIAE MDCCLXXIX.

APVD IOH. FRIDERICVM GLEDITSCH.

Venduntur etiam

Londini apud Fr. Elmsly. Edinburgi Io. Balfour. Lugd. Bat. ap. Fratres Luchtmann. Parisiis Barroi senior. Venetiis Io. Bapt. Pasquali. Milano Ios. Galeazzi. Augustae Taurinor. Laurent. Giraud. Holmiae Magnus Sweterus.

I.

Iournal de médecine, chirurgie, pharmacie cet. Par. Mr ROUX, Tom. XLIII. à Paris 1775. 12. pag. 576. Tom. XLIV. ib. eod. pagg. 576.

i. e.

Diarium ad medicinam, chirurgiam, pharmaciam etc. pertinens, Auctore ROUX, Tom. XLIII. et XLIV.

More consueto per singulos indicabimus menses sequentia. Igitur:

Mensis Ianuarius: p. 3.

1) Cl. BERNH. PEYRILHE dissertatio academica, *de cancro*, quam alibi *) recensuimus. p. 7.

2) DUPLAN obseruationes de *duabus pleuritidis speciebus*, quarum altera in iuuene viginti quinque annorum repetitis venaesectionibus in pede, altera vero in femina triginta trium annorum, cum diarrhoea, ventris duritie, borborygmis et torminibus vehementibus coniuncta, per venaesectionem in brachio dextro, ptisanam et cantharides in suris applicatas, sublata est. p. 19.

3) POMMEL obseruatio de *variolis confluentibus*, quas leniora sequebantur symptomata, cuius rei causam fuisse hanc censet Cl. Auctor, quod puer ante aliquot dies ferro candente alterum laeserat crus, quo facto vehemens inflamma- p. 28.

 tio

*) v. comm. nostr. Vol. XXII. p. 689.

tio suppuratioque accedens materiam variolosam ipsi subtraxerat morbo.

p. 30. 4) Epistola Cl. MAVDVYTI DE LA VARENNE de quadam peculiari variolas transplantandi ratione. Concernit illa potissimum morem inter Chinenses receptum, quo crustas variolosas siccatas et in pulverem redactas ope gossypii indunt naribus, atque contagium variolosum sic producunt. Obseruationes variae illustrandae rei propositae inseruiunt.

p. 37. 5) Relatio de *quatuor hominibus suffocatis* in gypsi fodina, Auctore Cl. ROCHARD; purificandi quippe aëris causa suffumigia cum ligno iuniperi quod comburebatur facta erant, quae tamen aëris raritatem efficiendo, exhalationibus noxiis, maiorem conciliarunt noxam.

p. 48. 6) Cl. BANAV obseruatio *de suffocatione a vaporibus carbonum*. Cl. BANAV cuidam abbati suffocato auxilio fuit, vestimenta ei exuendo, aëri liberiori illum exponendo, ac humectando corpus aqua frigida. Abbas in vitam reuocatus statim auidissime oxycratum potauit, ac vires aceti vinosi in ipso paroxysmo naribus frequenter admoti, quibus se quam maxime sensit leuatum, refocillatumque, admodum laudauit.

p. 51. 7) Epistola ad Auctorem huius diarii a GAUTHIER de methodo *hernias cauteriis curandi*; duobus enim exemplis egregium huius remedii vsum declarare confirmareque studet.

p. 64. 8) Obseruationes Cl. BOURIENNE de *abscessibus in musculorum abdominis interstitiis*. Tria exempla hic commemorantur, quae ab externa quum erant causa, felicem habuere euentum. Verum eiusmodi abscessus, si iusto serius deprehenduntur funestum augurari sinunt exitum, quia pus vel per peritonaeum transire, vel sese in contextu celluloso diffundere solet.

9. Epi-

9) Epiſtola Cl. BECHEREL *de gutta ſerena feliciter ſublata*, a ſubitanea menſium obſtructione hoc malum ortum erat, eique ſaepius repetitis venaeſectionibus medebatur. Simile exemplum legitur apud SCHARSCHMIDIVM *). p. 80.

Menſis Februarius:

1) Cl. PLANCHONI obſeruatio *de fluxione catharrhali veſicae.* Praemiſſa hujus morbi deſcriptione omnia illuſtrantur, declaraturque decoctum vuae vrſi cum nitro et glycyrrhiza quam maxime conveniſſe aegro, vt ſanitatem recuperaret. p. 118.

2) DESGERAUD obſeruatio *de aſcitide.* Oleo oliuarum cum ſpiritu ſalis ammoniaci volatili invncto abdomini aegrum ſanatum aſſeritur. p. 128.

3) LAPEYRE obſeruatio de operatione *empyematis* in infante poſt pleureſin pure in pectore collecto. Omnis cura pectoris inciſione et puris emiſſione potiſſimum abſoluta eſt. p. 130.

4) Cl. OTERRAS obſeruatio *de particulae oſſis fracti ſeparatione.* Laeſum erat os ob caſum, quem perpeſſus erat aegrotus. p. 136.

5) Cl. CARLIER obſeruatio *de fractura oſſis femoris in inferiori parte per tormenta bellica.* Amputatio hoc in caſu non adhibita eſt, ſed ſeparatio particularum oſſis, ſuppuratioque copioſa totam curationem perfecit. p. 151.

6) Cl. BYIOL relatio *de naturali quadam amputatione oſſis fibulae.* In aegro videlicet, febre maligna vexato, ſeparatio oſſis fibulae facta erat, exfoliatione autem non rite procedente, caſu reſtituebatur is fortuito. Suppuratio enim aegro in genua prolapſo ſuperuenit, quae articulationis ligamentis conſumtis, plenam effecit oſſis ſeparationem et aegro p. 160.

 pri-

*) Vid. Relationes medico chirurgic. ann. III. p. 172.

priſtinam valetudinem reſtituit. Varii caſus amputationem concernentes adiecti ſunt huic tractationi.

p. 172. 7) Cl. IUVILLE epiſtola *de bracheriis elaſticis in herniis inguinalibus.* Accurata harum deſcriptione et recta applicatione praemiſſa, de eorum egregio vſu diſſeritur.

p. 181. 8) Cl. VILLAINE obſeruatio *de febre putrida verminoſa feminae*, quam aqua vino permixta feliciter propulſauit Noſter.

Menſis Martius.

p. 215. 1) Cl. POMA libellus de *ſynocho putrida*, quae per euacuationem criticam ſanguinis nigricantis ex ano factam, quae libras duas et dimidiam ſanguinis eiecit, penitus ſublata eſt.

p. 217. 2) Cl. CAPMAS obſeruatio *de hemiplegia per apoplexiam ſeroſam orta.* Iamdudum medici hac ratione hemiplegiam oriri poſſe docuerunt, et venaeſectionem et veſicatoriorum applicationem cum fructu adhibuerunt, Noſter veſicatoriis eam ſanauit.

p. 222. 3) Cl. THOMASSIN *de rachitide.* Quamquam BOERHAAVIUS aliique aſſerunt, rachitidem morbum eſſe infantilem, nihilo tamen ſecius hanc in iuuene ſeptemdecim annorum obſeruauit Noſter, atque huius mali cauſam in manuſtupratione poſitam coniicit, aegro tamen negante, nihil certi decernit. Fato vero exſtinctus eſt iuuenis, quum imperiti medici male hanc tractauerant rachitidem.

p. 271. 4) Epiſtola Cl. DU CHANOY *de ruptura tendinis Achillis*, qua continetur hiſtoria viri quadraginta annorum, cui tendo hic ruptus abſque ſutura, per approximationem ruptarum partium et ligationem pedis per vincturam in integrum eſt reſtitutus.

p. 278. 5) Epiſtola Cl. PIETSCH ad Cl. MARTIN de *trepanationis* in cranio laeſo inutilitate, eo videlicet

in

in caſu, ſi noua integumenta per naturam producta vulnus obducant cicatrice.

Menſis Aprilis.

1) Cl. MONTFILS *de virtute extractorum borraginis et bugloſſi in gonorrhoea venerea.* Illa extracta in fontana aqua ſumi iubet, atque affirmat in vniuerſum aegros ita ſanari poſſe; addi quidem poſſunt extractum altheae et graminis, ſed Noſter obſeruauit haec additamenta nihil conferre, ideoque conuenienter abeſſe poſſe; quae omnia variis exemplis vberius illuſtrantur atque firmantur. p. 314.

2) Cl. BOURLEYRE commentatio *de auxilio naturae in exfoliatione oſſis cranii* non nimium contuſi. Noſter exfoliationem interdum eſſe exſpectandam arbitratur, quum natura ipſa ad hanc operationem ſuſtentandam optima remedia ſoleat adhibere, experientiaque edoctus multa exempla lectu digna addidit. p. 322.

3) Cl. IALOUSET *de operatione chirurgica in orificio et collo vteri,* quae in femina triginta quinque annorum ab anno aetatis decimo quinto vteri prolapſu cum totius vaginae detorſione laborante, a Cl. Auctore inſtituta eſt, et qua effecit repoſitionem vteri. Verum inter ipſam grauiditatem vteri prolapſu abſque vllis moleſtiis, paucis tantum difficultatibus in vrina mittenda exceptis, laborabat haec femina. Partus tempore appropinquante Noſter accerſitus, et orificium vteri difficulter detegens, illud margine duro et calloſo, quod tribus diebus inter dolores partus non dilatatum erat, conſpiciebat obſitum. Quare propter cartilaginoſam indolem ac craſſitiem vteri, cepit conſilium de collo illius incidendo, quo facto ob nimiam vteri contractionem ruptura colli ſequuta eſt, atque tum, aliis inciſionibus in vteri collo factis, totali diſruptioni vteri offe- p. 366.

 cit.

cit. Quibus omnibus per vnius et dimidiae horae ſpatium peractis, mortuus infans eductus eſt. Noſter deinceps vterum repoſuit, et, iniectionibus adhibitis, lochia bene fluxere. Non diu poſt menſtrua apparuere, et femina ſana, ſi peſſario vſa eſſet, non prolapſu vteri iterum laboraſſet. Ex VAN SWIETEN praeterea et PORTAL caſus ſimiles commemorat.

Menſis Majus.

p. 387. 1) Cl. PRIESTLEY experimenta et obſeruationes *de differentia aëris*, ex Anglico ſermone translata *).

p. 415. 2) Cl. ACHARD obſeruationes *de duobus hydropicis, et de calculo veſicae*, qui in tunicis veſicae per mucoſitatem ſeſe fixerat.

p. 427. 3) Cl. HARMAND *de funeſtis cauſticorum et eſcharrhoticorum remediorum in cancro ſanando effectibus.* Exemplo Ipſi eſt femina triginta ſex annos nata, cui mammilla dextra cancroſa fuit, et quae exſtincta eſt. Cauſam mortis ponit in ſiniſtra applicatione emplaſtrorum corroſiuorum a quodam agyrta facta, atque ſectione accedente docet, fieri vtique potuiſſe, vt per curam palliatiuam femina vitam per aliquod tempus ſeruaſſet.

p. 441. 4) Cl. DEGRAVERS de *oculo vulnerato et humoris aquoſi emiſſione, ſubſequuto ſtaphylomate.* Primo obtutu timuit Noſter de obturatione pupillae, ſed, ſtaphylomate aperto, quo iris iterum facile in locum ſuum reſtitui poſſet, repetitis venaeſectionibus, et ſuffumigiis emollientibus rite adhibitis omnia ex voto ſucceſſerunt.

p. 443. 5) Cl. DU CHANOY de *tendine Achillis rupto.* PETITI machinam huic rei cauſa inuentam tamquam

quam

*) v. comm. noſtr. Vol. XXI. p. 124. ſq. 437.

quam prorſus inutilem reiicit, atque methodum non multum ante commendatam *) laudat.

6) Epiſtola Cl. MONTBALLON *de eodem argumento*, qua itidem methodus Cl. DU CHANOY exemplis illuſtrata de meliori commendatur. p. 450.

7) ANT. LE CLERC *de grauiditate quadam per octodecim annos imaginaria.* Femina parturiens crudeliſſimis inſcii cuiuſdam artis obſtetriciae magiſtri manipulationibus male affecta erat, vnde per vnius anni ſpatium aegrotando in matrice pungentes ſenſit dolores, donec ſub finem decimi octaui menſis, recuperata aliquatenus valetudine, grauidam ſe factam indiciis quibuſdam prodidit. Verum, finitis nouem menſibus, ſopiti dolores redevntes vitam eius per octodecim annos admodum moleſtam reddidere. Tandem defuncta eſt, ac cadauere diſſecto conſpicuum factum, eam nequaquam fuiſſe grauidam, ſed matricis et ouarii tumore laboraſſe. p. 457.

8) Cl. IUVILLE epiſtola II. *de bracheriis elaſticis ad hernias inguinales.* Prioris iam ſupra ad menſem Februarium mentionem fecimus. p. 463.

Menſis Iunius.

1) Cl. PRIESTLEY experimenta et obſeruationes *de differentia aëris* **). p. 483.

2) Cl. DUPLAN *de phthiſi cauterio ſanata.* Omnis cura abſoluta eſt equitatione, vaporibuſque mediocriter calidis, quibus vlcus pectorale apertum eſt, quo facto inter ſcapulas fontanella applicata, aegra lactis et aquarum mineralium vſu recuperauit valetudinem. p. 505.

3) Cl. EMMANUEL *de tumore ſcirrhoſo ventriculi.* Vir ſexaginta annorum grauatiuum dolorem ſentiens circa ſtomachum, cuius cauſam in ſuppreſſa p. 515.

*) v. ſupra p. 198.
**) v. ſupra menſe maj. l. c.

transſpiratione ponebat, varia medicorum ſibi expetiit conſilia, quibus indicabat rectum abdominis latus externe durum, vnde omnes de tumoris praeſentia conueniebant inter ſe. Vexatus eſt continuis vomituritionibus vehementioribus, emiſſione liquoris mucilaginoſi, grumoſique atrum referentis colorem, et tandem exſpirauit. Sectione facta, duo tumores ſcirrhoſi et carcinomatoſi humore quodam colorem rubri vini referente conſpicui facti ſunt, duodenum quoque et pylorus ex parte ſcirrhoſi fuere, ipſumque ſtomachum glandulae ſcirrhoſae obſedere etc.

p. 525. 4) Cl. TESTART *de carbunculo*, qui feminae nucham occupans, ſeſe verſus humeros extendit, ſucceſſiue ad apophyſes vſque tranſuerſales occipitis et aures. Variis remediis adhibitis, ichoroſa materies acris per parua foramina tranſiens, gangraenam effecit. Corticis chinae vſus internus aeque ac externus vna cum inciſionibus prudenter factis aegrae ſaluti fuere.

p. 530. 5) Cl. FIGUET epiſtola ad Cl. LEVRET *de extractione corporis peregrini ex vagina vteri.* In medium profert Noſter hiſtoriam de vlcere in vagina a nimis magno peſſario exiſtente, cuius medela per eius extractionem forcipis Leuretianae ope, per victum tenuem, ac emollientes, detergentes atque adſtringentes iniectiones facta eſt.

p. 538. 6) Obſeruatio Cl. FILLION *de vulnere per abdomen tranſeunte vna cum apertura inteſtini.* Tredecim videlicet annorum puer a tauro cornibus transfoſſus erat, vulnus inde inflictum et ſuppuratum, ruptumque inteſtinum liquoribus balſamicis, apto regimine praeſcripto et ipſius adeo naturae beneficio perſanatum eſt.

p. 552. 7) Cl. D'ARCET experimenta *circa quaſdam mixtiones metallicas, quae in calidam iniectae aquam*

rurſus

rurſus mollitiem ac fluiditatem aſſumſere. Huius rei gratia praeprimis wiſmutho, ſtanno atque plumbo vſus eſt.

Tom. XLIV.

Menſis Iulius.

1) Cl. FOVRNIER obſeruationes *de febribus putridis et malignis*, per quinquaginta annos ſtudioſe collectae atque hic communicatae. Praemiſſa enim commentatione de natura et cauſis immediatis febrium, ipſae malignae febres, ne oboriatur confuſio, a ſe inuicem probe diſtinguuntur, 1) in proprie ſic dictas, quae omnes, abſque omni aetatum ſexuumque ratione habita, inuadunt, et frequentiores apud meridionales, quam ſeptentrionales eſſe ſolent nationes, 2) in purpuratas, exanthematoſas, et petechiales, 3) in malignam peſtilentialem. Ceterum de ſignis, praeſagiis, tandemque de recto vomitoriorum ac veſicatoriorum remediorum aeque, ac venaeſectionum vſu diſſeritur. p. 3.

2) Cl. LE CLERC epiſtola ad GOVBELLY *de noxio vſu interno ſpirituoſorum remediorum*, praeprimis in morbis pectoris: Inter iis aquae vitae et *liqueur du Sieur* TREFENSCHEIDLE prorſus reiiciuntur. p. 56.

3) Cl. LEAUTAUD obſeruatio *de vlcere maligno cum febre ardenti ſanato.* Repetitae venaeſectiones, applicatio emplaſtri *manus dei* cum vnguento mucilaginoſo mixti, inunctio laeſae partis cum oleo roſarum et hyperiei et aqua vitae ſuppurationem iterum prouocarunt, interne vero apozemata et remedia mitigantia, incraſſantia et abſorbentia admodum proficua fuere. p. 63.

Menſis Auguſtus.

1) *Collectio operum phyſicorum et medicorum* RICHARD MEAD *in linguam Francogallicam translatorum* p. 99.

rum a COSTE *). Priores editiones, ne Londinensi **) quidem excepta, non omnia continebant Cl. MEADII ſcripta. Prior enim editio, a LORRY 1751 publici iuris facta, tantum comprehendebat tentamen de venenis, (quod Gottingae 1749 cura OEDERI et Francofurti 1763 latine prodiit) tractatum de peſte et variolis, translationem RHASIS de eodem morbo, commentationem de influxu ſolis et lunae in corpus humanum, diſcurſum anniverſarium ex inſtituto HARVCI habitum in collegio medicorum Londinenſium, et diſſertationem de nummis in honorem medicorum Smyrnae cuſis. Quam quidem Lorryanam editionem iterum CAVELIERIVS ſub nouo hoc prodire iuſſit titulo: *Relationes et praecepta medica duobus voluminibus.* Sed quamquam haec perfectiſſima dicatur editio, tamen in ea deſiderantur commentatio de morbis, quorum in ſacris fit mentio literis, deſcriptio Machinae Suttonianae renouandi aëris cauſa, et diſquiſitiones de ſcorbuto maris. Neque editio Amſtelodami publicata omnibus numeris eſt abſoluta, nam omiſſa ſunt praecepta medica, medicina ſacra, et diſſertatio de nummis. Itaque, ne Lectoribus de hoc defectu detur occaſio conquerendi, omnia ſtudioſe congeſſit COSTE, diſcurſibus praeliminaribus vnamquamque commentationem inſtruxit, atque phyſicas, medicas et chirurgicas animaduerſiones adiecit. Cl. WINTRINGHAM monita et praecepta medica cet. Cl. MEAD notis additis edidit ***).

p. 141. 2) Cl. LE FEURE *de vomica cum meditationibus de remediis cauſticis et eſcharroticis externe adhibitis et in cura cancri ab* HARMAND *proſcriptis.* Vomicam ruptam Noſter per infuſionem florum pedis cadi et hyperici

*) v. Comm. noſtr. Vol. XXI. p. 561.
**) The medical Works of MEAD. v. ib. Vol. XV. p. 697.
***) v. Comm. noſtr. Vol. XXI. p. 725.

hyperici melle addito, pillularum MORTONI duobus granis, et de cynoglossa duabus dosibus mixtis, quas mane et vesperi aegra sumebat et clystere cum sero lactis, curare tentabat. At morti iam proxima videbatur aegra, igitur ad modum Cl. TISSOTI propinabat infusionem sambuci cum oxymelle squillitico, quo successu temporis vomitiones insequebantur, omniaque ad meliorem conditionem vergere videbantur. Quare suadente Cl. POISSONNIER praescripsit ipecacuanhae vnum granum, pillularum de cynoglossa duo, balsami Peruuiani doses octo, haec cum saccharo mixtae in pillulas redigebantur quatuor, quarum tres tribus horis capiebat, et, continuato hoc regimine, vigesimo quarto die conualuit aegra, et omnis cura per purgationes ex manna et terra foliata tartari finita est. Caeterum se in sequentibus defendit ob mortem ab vlcerato cancro productam, sibique imputatam, et omnia transfert in agyrtam, qui ichorem longius retinendo eius in sanguinem refluxum non impediuerat; atque his subiicit, tutissimum remedium hic cauterium fuisse, quod exemplo addito pluribus docet.

3) Obseruatio Cl. GALLOT *de vulnere capitis cum fractura cranii.* Id quod suppuratione, apto regimine, et aliis remediis conuenientibus est sanatum. p. 156.

Mensis September.

1) Cl. BVCHAN medicina domestica, e lingua Britannica translata a I. D. DUPLANIL *). p. 295.

2) Consilium Facultatis medicae Parisinae *de malo venereo infantum*, quo ad Inspectorum Xenodochii Aquarum Sextiarum quaestiones respondetur. Collegium medicorum asserit, infectionem in neogenito difficulter esse cognoscendam, eamque p. 307.

se

*) v. comm. nostr. Vol. XXI. p. 580.

ſe vix die duodecimo aut intra menſem prodere, praeprimis ſi mater mercurio vſa fuerit. Obiter conſuetudinem illam quatuor vel quinque liberos lactationis gratia vni committere nutrici, qua infectio facilis et communis poteſt fieri, reprehendit. Symptomata dein deſcribuntur, inter quae principem locum occupant palpebrarum glandulae, quae albam purulentamque gonorrhoeae ſimilem emittunt materiem; ſed in aetate tantum infantili curam palliatiuam ſperandam eſſe collegium decernit. Laudantur autem hic cinnabarina fumigia, praeferunturque mercurialibus. Modus procedendi is eſt, vt infans in corbi conſtitutus ſuper ſuffumigia teneatur, ita tamen, vt caput fumo non ſit expoſitum. Repetitio ſuffumigiorum per tres vel quatuor dies fieri debet, et prioribus quidem per quatuor vel quinque minuta, reliquis diebus per ſemihorium. Frequenter purgandi ſunt infantes, et poſt ſuffitus non ſtatim in cunas ponendi, ſed in aëre liberiori circumferendi. Omnis cura vt plurimum quindecim ſuffumigiis abſoluitur.

p. 322. 3) *De ratione taeniam propellendi.* Omnis cura eo redit. Iuſculum butyraceum aegro die ante curam eſt propinandum et clyſma emolliens adhibendum, quod dein ſpecificum ipſum ſequitur, cuius ſumma haec eſt: duae vel tres drachmae filicis maris (non ramoſae dentatae) in vnciis quatuor vel ſex aquae filicis vel ceraſorum dentur, applicentur purgantia e panacea mercuriali quatuor decies dulcificata, e ſcammonii granis duodecim e ſex vel ſeptem granis gummi guttae, et cum confectione hyacinthorum fiat bolus. Rex Francogalliae formulam huius remedii magnis ſumtibus emtam ſalutis ciuium cauſa publici iuris facere iuſſit, et NVFFERIA, quae vendidit, ab alio, cui olim vendiderat, propterea vocata eſt in iudicium. Quod reliquum

reliquum eſt hanc methodum etiam in PLINII hiſt. nat. L. XXVII. c. 55. his verbis inuenimus. *Filicis radix pellit — interaneorum animalia: ex his taenias cum melle — aluum ſoluit, primo bilem trahens, mox aquam, melius taeniam cum ſcammonii pari pondere*, cf. DIOSCORIDES de mat. med. L. IV. c. 186. Eſt autem, vti etiam monitum eſt in egregio libro*) quem non ſatis ob magnam vtilitatem laudare poſſumus, magna cautio ſuadenda hoc remedio vtendi. Doſis enim profecto magna eſt.

4) Cl. GALLOT *de morbo ſoporoſo ab iracundia producto*. Clyſteres, veſicatoria, aqua caſſiae, ptiſana e radicibus paeoniae, glycyrrhizae, floribus ſambuci et tiliae cum ſyrupo diacodii magnum levamen attulerunt aegro ſanitatemque eius reuocarunt. p. 330.

5) Cl. DUBRANA *de lue bouina in tractu Condomoenſi*. Primum in cauſam morbi inquirit, docetque malum ad homines non tranſire, demumque inſtituti explicat rationem. Obſeruationes et experimenta in cadaueribus inſtituta prodidere omnem cauſam morbi in acido latuiſſe, cui curatio eſt accommodanda. p. 335.

6) Cl. MORIN examen criticum commentationis BERTRANDI *de abſceſſibus hepatis occaſione capitis vulnerum obortis, cum animaduerſionibus practicis de venaeſectione*. Cl. BERTRANDI a ſympathia partium hos abſceſſus deduxit, multaque protulit, quae communionem quamdam cerebrum inter et hepar declarare videntur, ſed omnia hypotheſibus ſuperſtruxit atque inuoluit. p. 342.

7) Cl.

*) *Sammlung auserleſener Abhandlungen zum Gebrauch praktiſcher Aerzte. 2 Band. 4 Stück, p. 157.* Ibi ex eodem tractatu omnia ea in linguam Germanicam translata, quae ad praeparationem regimenque aegrorum eiuſmodi, huius remedii nouitatem, taeniarum diuerſitatem cet. pertinent, reperiuntur.

p. 378. 7) Cl. CHARNAUX *de laesa arteria radiali curata sine ligatura.* Huius rei causa applicauit splenia circularia et longitudinalia cum linteo carpto, et vinculis trium vlnarum in longum protensis, torcularique in superiori brachii parte apposito, vinoque aromatico et agarico adiecto. Cl. IUSSY potissimum in hac methodo exemplum sequutus est.

Mensis October.

p. 310. 1) Cl. VIVARES *de tumoribus cysticis* in posterioribus repertis et post colicam violentam prouenientibus. Femina colica et febre infestabatur, abdomen tensum et sensibile erat, et sub cartilaginibus sterni tres tumores versus dextram sese partem extendentes deprehendebantur, ope clysterum centum triginta et nouem bullae, ouis immaturis similes, crustis destitutis, variae magnitudinis et coloris, materiam meliceriti similem continentes, expulsae sunt. Ob infirmitatem, his abactis, nutrita est solo lactis sero, donec sensim sensimque solidiora edulia assumere poterat.

p. 363. 2) Cl. IMBERT *de tumore vlceroso in mala, duas fistulas saliuales producente.* Hae fistulae sedem fixam in ductu saliuali Stenoniano occupauerant, posteriori loco posita leui quodam lenique splenio apposito sanata est, prior vero lapidis infernalis ope sublata.

Mensis November.

p. 387. 1) Cl. GIRARD *lupiologia* siue tractatus de tumoribus, qui lupiarum *) (*des loupes*) nomine insigniuntur. Tribus partibus hanc doctrinam complecti-

*) v. Comm. nostr. IIdae decad. indic. triplic. sub verbo *Lupiae*.

plectitur, prior ſiſtit theoriam horum tumorum, et naturam, characteres eſſentiales, differentias, ſedem mechanicam, formationem, cauſas, phaenomena, accidentia conſiderat, et quale de iis ſit iudicium ferendum: poſterior de varia methodo circa eos praecipit, commemoranturque varii modi, quibus earum deſtructio, compreſſio, ſuppuratio, ligatura, amputatio et exſtirpatio tentata eſt. Simul de vſu cauſticorum agitur, de eſſentia, effectibus, ratione agendi ſubſtantiarum corroſiuarum et de electione earum, quibus additae ſunt obſeruationes, ſententiam Noſtri ſuper hac re vlterius confirmantes. Tandem tertia pars de lupiis proprie dictis, de ganglio, de tumoribus cyſticis oculi etc. differit.

2) Diſſertatio Cl. BOUTEILLE ad Cl. DARLUC *de variolarum inoculatione*, et Cl. REBIERIVS *de variolis inoculatis*. Singulare quid de puella contagio varioloſo infecta hic commemoratur, quae ſtatim poſt partum non frequentes variolarum eruptiones abſque ſuppuratione eſt paſſa, quas furunculi per annum fere perſiſtentes comitati ſunt. Haec puella, annum quum ageret aetatis vigeſimum ſextum, more Suttoniano inoculata eſt, ſtatim, operatione peracta, in regione humerorum dolores cum febre ſenſit, maculae apparuerunt rubrae et colorem pomorum aurantiorum referentes. Perſpiratio vero odorem allii prodidit, verum variolae minime eruptae ſunt: itaque altera vice huic methodo ſeſe ſubmittens quatuordecim diebus poſt vna tantum variola in manu erumpens ſuppurauit. p. 398. p. 415.

3) Obſeruationes Cl. MARCHAND *de abſceſſu ani*. Nouem hic exempla leguntur, quae eo potiſſimum tendunt, vt diſſectio inteſtini recti diſſuadeatur et ea methodus praecipiatur, qua ex p. 439. p. 545.

legibus artis in vnoquoque abſceſſu aperiendo et tractando more conſueto verſari ſolent chirurgi; nihilo tamen ſecius Noſter concedit, fieri poſſe, vt in quibuſdam exemplis neceſſitate et rebus ſic
p. 453. iubentibus ſectio ſit facienda. Examinis critici ſuper commentatione Cl. BERTRANDI de abſceſſibus hepatis pars tertia, qua inordinatam ſanguinis circulationem tamquam tertiam talis abſceſſus cauſam examini ſubiicit, addendo inſuper nouem obſervationes.

Menſis Decembris.

p. 484. 1) Cl. BORDEU *de morbis chronicis* eorumque comparatione cum morbis acutis, de eorum periodis, natura et ratione eos aquis mineralibus Bargenſibus aliiſque ſanandi. In priori hoc tomo theoria generalis morborum et analyſis medica ſanguinis proponitur, additis in fine diſputationibus de cachexia purulenta et gangraenoſa.

p. 512. 2) Cl. BOUTEILLE diſſertatio, *de inoculatione variolarum.*

p. 524. 3) Cl. GALLOT commentatio *de duobus ſymptomatibus peculiaribus*, in duobus aegris obſeruatis. Prius ſymptoma in femina viginti ſex annorum circiter contigit, quae, diarrhoea a ſuppreſſa tranſpiratione oborta, affectus ſenſit ſpaſmodicos, dolores in toto corpore, delirium ſoporoſum et maniacum, tumorem pedum et digitorum, ob contractionem, immobilitatem etc. ſingulare in hoc caſu fuit, quod manus nigro colore tinctae fuerunt, qui quidem color calida aqua abſtergi poterat, ſed tamen iterum fiebat conſpicuus. Auctor hoc ſymptoma tribuit gangraenae in viſceribus ortae et latenti. Poſterius in nobili quadam femina ſeſe prodidit a cephalalgia et doloribus in latere dextro infeſtata etc. cuius in capite oſcillatorius audiebatur ſonus.

4) Cl.

4) Cl. PARIS obſeruationes *de morbis Turcarum.* Ad morbos Graecorum et Armeniorum communes, indigeſtio et inflammatio ſtomachi referuntur, quorum cauſa immoderatus vini eſſe ſolet vſus, Armenii tamen magis ſobrio vitae generi dediti non tam acriter his afficiuntur. Sobrietas quoque Turcarum laudatur, at opii vſus et aromata ſomnolentiam et maniam, vſus narcoticorum relaxationem et diminutionem toni, ſenſibilitatis, contractilitatis et motus partium inducunt. Phthiſis dorſalis nervoſa cum febre, magna infirmitate, dolore fixo in vertebris colli, reſpirationis difficultate, indigeſtione, et hyſtericis ſymptomatibus, ac irritatione et ſenſibilitate neruorum comitatur. Iſte complicatus morbus difficulter curam admittit, neque lac aegris conuenit propter ſtomachi infirmitatem. Turcae, Graeci et Armenii quoque abutuntur ſcarificationibus. In cephalalgia ſtatim accerſitus chirurgus, qui vinctura collum conſtringere et inciſiones circa aures facere debet, quo ſanguinis exeat portiuncula et dolores capitis leventur. Commemoratio de extractione aciculae, quam iuuenis in canalem vrethrae intulerat, et quae ad radicem vſque proceſſerat. Alius iuuenis ope acus nexorii pice ſutoria obducti, illam extraxit.

P. 534.

P. 552.

II.

Chimie experimentale & raiſonnée. Par Mr. BAUMÉ. T. II. à Paris. 1773. 8. 1 Alph. 18 Plag.

i. e.

Chemia experimentalis et rationalis. Auctore Cl. BAUMÉ Vol. II. *)

 Quam-

*) vid. ſupra. p. 54.

p. 1. Quamquam ſi nitrum cum gypſo deſtillationi ſubiicitur, paucus tantum et tenuis latex acidus vas deſtillatorium tranſcendit, magnam tamen nitri partem a gypſo ſub hoc labore deſtrui, reſiduum in retorta nitrum calcareum et tartarus vitriolatus arguunt. Arcta enim nitroſi acidi cum terris calcareis eſt affinitas. Quae cum longe remotior ſit inter terram vitreſcibilem et acidum nitroſum, mirum non eſt, ex nitro ope aluminis longe fortius acidum expelli poſſe. Vere enim tale acidum plus valet eo, quod per vitriolum acidumve vitriolicum nitro affuſum inde colligitur; etiamſi non ita multos vapores ſpargit, nec colore tam profundo conſpicuum eſt. Debilius eſt, quod mediante argilla elici ſolet. Quodſi tamen omne id, quod in recipulum deſtillauit, abiicitur, donec vapores ſurgentes rutilare incipiunt: acidum ſat coloratum et fumans obtinetur, idque eo copioſius, quo ditior argilla acido vitriolico fuerat, tantoque magis coloratum et fumans, quo plus ferri eidem inhaeſerat. Quam tenax vero acidi vitriolici argilla ſit, vel inde apparet, quod vaſorum murrhinorum et ſic dictorum lapideorum (*de grés*) maſſa inſignem tamen ignis violentiam experta, acidum nitroſum ex nitro ſegre-
p. 9. gare valeat. Cl. Auctor hac ipſa occaſione de apparatu illo (adiecta icone) exponit, quo in aquae fortis officinis vulgo vti ſolent. Peculiaris vero fornacum eſt ſtructura, quos *galeres* vocant, ita comparata, vt ſingulo fornaci viginti quatuor et plura vaſa deſtillatoria imponi poſſint, ſenis argillae biniſque nitri partibus repleta. Maſſa in vaſis reſidua, argilla et tartaro vitriolato inuicem mixtis conſtat. Quam ſi cum aqua et alcali ſufficiente decoxeris, et liquorem deinceps percolaveris, hoc conſequeris, vt per euaporationem tartarum vitriolatum, difficulter alias ex hac maſſa ſegregandum, obtineas.

Ex

Ex acido ſalis et alcali vegetabili, *ſal febrifugum* SYLVII naſcitur. Idem ex confuſis liquore alcalino et ſalino terreo emergit. Ignis illud non deſtruit, quemadmodum etiam acidum vitriolicum et nitroſum in miſcela eius dirimenda parum valent. p. 13.

Ex ſale lixiuo vegetabili et aceto deſtillato *terra foliata tartari* progignitur. Quae cum nitro fixo cineribuſque clauellatis paratur, ſquamoſo habitu micam aemulatur. Atque hoc ab aliis huic parti alcalinae admixtis ſalibus neutris proficiſcitur. Nitro fixo enim aliqua nitri veri copia, cineribus clauellatis vero tartarus vitriolatus et ſal commune ineſt. Propterea etiam in aceto vini ſalium neutrorum alcalinis adhaerentium indicium eſt; ſiquidem illo acido lixiuum ſal non prorſus ſatiaueris, et ſolutionem ad ſyrupi vſque conſiſtentiam inſpiſſaueris; quae deinceps poſt aliquot dies ſalium neutrorum cryſtallos deiicit. Terrae foliatae tartari vnciae octo ſub deſtillatione praebebant acidi concentrati grana octo liquoris alcalini volatilis vncia vna cum drachma vna et quadraginta octo granis: ſalis alcalini volatilis ſicci grana ſedecim. p. 15.

Alcali fixum minerale, perinde ac vegetabile ab igne in vitrum conuertitur. In aqua diſſolutum, vel glaciei admixtum frigus auget. Cum calce viua coctum, *ſaponariorum lixiuium* conſtituit, quod ad ſiccitatem vſque euaporatum, atque deinceps in crucibulo fuſum lapis cauſticus chirurgorum vocatur. Quem quidem ideo ad aërem liberum diffluere arbitratur Cl. Auctor, quoniam, accedente ex calce materia ignea, alcali minerale ad vegetabilis naturam accedat; eandemque ob cauſam lixiuium ſaponariorum ita cauſticum eſſe, vt calcis adminiculo, partim quae iam adfuerat ignea materia, partim quae ſub vſtione intrat, retineatur et ſali lixiuo vniatur. Argumenta, quibus hanc ſuam ſen- p. 24.

tentiam ornare ſtudet, partim ab expedita et facili lapidis cauſtici fuſione, partim inde petita ſunt, quod tale alcali cauſticum, tam diu igne exagitatum donec abundans phlogiſton deſtructum fuerit, in priſtinam naturam redeat, et purum alcali minerale praebeat, ſiquidem in aqua prius ſolutum fuerit. Non vero in ſola calce, veru etiam in terra pura vitreſcibili, et metallicis cineribus alcali cauſticum producendi potentia eſt, ita vt mediante illa ignea materia quae ad ſal lixiuum accedit, aliqua harum terrarum copia ab initio cum alcalino ſale miſceatur; deinceps vero, deſtructo phlogiſto, iſta vincula abiiciat.

p. 46. *Sal commune*, antequam ſuper igne colliquetur, excandeſcit; Fuſum vero ſubſtantias ſalinas peregrinas ipſi admixtas derelinquit iiſque innatat, dein vero refrigeratum ſpiculis ſplendeſcentibus adamantis inſtar politis conſpicuum eſt. Paſſum ignis maiorem vehementiam fumi albi ſpecie aſſurgit, qui carbonum flammam eximio calore coeruleo tingunt. Nunquam vero per ſolum ignem ſal commune in partes ſuas conſtitutiuas diſſolui poteſt. Neque hactenus eo peruenire licuit, vt acidum ſalis vel ſal ipſum commune cum phlogiſto combinaretur, etiamſi non diſſimile vero eſt, poſſe eiuſmodi ſulphur aut phosphorum ſalinum vel ab ipſa natura vel arte produci. Cuius argumenti opportunitate Cl. Auctor ad fulminis naturam quaſi in tranſitu declarandam ducitur; quam cum electricitate quidem plurimum conuenire fatetur, neutiquam vero igni puro ſimilem eſſe cenſet. Forſitan fulminis materia, ſulphuris diuerſis generibus inter ſe commixtis, efficitur.

p. 72. Sali, ex alcali minerali et aceto vini producto, Noſter *terrae foliatae cryſtalliſatae* nomen tribuit. Notatu

Notatu dignum eſt, ſolutionem cryſtallorum ſodae in aceto vini deſtillato, colore coeruleo conſpicuam eſſe, quem Cl. Auctor a coeruleo Berolinenſi ſodae inhaerente deriuandum eſſe opinatur. Vt vero cryſtallos euaporando obtineas, cauendum, ne alcali minerale prorſus acido ſaturetur, quod tamen nil impedit, quo minus poſt euaporationem ſal manifeſto neutrum relinquatur. Sub deſtillatione hoc ſal nihil alcalini volatilis liquoris explodebat, ſed acidos ſaltem et empyreumaticos vapores.

Alcali animale ſiue *volatile* ſuper igne auolat, p. 75.
antequam ipſa aqua eius cryſtallis inhaerens, tranſcendat. In aëre ſatis frigido diſſipatur. Idem facile contingit, ſi aqua calida ſoluatur, ſub qua ſolutione incredibilis fere aëris copia euoluitur. Cum frigida aqua vel glacie alcali volatile inſigne frigus producit. Calce viua aut in aëre libero extincta omnis huius ſalis alcalini denſitas atque ſoliditas tollitur, ita vt deliqueſcat, et ne iteratis quidem deſtillationibus priſtinam formam recuperet. Quam cohaerendi impotentiam perinde atque auctam alcali volatilis acredinem non aliunde repetendam eſſe Cl. Auctor cenſet, quam ab illa ipſa ignei principii admixtione, quae in lixiuio ſaponariorum quoque deliqueſcentiae cauſa eſt.

Sal ammoniacum ſecretum GLAVBERI, quod ex p. 82.
acidi vitriolici cum alcali volatili coniunctione naſcitur, quadantenus volatile eſt ita, vt deſtructionis expers in vaſis clauſis ſublimetur. Ad aërem non, vti ſal mirabile, in puluerem defatiſcit, ſed potius aëris humiditate madorem contrahit.

Nitrum flammans aqua facillime diſſoluitur, eamque ipſam ob cauſam aegre ſeſe in cryſtallos redigi patitur.

Spiritus MINDERERI, quem aptius forſan *ſal* p. 89.
ammoniacum acetoſum diceres, poteſt omnino, ſed

admodum difficulter in cryſtallos coagulari, ſi per dies fere quatuordecim liquor ille ſalinus in loco ſicco ſpontaneae euaporationi relinquatur.

p. 90. Multa ſalia terrea alcali volatilis ope in partes ſuas reſoluuntur, alumen nempe, gypſum, nitrum calcareum, ſal ammoniacum fixum et ſal acetoſum calcareum, quorum omnium acidis, priſtino nexu ſublato alcali volatile nunc nubit, et noua ſalia media cum iis conſtituit.

GEOFFROY primus fuit, qui de ſalis ammoniaci vulgaris origine et loco natali certi quid memoriae proderet, LEMERI Conſulis Cairienſis litteris edoctus*). Ibidem ratio et inſtrumenta exponuntur, quorum auxilio in Aegypto ſal iſtud parari conſuevit. Neutiquam tamen arte in illis locis componitur, ſed ſublimatione ſaltim obtinetur. Noſtri Auctoris conſilio et indefeſſa opera officina huic ſali elaborando in Gallia dicata fuit.

p. 98. Repetita ſalis ammoniaci ſublimatione, aliqua eius particula deſtruitur, ita vt alcali acidum derelinquat, ſeorſimque auolet. Pro diuerſo ignis adhibiti gradu, ſalis ſublimati figura varia eſt. Quod ſi enim ignis admodum lenis fuerit, cryſtallorum formae, perinde ac ſi aqua ſal ſolutum fuiſſet, plumulas imitantur; ſi paullo fortiorem calorem admoueris, ſal in maſſas ex acubus, cinnabaris cryſtallos mentientibus, conformatas, et ſubtus cryſtallis cubicis (vere ammoniacalibus) obſitas coit; ſi denique vehementi igne vtaris, maſſa denſa dura, fere tranſparens et in ſuperficie ſarmentorum figuras oſtendens (*garnie d'une ſorte de ramage*) attollitur.

p. 100. Salis volatilis alcalini et ſalis marini terrei ex ſale ammoniaco et calcarea terra praeparatio. Quemadmodum, ſi igne torquetur ſal ammoniacum, ob terrae calcareae indolem minime volatilem ſalis acidum

*) v. comm. Acad. Pariſin. de anno 1716.

acidum ab alcali volatili abreptum huic terrae iungitur, ita e contrario, ſi viam humidam delegeris, acidum a terra adiecto ſale volatili ſeparatur. Augmentum ponderis, quod ſali alcalino ſub hac operatione accedit, Noſter Auctor ab aqua in terra calcarea latente repetit. Spiritus ſalis ammoniaci p. 107.
per calcem ad aërem liberum extinctam, expulſio. Sal volatile hac ratione ab acido ſuo ſegregatum ſub forma liquida ſemper apparet. Quae remanent, eiuſdem indolis ſunt cum reſiduo ex ſublimatione alcali volatilis paullo ante propoſita; ita tamen, vt oleum calcis ex reſiduo deſtillationis cum calce viua inſtitutae ortum, per alcali volatile ſub ipſa operatione enatum non deſtruatur, quod omnino in illo oleo calcis ex ſublimatione ſalis volatilis relicto fieri ſolet. Neque etiam mixtum vtrumque alcali volatilis genus dirimit hanc noſtram calcis viuae in ſalis acido ſolutionem; perturbat ſaltem, parumque terrae deiicit. Diſcrepat vero al- p. 112.
cali volatile calcis viuae adminiculo paratum ab eo, quod creta expulſit, grauitate ſpecifica; quae in illo ſpiritus vini leuitatem propemodum aequat, in hoc vero aquae pondere maior eſt. Quatuor ſpiritus alcalini vnciae aëris acceſſui expoſitae intra decem horas ſeptem drachmas perdidiſſe reperiebantur. Fluidum inde relictum ſapore deſtitutum ſuccum violarum vix mutabat, ſed grauitatem ſpecificam aquae obtinuerat.

Sal volatile per calcem viuam ex ſale ammo- p. 114.
niaco prolicitum duplici modo ita cogi poteſt, vt ſub forma ſolida compareat. Alterum propoſuit DUHAMELIUS, vt nempe ſpiritum volatilem aliquoties de calce, ſuper qua iam fuerat deſtillatus, denuo et iteratis vicibus abſtrahi iuberet. Inde calx ipſa pinguem aut viſcidam quaſi formam induit, alcalino ſale in maſſam ſolidam coëunte. Aliam ſal vo-

latile ſolidum per calcem viuam expellendi rationem Noſter deſcribit. Tres nempe vnciae calcis viuae cum totidem ſanguinis bubuli bene exſiccati vnciis calcinantur, donec materia flagrare deſinat, quae denuo, addito ſanguine exſiccato, igni iterum committitur, vt intra horae ſpatium excandeſcat. Refrigerato iſto puluere omni calcis virtute nunc priuato, alcali volatile ſolidum ex ammoniaco ſale propellitur, maſſa nigra, ſal commune in ſe continente, in ipſius vaſis fundo relicta.

p. 123. A gypſo vſto ita afficitur ſal ammoniacum, vt aliqua pars ſalis volatilis ſub liquida, alia ſub ſolida forma adſcendat, reliquum vero ſal ammoniacum abſque mutatione eleuetur. Gypſum crudum copioſiorem liquorem, parcius ſal concretum extricat. Caput mortuum ab vtroque labore albidum relinquitur. Alabaſtrum purum nullum alcali volatile elicit.

p. 125. *Aquam regis* Cl. Auctor ita parari iubet, vt libra vna ſpiritus nitri vulgaris quatuor vnciis ſalis ammoniaci affundatur eaque miſcela, donec ſal ſolutus fuerit, continuo agitetur. Tantopere vero ſpiritus nitri cum ſale ammoniaco efferueſcit, vt rubri etiam vapores aſſurgant, neque ſi omnia inter ſe mixta fuerint, penitus motus internus ceſſet: quapropter etiam parcitati in hac aqua regia paranda ſtudendum eſſe Noſter monet, cum diutius aſſeruata extrudere epiſtomia vel ipſa adeo vitra diſplodere ſoleat. Tribuit hoc nitro cuidam flammanti ex ſalis ammoniaci parte volatili ac nitroſo acido progenito.

p. 129. *Borax* partibus aequalibus alcali mineralis et ſalis ſedatiui conſtat. Hoc ſal poſteriore loco nominatum quorumlibet acidorum ope ex borace ſeparari poteſt. Boracis vero genus cernitur triplex; primum crudum ſ. *Tincal*, alterum, *Borax depurata Chinen-*

nenſium, tertium denique et optimum, quod denuo inſtituta depuratione obtinetur. Quae vero ſit in India Orientali huius ſalis praeparandi ratio, nondum ſatis conſtat. Alii ex aqua quadam minerali venas cupri praeterfluente extrahi, alii aeruginem et pinguia ei admiſceri, alii denique ex adipe, argilla et fuligine ſibi inuicem ſuperſtratis et terra obrutis poſt aliquot annos boracem progigni voluerunt. Poſtremorum maxime ſententiae Noſter ſuffragatur, fultus tum experimentis a ſe ipſo in hoc genere inſtitutis, tum boracis crudae diſſolutione et depuratione. Reperiit enim eiuſmodi ſolutionem in filtro, per quod colaretur, materiem terreſtrem albicantem ſatis ſubtilem relinquere; illam vero ipſam euaporatione tentatam partim in cryſtallos rudiusculas rubellas coire, partim ſub ſpecie liquoris rubri ſpiſſi adipem rancidum redolentis relinqui. Qui liquor denuo inſpiſſatus et rancorem magis iamiam prodens, ſub deſtillatione aquam oleumque craſſum praebuit, illi, quod ex adipe elici ſolet, ſatis ſimile, reſidua in vaſe deſtillatoria maſſa ſalina, boracem crudam calcinatam aemulante. Inanis vero eſt nonnullorum opinio, adipem ideo boraci adiectum eſſe exiſtimantium, vt ne, aëre accedente, fatiſcat in puluerem.

Terra ex ſolutione boracis crudae in fundum vaſis delapſa, ſalis ſedatiui adeo tenax eſt, vt ne iteratis quidem lotionibus eo prorſus deſtitui poſſit, niſi coctio saepius repetita acceſſerit. Acida quaevis illam coniunctionem ſoluunt, ſale ſedatiuo inde ſeparato. Sal ſodae adiectum ex illa boracis terra cum aqua cocta boracem reſtituit. Quae inde relinquitur terra, ita iam omni ſale ſedatiuo ſpoliata atque nuda quaſi deprehenditur, vt fruſtra ex illa quicquam ſalini elicere tentaueris. Ex his omnibus conſtat, boracem crudam plus acidi ſedatiui con- p. 131.

tinere

lum ſoluit. Sulphuris ſatis auidus eſt niccoli regulus, cumque illo commixtus durior flauidiorque euadit. Igni tunc expoſitus, ſcintillas ſpargit fulgidas. Nec non hepati ſulphuris miſceri poteſt, producta inde maſſa metallica ex viridi flaveſcente, cupri mineram referente.

p. 305. *Regulus antimonii* vehementiore igne excandefactus, in vaſis clauſis auolat. Vbi vero aëri acceſſus patet, in flores niueos, aciculatos, micantes conuertitur; quos ita parari commodiſſime Noſter ſuadet, vt crucibulum, quo continetur metallum, inclinato ſitu ſuper igne collocetur atque extra furnum parumper emineat, impoſito alio crucibulo ſubinde mutando, quod flores in ſe recipiat. Granum dimidium florum aquae vnciis octo ſoluitur.

p. 309. Quod ſi autem, lento igne aëre non excluſo, regulus antimonii vritur, griſea calx inde naſcitur, ipſo regulo volatilior, facilius in flores convertenda atque eadem, qua flores, aquae copia ſolubilis.

p. 312. Acidis difficulter ſoluitur regulus antimonii, omnium optime tamen aqua regis ex acidi ſalini ſingula nitroſi quatuor partibus, ita vt metallum minutim conciſum ſenſim ſenſimque iniiciatur.

p. 320. Non eodem ſemper ignis gradu calx antimonii in vitrum conuertitur. Quando vero difficulter fluit, Cl. Auctor fuſionem antimonii crudi mica exigua adiuuari poſſe expertus eſt, atque tunc praeter vitrum aliquot grana reguli in fundo vaſis reperiri.

p. 325. Duplex eſt *kermes minerale* praeparandi ratio. Atque illud quidem quod fuſione paratur, additione pauci ſulphuris inter fundendum opus habet, quo ſulphuris particula ab ignis ardore difflati ſolita compenſetur, et hepar ſulphuris, quo metallica

tallica pars omnis ſolui debet, ſufficiat. *Sulphur antimonii auratum*, ſi a diuerſo praeparandi modo receſſeris, cum kermes minerali prorſus conuenit. Videtur autem in vtroque praeparato regulina pars ſulphuri multo laxius adhaerere, quam in antimonio crudo, cum illa emetica virtute polleant, qua deſtitutum hoc eſt. Alteram kermes mineralis ſpeciem notiſſimam illam coctione cum alcalino liquore paranda, LEMERIO Cl. Auctor vendicat, cui inuentionis gloriam Carthuſiani praeripuerant, pharmacopolae cuidam GLAVBERI diſcipulo illam tribuentes. Alcali cum antimonio crudo coctum, cauſticam indolem acquirit, neutiquam vero ſi cum regulo coquatur. Ipſum lixiuium ſaponariorum cum antimonio coctum, affuſo acido ſulphur antimoniatum praebet, quod tamen a praecedente terrae calcareae praeſentia differt. Nec non ex ſcoriis, quae ſub reguli antimonialis ex antimonio crudo praeparatione oriuntur, kermes minerale et ſulphur antimonii auratum elici poteſt. Vtrumque vero, ſi vritur, calcem antimonii praebet, ex qua deinceps, addito phlogiſto, regulus antimonii reſtitui poteſt.

Regulum ex antimonio diaphoretico reſtituere difficillimus labor eſt. Quem cum aliquando GEOFFRAEVS ſuſciperet, calcem illam vehementi igne cum ſapone nigro vrens, aperto poſt quinque horas crucibulo, iamiam refrigerato, vidit materiam cum ſtrepitu ac odore ſulphureo flamma conſumi. Aqua ſolui poſſe antimonium diaphoreticum, ROVELLIVS auctor eſt. Ex cunctis antimonii praeparatis fieri poteſt, dummodo phlogiſton omne abigere memineris. p. 348.

Sal ammoniacum aqua ſolutum cumque antimonio per aliquod tempus digeſtum aliquam p. 352.

metalli portiunculam ſoluit. Sal inde productum coloris eſt ex coeruleo albidi.

p. 355. Zincum inter omnia metalla tenaciſſimum eſt; hinc cum in mortario vix contundi poſſit, ſatius eſt illud igne liquatum aquae infundi atque ſic in granula redigi. Lento igne in griſeam calcem mutatur, quae, addito phlogiſto, formam metallicam facile recuperat: vehementiore autem igne inflammatur et in calcem niueam difficillime reducendam conuertitur. Calx iſta *florum zinci* nomine vulgo cognita, ipſo zinco ponderoſior eſt, ita vt ſedecim metalli vncias, poſtquam in flores conuerſae fuiſſent, ſex drachmis et quinquaginta quatuor granis auctas fuiſſe Noſter repererit. Ipſi autem flores flammae tantum impetu fugantur, per ſe enim igni expoſitae in auras abripi nequeunt. Neque vehementiſſimo igne funduntur, metallum vero ex iis, addito phlogiſto, non, niſi in vaſis accurate clauſis, poteſt reſtitui.

p. 359. Omnia acida mineralia Zincum facile ſoluunt. HELLOTO auctore omnium plurimum ſoluit acetum deſtillatum. Atque ex hac ſolutione, dum deſtillatur, liquor aethereus inflammabilis, deinceps flores albi pariter flamma coerulea flagrantes, tandemque oleum flauo aut viridi colore tinctum aſſurgit. Idem contingit cum florum zinci ſolutione. MALOVINVS zincum ab alcalinis ſalibus tam volatilibus, quam fixis ſolui contendit. Neque cum ſulphure neque cum ſulphuris hepate miſceri poteſt: fuſum cum alterutro, a particulis peregrinis metallicis liberatur. Cum nitro detonat flamma fulgidiſſima; reſiduum alcali aqua ſolutum Gallis dicitur *alkaheſt de Reſpour.*

p. 367. Cum arſenico zincum via humida miſceri nequit. An fuſione poſſint iungi dubium adhuc eſt.

eſt. Certe MALOVINI experimenta nihil aliud efficere videntur, quam hoc; paruam arſenici copiam zinco tenacitatem ſuam et ſplendorem demere. Cum regulo antimonii combinari poteſt, non vero cum regulo niccoli et antimonio crudo.

Bismuthum in vaſis clauſis ignitum adſcendit p. 372.
integrum. Ponderis augmentum, quod calci accedit, in ratione eſt $20\frac{34}{60}$: 19. Vehementiore igni vſtum flammula coerulea flagrat hoc metallum, ſurgente fumo craſſo luteo. Sic maxima eiusdem portio in flores abſumitur luteos. In vniuerſum autem calx biſmuthi omnis ab igne ſe fugari haud patitur; in vitrum potius pellucidum atque flauum abiens.

Hydrargyrum per ſe calcinatum (*Mercurius* p. 390.
praecipitatus per ſe) vna decima parte metalli pondus ſuperat. In vaſis clauſis ſub cryſtallorum rubrarum ſpecie rubinorum inſtar adſcendit, nec absque phlogiſti additione in metallicam formam redit.

Mercurius a calore ita extenditur, vt vehe- p. 393.
menti ardore vſtus, vaſa ferrea, quibus incluſus eſſet, magno cum fragore rupiſſe viſus fuerit.

Mercurii in acido nitroſo ſoluti color ab p. 403.
initio coeruleus eſt, donec acidum prorſus metallo ſaturatum eſt. Inde per refrigerium cryſtalli aciculatae enaſcuntur, quae, in ipſo balneo arenae refrigerato liquore, ad perpendiculum poſitae ſunt, contra vero, ſi ab igne ille ſublatus fuit, proſtratae iacent. Relinquitur muria coloris vinoſi, ex qua aqua deſtillata affuſa puluis mercurialis flavus, turpetho ſimilis ſubſidet. Poteſt autem corroſiua nitri mercurialis indoles mitigari partim eius in charta bibula exſiccatione, partim ſolutionibus in aqua ſaepius repetitis. Ex his per euaporationem progignitur ſal cryſtallorum cubicarum ſpecie,

ſpecie, aqua parum ſolubile; eademque ſi dilutum fuerit, puluerem flauum demittens. Alcali fixum, lateritium, vitriolica ſalia, flauum puluerem ex nitroſa mercurii ſolutione deiiciunt. *Mercurius praecipitatus ruber* ab igne ſubitaneo deſtruitur ita, vt ſecedat acidum vaporum rutilantium ſpecie, et aliqua metalli portio reſuſcitetur; lente vero administrato igne acidum fugatur quidem, mercurius vero non reſtitutus intra vnius fere menſis ſpatium in calcem rubram conuertitur, quae etiam ab igne deſtillatorio attolli ſe patitur, mercurioque per ſe praecipitato omnino ſimilis eſt.

p. 410. Mercurius, Auctore HOMBERGIO, acido ſalis per ſe ſolui poteſt, dummodo per ſat longum tempus cum eo digeſtus fuerit. *Mercurius praecipitatus albus. Mercurius ſublimatus corroſiuus.* Eius drachmae duae cum granis duodecim calore modico vnciis aquae purae quatuor ſolui poſſunt. Cum balneis optimo cum fructu Noſter illo vſus eſt, in morbis venereis. Triginta fere balnea ei ad ſanationem viſa fuerunt ſufficere. Nunquam ſaliuae fluxum inde oriri expertus eſt, vergente potius medicamenti virtute ad aluum et veſicam. Gingiuae tamen intumeſcunt, percepto ſimul metallico ſapore.

p. 420. *Mercurius dulcis.* Crebrius repetita huius ſalis ſublimatio plus nocet, quam prodeſt. Quauis enim vice aliqua mercurii particula euoluta abigitur; quo fit, vt mercurius dulcis, acido ſalis iam non prorſus per metallum ſaturato, plus minusue de mercurii corroſiui indole participet. In panum ſublimatorum mercurii dulcis ſuperficie puluis ex mercurio corroſiuo et dulci mixtus reperitur. Poſſunt vero vterque a ſe inuicem ſeparari affuſa aqua, qua corroſiuus ſoluitur, dulci integro relicto. Acidum ſalis cum mercurio nullo modo ita iungi poteſt,

teſt, vt ſal inde oriatur, quod plus mercurii, quam ſublimatus corroſiuus et minorem metalli copiam, quam ſublimatus dulcis contineat. Semper enim vtrumque ſal ſeparatim ſublimatur. Hinc etiam fieri non poteſt, vt aequales mercurii ſublimati corroſiui et dulcis portiones per ſublimationem inter ſe in vnum ſal coëant. Optime itaque mercurii dulcis innocentiae conſulitur, ſi loco repetitarum ſublimationum, ille aqua feruida, cui paucillum ſalis ammoniaci admiſtum fuit, lotus ſuper porphyrio denuo trituratur. Parum enim in ſolvendo mercurio dulci poteſt ſal ammoniacum.

Per alcali tum fixum, tum volatile mercurius p. 432. ſublimatus corroſiuus deſtruitur. Idem ſulphuris hepate adiecto contingit, acido ſalis alcali fixum ſulphure autem mercurium aggrediente. Acidum nitroſum, dum feruet, mercurium corroſivum ſoluit; cryſtalli vero ex hac ſolutione per refrigerium enaſcentes non aliae ſunt, quam ipſius mercurii corroſiui. Cum ſale ammoniaco is tam arcte iungitur, vt neque cryſtalliſatione, neque ſublimatione a ſe inuicem poſſint ſeparari. Adiuuatur autem mercurii ſublimati in aqua ſolutio addito ſale ammoniaco; ita, vt tres aquae vnciae, nouem drachmis ſalis ammoniaci foetae, quinque mercurii vncias in ſe recipere poſſint. *Butyrum antimonii*, interdum parallelepipedorum formam affectat; dum ſcilicet refrigerio inſpiſſatum fuit. Acidum nitroſum ei affuſum reguli antimonii in aqua regis diſſolutionem ſiſtit; quae tamen intra paucos dies albeſcit, calce antimonii paullatim ſedente. Caeterum decima fere acidorum pars vaporibus abſumitur, dum illa inter ſe miſcentur, aſſurgentibus. Mercurius ſublimatus corroſiuus cum biſmutho deſtillatus ſpeciem quandam *butyri Biſmuthi* praebet.

HOM-

p. 451. HOMBERGII experimentis conſtitit, mercurium aqua regis ſolui poſſe; praecipitari deinceps in puluerem album, qui tandem rurſus ſoluatur. At vero aqua regis non qua talis hic agere videtur. Ab initio nempe mercurius acido nitroſo ſoluitur; deinceps vero cum acido ſalis combinatus ex ſolutione delabitur; tandemque ab aqua, quae menſtruo admixta eſt, iterum ſuſcipitur. Arguit hoc cryſtallorum ex euaporata ſolutione prodeuntium indoles; in quibus quippe ne minimum quidem acidi nitroſi veſtigium apparet.

p. 452. Acetum deſtillatum non quidem hydrargyrum ipſum, ſed tamen calcem illius ſoluit. Ex hac ſolutione per refrigerium cryſtalli micaceae ſplendidae naſcuntur.

p. 456. Ab alcalinis ſalibus hac ſola ratione ſolui poteſt mercurius, vt eius ſolutioni nitroſae alcalinus liquor ſenſim ſenſimque inſtilletur, donec mixtum fluidum ad alcalinam naturam omnino inclinaſſe videatur.

p. 462. Vt hydrargyrum ex cinnabari deſtillatione eliciatur, limatura martis adiici plerumque ſolet, etſi alcalia terraeque calcareae idem efficiunt. Hoc vero plane ſingulare eſt, odorem alcalinum volatilem ſurgere, dum cinnabaris cum marte deſtillatur. Alcali cinnabarim humida etiam via deſtruit, quod eo magis mirandum eſt, cum Cl. Auctor expertus ſit, aethiopem, et poſt aliquot annos cinnabarim, ex mixtis inuicem atque coctis hepate ſulphuris et hydrargyro ortum fuiſſe. Idem contingit, ſi hepati ſulphuris volatili aut ipſum hydrargyrum aut eius varia praeparata e. g. vitriolum mercuriale, turpethum minerale, ſolutio mercurii nitroſa, mercurius praecipitatus ruber aut ſublimatus corroſiuus admiſcetur, ita vt cinnabaris inde mox intra

tra breuius, mox intra longius temporis ſpatium oriatur.

Tinctura mercurialis Comitis DE LA GARAYE ex vna mercurii viui, quatuor ſalis ammoniaci partibus inuicem exacte tritis et cum ſpiritu vini ſuper igne digeſtis paratur. In morbis venereis, ſingula vice guttae huius tincturae decem aut duodecim cum tribus aut quatuor aquae cyathis exhiberi poſſunt. Aluum vix mouet, forſitan ſaliuae fluxum parumper adiuuat. p. 469.

Cum regulo Cobalti, antimonii et niccoli mercurius ſeſe combinari haud patitur. POTTIVS tamen regulum antimonii cum calce paratum refert mercurio miſceri poſſe. MALOVINVS antimonio crudo iunxit tam trituratione, quam fuſione. Quae tamen experimenta accurate inſtituta fuiſſe Noſter negat; quippe cum ipſe viderit, mercurium ne diuturna quidem trituratione cum antimonio plane extingui poſſe, neque eandem cum ſulphure antimonii aut ipſo antimonio miſceri. Idem MALOVINVS zincum et mercurium fuſione miſcuit, nactus inde miſcelam variae duritiei pro diuerſa ſingulorum inter ſe proportione. p. 470.

Stannum malleo cuſum rigeſcit fragiliusque redditur; calefactum vero priſtinam tenacitatem atque mollitiem recuperat. Videtur autem in vniuerſum metallorum elaſticitas in duritiei et eius, qua citius tardiusque fundantur, facultatis ratione eſſe, ita, vt, quae duriora ſint, difficiliusque fundantur, ea ſub ictibus mallei rigidiora fiant et maiorem acquirant elaſticitatem. Veroſimile autem eſt, metallorum, quae cuduntur, particulas in anguſtius volumen cogi; teſtante id pondere ſpecifico, quo illa metallis fuſis antecedunt. p. 474.

Exiguo

p. 475. Exiguo calore ſtannum liquatur; dum excandeſcit, flamma ſurgit fulgida, adſcendentibus ſimul floribus albidis. MARGGRAFIVS candidam calcem, quae in vaſe exacte clauſo, ipſo ſtanno integro relicto, adſcenderat, arſenicum fuiſſe exiſtimat. Vehementiſſimo igne adhibito, apparuerunt in crucibulo, cui ſtannum inditum fuerat, duo florum genera; alterum aciculatum candidum, alterum braſſicae capitatae floribus ſimile, coloris lateritii: praeterea calx puluerulenta alba, et ſub ea vitrum hysgini coloris, relicta ſubtus ſtanni non mutati portiuncula. Acido vitriolico ſuper igne ſtannum ſoluitur, naſcentibus inde, poſt aliquot dierum refrigerium, cryſtallis. Nitroſo corroditur ſaltim cum feruore. Solutio ſtanni, cum acido ſalis in arenae balneo facta, vapores ſpargit arſenicales; per euaporationem in cryſtallos ſplendidas aciculatas cogitur. Earum duplex genus eſt, alterum candidi, alterum roſei coloris. Si magna huius ſalis copia ſimul paratur, cryſtalli micaceae ſunt, ſali ſedatiuo ſimiles. Aqua regis ſtannum facillime aggreditur atque ſoluit. Paullo tardius autem in hoc labore verſandum eſt, alias acidi nitroſi praepotens efficacia metallum absque diſſolutione corrodit. Tandem aceto quoque ſtannum ſolui poteſt. Caeterum hoc notabile eſt, calces ſtanni, ex ſolutionibus eiusdem acidis delapſas, longe difficilius poſſe in metallum conuerti, quam quae vſtione paratae fuerunt.

p. 498. Cum arſenico facillime ſtannum fuſione combinatur. Labor iſte tunc maxime ex voto procedit, quando ſal neutrum arſenicale adhibitum fuit. Regulus ſtanni inde natus, fragilis admodum et lamelloſus eſt, neque funditur, niſi igne rubens. Arſenicum omne ne vehementiſſimo

mo quidem igne ex hoc metallo ſeparari poteſt. Neque cum regulo Cobalti Niccoli et Antimonii coniunctionem inire ſtannum reſpuit; ex antimonio crudo autem ſulphur ad ſe rapit. Fuſum cum Zinco praebet metallum pro diuerſa vtriusque proportione plus minusue durum atque ductile.

Plumbum fuſum paullatimque refrigeratum, p. 512.
ſi ferro pulſatur, tinnit; cuſum vero hac facultate deſtituitur. An ab aqua pura ſolui aut corrodi poſſit dubium adhuc eſt: aquae ſeleniticae aliquantum omnino ſoluunt, donec recens plumbum eſt, nec terra iamiam incruſtatum. *Nitri ſaturnini* cryſtalli triangulares ſunt, angulis truncatis. Puluis griſeus ex ſolutione plumbi nitroſa delabi ſolitus, cum mercurio nihil commune habet, quod chemici nonnulli ſomniarunt, ſed plumbum eſt ſemicalcinatum. *Vitriolum plumbi*, cuius cryſtalli ſpicula referre ſolent, non modo acidi vitriolici ope, verum etiam ſalibus vitriolicis mediis adhibitis ex nitroſa plumbi ſolutione praecipitatur. Eadem ratione *plumbum corneum* cum acido ſalis naſcitur. Cum vero ex huius diſſolutione aquoſa, affuſo acido vitriolico, decidat vitriolum ſaturninum; apparet ſummam eſſe plumbum inter et vitrioli acidum affinitatem. Aqua deſtillata in parando *magiſterio plumbi* nihil valet; ſic potius id confici debet, vt nitroſae plumbi ſolutioni alcali purum affundatur. Saccharum ſaturni a ſalibus vitriolicis deſtruitur; acido vitriolico, plumbum, acetoſo vero alcali ſalis vitriolici arripiente.

Plumbum cum Zinco et Cobalto fuſione p. 538.
miſceri nequit. Cum antimonii regulo diuerſas progignit metalli ſpecies, pro varia plumbi et reguli antimonii inter ſe proportione duriores aut molliores.

p. 544. Calces *ferri*, quas *crocos* vulgo dicunt, colore variant pro diuersa metalli puritate. Ferri purissimi calx coccinea est, neque colorem istum igne vehementiori adhibito exuit.

p. 550. *Chalybis* conficiendi modum triplicem Cl. Auctor ex REAVMVRIO enumerat. Mox nempe ex ferro fuso (*fer de greuse ou de fonte*) extra furnum refrigerato, mox ex tali, quod intra furnum ipsum refrigeratum est, mox denique in ferro cuso (*fer forgé*) cum cemento quopiam ignitus paratur, eaque chalybis species praestantissima est. Cementum duplex REAVMVRIVS proposuit, alterum ex vstae fuliginis sedecim, carbonum contusorum octo, cineris totidem et salis communis quinque vnciis; alterum ex cinerum, fuliginis et carbonum singulorum octo, salis marini quatuor vnciis. Ad singulam ferri libram vnciae binae cum drachmis tribus alterutrius cementi requiruntur. Ex eodem Auctore septem ferri genera describuntur, ex quibus, quod diffractum neque lamellarum neque granulorum species affert, chalybem praestantissimum progignit. Experimentis circa cementa varia institutis effectum est, ea esse optima, quae plurimum materiei purae inflammabilis praebeant, inter salinas vero substantias sal commune reliquis esse praestantissimum. Ferrum cusum; ferro fuso, dum fluit, immersum, in chalybem idoneum conuertitur. Notatu denique et hoc dignum est, chalybem, tam pondere, quam volumine ferrum exsuperare; ita vt non possimus non suspicari, accessisse aliquid ex cemento ad ipsam ferri substantiam. Extinctionem chalybis igniti plurimum posse ad maiorem duritiem ipsi conciliandam, nemini ignotum est. Varii huius extinctionis modi ab Auctore Nostro recensentur. Solet autem eo durior chalybs fieri,

quo

quo magis igne excanduit et frigidior fuit aqua. Prae reliquis id extinctionis genus notabile est, quod Gallis *trempe en paguet* dicitur; immergitur nempe aquae frigidae chalybs in pyxide cum cemento conclusus atque ignitus. Non admodum vero necessarium est aquae ad chalybis extinctionem adhibendae quicquam adiici. REAVMVRIVS experimentis cognouit ad chalybis extinctionem spiritum vini et oleosa omnia minus idonea esse ipsa pura aqua; huius vero virtutem in hac re aequare acetum vini succumque raparum. Aquae forti immersus chalybs parum ignitus, tantam assequitur duritiem, vt lima amplius tractari recuset. Quod si denique ad naturam chalybis ipsam respicimus, Noster ferro cuiuis aliquantum sulphuris aut calcis ferri non metallici inhaerere arbitratur, quod vstione cum cementis instituta partim destruatur, partim in metallum abeat.

Vitriolum martis dum aqua soluitur semper aliqua ochrae martialis portione destituitur, quae fundum vasis petere solet. Id prohibendi duplex ratio est; nimirum aut acidi vitriolici tantillum affunditur, aut solutio aliquoties coquitur. Ex aqua ad colcotharis vitrioli lotionem adhibita sal quoddam euaporatione obtinetur, micaceum, in quo partim terreae, partim ferrugineae basi acidum adhaeret. Vitriolum cum inflammabili quadam materia vstum pyrophorum producit, vulgari tamen inferiorem. p. 570.

Calces ferri materiam inflammabilem, qua priuatae fuerunt, facillime recuperant, dummodo cum oleo vel pinguedine igni committantur, ita tamen, vt aëris accessum remoueas. MAIAVLTIO medico Parisiensi hoc inuentum debetur. p. 582.

Crocus martis aperitiuus STAHLII, qui ex *tinctura martis alcalina* affuso acido nitroso decidit, p. 590.

a magnete quidem non attrahitur, acidis vero ſolvi poteſt. Nitroſa eius ſolutio coloris ſtraminei eſt, qui in nulla alia martis ſolutione obſeruari ſolet.

p. 591. Vapores ex ſolutione martis in acido ſalino prodeuntes allium redolent flammaque admota cum ſtrepitu accenduntur.

p. 596. *Lixiuium phlogiſticatum* ſ. *ſanguinis*, quo affuſo ex ſolutione vitrioli martis *coeruleum Berolinenſe* praecipitare neminem fugere arbitramur, carbonum vegetabilium ope haud infeliciore cum ſucceſſu, quam cum carbonibus ex animali regno petitis praeparari poteſt; in illis tamen vehementiore igne, quo vrantur, opus eſt. Caeterum nulla eſt aluminis in conficiendo coeruleo Berolinenſi neceſſitas; neque, vt color eius fiat floridior, ad ſalis acidum refugiendum erit, dummodo lixiuio ſanguinis, antequam cum vitrioli ſolutione confundatur acidum qualecunque adſperſum fuerit. In coerulei Berolinienſis natura explicanda, Noſter MACQVERVM ſequitur, qui ferrum hac operatione phlogiſto abundanti onuſtum reddi exiſtimat; repudiatis GEOFFROY et MAINONII opinionibus quorum alter ſanguinis oleoſam partem bituminoſo ferri principio iunctam coerulei coloris cauſſam eſſe autumabat; alter vero colorem ferri proprium et natiuum quaſi hoc labore reſtitui volebat, dum nempe ferrum liquore alcalino phlogiſticato praecipitatum omni materia aliena et ſalina alias ipſi adhaerente priuaretur. Poſſet forſitan abſque vitriolo fieri coeruleum Berolinenſe aethiope vel limatura martis et lixiuio phlogiſticato, inuicem commixtis atque per ſat longum tempus digeſtis. Per deſtillationem ex coeruleo Berolinenſi alcali volatile tam fluidum, quam ſolidum et oleum empyreumaticum elicitur; atque idem

idem ſemper huius laboris eſt euentus, ſiue animalem ſiue vegetabilem carbonem in lixiuio ſanguinis parando adhibueris. Coeruleum Berolinenſe ab affuſo lixiuio alcalino omni orbatur colore; liquor filtratus *alcali phlogiſto ſaturatum* (*alcali Pruſſien ſaturé*) ſiſtit, ſuccineo colore tinctum flores perſicae redolens, alcalinam naturam neque ſapore neque efferueſcentia cum acidis, neque coloris coerulei vegetabilium mutatione prodens; omnia tamen metalla ex ſolutionibus acidis deturbans. Semper tamen huic lixiuio phlogiſticato aliqua coerulei Berolinenſis particula ineſt, quae, adſperſo acido, manifeſtatur. Tutiſſima vero ratio illud ab omni coerulei Berolinenſis admixtione liberandi eſt, ſi acetum deſtillatum affundas, quod acidi genus nullo ferro adulteratum eſſe ſolet; deinceps vero omni peregrina ſubſtantia excluſa tantum ſalis lixiui addas, quantum ad ſaturandum acidum ſufficiat.

Sulphuris et ferri aquae adminiculo inter ſe p. 608. mixtorum ſpontaneum incendium plurimi Auctores a frictione particularum deriuare conati ſunt. Quorum ſententiae haud ſuffragatus Noſter, illud incendii phaenomenon aliunde potius repetendum eſſe cenſet. Cum nempe aquae magna erga ferrum, nec minor ſit ferri erga ſulphur propenſio, efficitur inde, vt ferrum, ab aqua corroſum diuiſumque ſubtiliſſime, ſulphur aggrediatur, quod, hac ratione euoluta aliqua phlogiſti ſui portione vehementer immutatur. Dum itaque ignis paullatim extricatur, calorque identidem augetur; fieri non poteſt, quin aqua vaporibus abſumatur, atque tandem exſiccata materies prae ſummo calore, ſulphur, quod a ferro nondum fuit deſtructum, flamma manifeſta deflagret. Terrae motus atque concuſſiones a ſimili cauſſa pendere viden-

 tur.

tur. Caeterum et hoc notabile eſt, ferrum, ſi igne probe excandefactum eſt, ſtatim adſperſo ſulphure colliquari.

p. 616. *Crocus Martis* ZWELFERI ex nitri cum ferro detonatione ortus. *Flores ſalis ammoniaci martiales* falſo plerumque ita praeparantur, vt plus ferri, quam ſalis ammoniaci adhibeatur. Namque cum ferrum dirimere ſoleat coniunctionem, quae inter alcali volatile et acidum ſalis eſt, cauendum erit, ne ferrum prae ſale ammoniaco dominetur. Id enim tantum, quod ferri vim eludit, in flores compingi ſolet.

p. 621. Ferrum cum arſenico, regulo cobalti, niccoli et antimonii coniungi poteſt. Cum bismutho, plumbo, et mercurio combinari recuſat. Mercurium ſublimatum corroſiuum humida via in partes ſuas conſtituentes reſoluit. Zinco perinde ac ſtanno imbracteari atque hac ratione a rubigine defendi poteſt.

p. 632. *Cuprum* vehementiſſimo igne tortum flamma coerulea flagrat, floribus ſimul auolantibus ex viridi cinereis.

p. 648. Quod cuprum ex ſolutionibus ſuis ferri adminiculo ſub forma metallica praecipitetur, ferroque immerſo apponatur, id Noſter abundanti ferri phlogiſto, quod cupro ſoluto ſeſe admiſceat, tribuendum eſſe cenſet.

p. 656. *Cuprum album* ex cupro et arſenico fabrefactum diutius protracta atque iterata fuſione mollitiem et tenacitatem, quam perdiderat, recuperat, conſtante tamen colore argenteo.

p. 658. *Metallum Principis* ROBERTI et *aurichalcum*, (*Tombac, ſimilor, cuivre iaune*) ex cupro, quod notum eſt et zinco fiunt. Quo plus, cupri additum fuit, eo obſcurior color eſt. Vehementi igne zincum omne abigitur ſuperſtite cupro rubro ſincero.

ſincero. Arſenico pallidior color huic metallo conciliatur.

Cum bismutho, Auctore GELLERTO cuprum coniungi poteſt. Mercurium ex acido nitroſo ſub metalli ſpecie deiicit. Dirimit etiam eiusdem cum acido ſalino coniunctionem. Cum ſtanno mixtum rigeſcit, fragiliusque redditur. Oriuntur inde varia metalli compoſiti genera ad campanas, et tormenta bellica idonea. Cum ferro Noſter cuprum nunquam fuſione miſcere potuit. p. 662.

III.

Icones plantarum ſponte naſcentium in regnis Daniae et Noruegiae, in ducatibus Sleſuici et Holſatiae, et in comitatibus Oldenburgi et Delmenhorſtiae: ad illuſtrandum opus de iisdem plantis, Regio iuſſu exarandum, florae Danicae nomine inſcriptum; editae ab eius operis Auctore GEORGIO CHRISTIANO OEDER. Volumen tertium, continens Faſciculos VII. VIII. IX. ſeu Tabulas CCCLXI—DXL. Hafniae. Typis Claudii Philiberti 1770. Volumen quartum, continens Faſc. X. XI. XII. ſeu Tabulas DXLI-DCCXX. ibid. 1777. fol.

Splendidi huius operis continuationem indicaturi id, quod iam alibi enarrauimus *), repetamus, Ill. O. F. MÜLLERVM a faſciculo XI. eius editionem curaſſe, atque ita diligenter, vt eadem elegantia atque cum ipſis plantarum prototypis con-

*) vid. Comm. Noſtr. Vol. XXI. p. 173.

venientia confectas reperiamus icones, qua se priorum voluminum commendarunt tabulae. Exceptis enim paucis quibusdam, quarum color a naturali plantarum nonnihil recedit, imaginibus, omnes plantas ita bene repraesentant, vt primo intuitu easdem cognoscas. Eadem etiam est adhibita solertia in florum partibus sexualibus extricandis, atque fasciculo duodecimo adiunctus est index plantarum omnium alphabeticus, et earum, quae iam depictae sunt, et quarum imagines sequentibus fasciculis tradentur. Reperiuntur itaque plurimae plantae Europae toti indigenae, adeoque satis notae, primum tamen viuis coloribus illustratae, quaeque, si opus perfectum reddendum erat, abesse non poterant: Vix dubitamus, quin plurimi botanici elegantissimas et fidas harum plantarum icones sibi comparent vel sint comparaturi. Ideoque hic nonnullas rariores tantum, atque nouas, vel eas, quarum LINNEVS nondum meminit, indicemus.

Ad priores referendae videntur.

Tab. 361. Dentaria bulbifera LINN.
- 364. Ruppia maritima.
- 386. Cardamine petraea.
- 389. Arenaria tenuifolia.
- 418. Koenigia Islandica.
- 557. Lepidium latifolium.
- 559. Silene armeria.
- 566. Anemone Groenlandica.
- 567. Lepidium Groenlandicum.
- 568. Scilla bifolia, in insula Feroë habitans.
- 569. Lepidium Alpinum.
- 585. Chelidonium Glaucium, creuit in Iütlandia.

Tab.

Tab. 624. Arenaria peploides: in littoribus Daniae et Noruegiae.
630. Hordeum maritimum.

Nouas has notauimus.

Tab. 371. *Carex diuiſa*, ſpica compoſita, ſpiculis rotundis confertis androgynis, foliolo longiori inſtructis, culmo ſubtereti. HVDS. 348. In locis ſabuloſis maritimis.

Tab. 425. *Carex*, ſpica maſcula terminali, femininis tribus quatuorue ſubſeſſilibus axillaribus diſtantibus per totum culmum folioſum, caule repente. In arenoſis maritimis et ſyluaticis prope *Wemmeltofte* Sicellandiae.

Tab. 432. *Carex*, ſpica vnica ſubrotunda, glumis ouatis, breuiſſime ariſtatis. An HALL. 1354? In arenoſis maritimis *Noruegiae*.

Tab. 442. *Carex* ſpica maſcula et femineis tribus ſubſeſſilibus in ſummo culmo approximatis, cum folio ſingulae ſuo, infimo culmum excedente. An HALL. 1374? In vliginoſis ſyluaticis Daniae.

Tab. 444. *Carex* ſpica maſcula et femineis duabus ouatis approximatis ſubſeſſilibus in axillis ſuccingentium foliorum. An *Carex montana* LINN. In vliginoſis.

Tab. 441. *Iunci piloſi* LINN. var. floribus faſciculatis HALL. in Noruegiae ſyluis ſubalpinis.

Tab. 390. *Saxifraga* foliis caulinis palmatis petiolatis, caule bulbifero ſubramoſo et multifloro. An *S. bulbifera*. In Islandia.

Tab. 688. *Roſa mutica* germinibus globoſis, pedunculis petiolisque glabris, caule aculeis raris flaccidis. HALL. 1107. In fruticeto rupeſtri littoris *Dröbakienſis*.

Tab. 691. *Plantago ſquamata*, foliis ſemicy-lindraceis integerrimis baſi glabris, ſcapo tereti ſubpiloſo. Flor. Fridrichsd. 126. In ſabuloſis Du-catus Sleſuicenſis.

Tab. 701. *Agroſtis ſylueſtris* petalo exteriore pubeſcente, ariſta dorſali longa. Raro in agro Fridrichsdalenſi.

Tab. 703. *Carex maritima* ſpicis pendulis: maſculis pluribus, calycibus ariſtatis. In littore *Dröbakienſi*.

Multae ſpecies nouae ex Cryptogamiarum claſſe: vt Tab. 394. *Fucus* fronde cartilaginoſa, plana, ſupradecompoſita, ſegmentis linearibus, apice globuliferis. Quaeritur an ſit *F. gigartinus*, LINN. differt tamen hic *apice ſetifero*.

Tab. 405. *F. digitatus* aluleariorum *Loeſel.* Pruſſ. 4. 17. videtur nobis *Clauariae* ſpecies, forte *C. faſtigiata*, LINN.

Tab. 408. *F. cartilagineo corneus* teres, vagis ramis multifidus, apicibus acutis. An *F. albus* HVDSONI.

Tab. 420. *F. fungularis* IMPERATI 748. MORIS. III. 645. vix dubitamus, quin ad *Agaricos* pertineat.

Tab. 652. *F. roſeus* frondibus membranaceis repandis laciniatis petiolatis, caule tereti ſubra-moſo. An *F. rubens* LINN. In Sinu Dröbakienſi.

Tab. 651. *Conferua ſericea*, filamentis geni-culatis ramoſis, ramis faſciculatis, confertis, vi-ridibus. Enum. Flor. Dan. 69.

Tab. 653. *Vlua incraſſata*, fronde ramoſa, ramis ſimpliciſſimis teretibus lubricis apicem ver-ſus craſſioribus. Raro in Sinu prope *Laurvigen*.

Tab. 462. *Lichenoides* gelatinoſum atrovirens. DILLEN. 140. t. 20. f. 24. *Marchantia* LINN.

Tab.

Tab. 463. f. 1, *Lichen gelatinoſus*, laminis verticalibus vndato criſpis, ſuperficie denſi ceſpitis irregulariter criſpa, peltis marginalibus ſpadiceis. f. 2. *Lichen gyroſus*, gelatinoſus, laminarum verticalium marginibus ſubaequalibus, ſuperficie denſi ceſpitis eleganter gyroſa: peltis marginalibus ſpadiceis. Ambo terreſtres in vmbroſis.

Tab. 464. *Peziza polymorpha*, atrofuſca, carne cerea gelatinoſa, primum caua, per maturitatem farcta, pileo e medio ſuccreſcente rugoſo in ſtipite breui craſſo. In cortice ligni fagi. vid. MÜLL. act. Holm. 1762. f. 3.

Tab. 469. f. 2. *Peziza radiata*, pileo patente membranaceo fibroſo ſtriato et zonis picto. In Islandia.

Tab. 566. *Lichen Groenlandicus*, foliaceus repens, lobis ad horizontem obliquis, rotundis concauis, fungulis marginalibus, viridulo glauceſcens, inferne niger. Edulis eſt in Groenlandia, eoque multi contra haemoptyſin non ſine fructu vtuntur.

Tab. 467. f. 1. *Mucor*, (Trichia) capitulis miniatis, ſtipitibus breuibus nigris. f. 2. *Mucor* (Trichia) capitulis pyriformibus rubro aurantiis, ſtipitibus breuibus albis. Ambo habitant in cortice *Vini ſylueſtris* f. 3. *Mucor* (Trichia) capitulis nigris, ſtipitibus longioribus fuſcis. Paraſitica in aliis plantis.

Tab. 468. f. 2. *Lichen leproſus*, cinereo glauceſcens, ſine ſcutellis, cruſta rimis infinitis diuiſa. In ſaxis *Bornholmiae*. f. 3. *L. leproſus*, albicans cruſta rimoſa, inſulis ſubrotundo anguloſis, ſcutellis glaucis albo margine. *Ibidem*.

Tab. 470. f. 1. *Lichen leproſus*, ruber tuberculis nigris. f. 3. *L. gelatinoſus*, imbricatus, lobis obtuſis laceris, peltis fuſcis proliferis. Ex Islandia.

Tab.

Tab. 472. f. 3. *Lichen leprosus*, crusta alba glaucescente, rimis in maculas subrotundas diuisa, tuberculis atris, in lineas curuas dispositis. In scopulis maritimis Noruegiae.

Tab. 478. *Bryum* foliis striatis acuminatis reflexis, capsulis sphaericis subnutantibus, maturitate striatis. In saxis irriguis alpium Noruegicarum rarius.

Tab. 538. f. 1. *Bryum* foliis capillaribus, capsulis oualibus erectis in pedunculis breuibus. f. 2. *Bryum* foliis setaceis curuatis, capsulis erectis obtuse ouatis, capitello oblique rostrato: apophysi capitulo subiecta. In humo atra irrigua prope Christianiam.

Omittimus Fungos nouos, vt *Amanitas*, Tab. 491. 540. 599. 600. *Eluelam* Tab. 534. *Phallos marcidum* et *conicum* Tab. 654. *Trichiam*, *Pezizam*, *Merulium* Tab. 655. 656. Id monentes Tab. 657. 658. *Clauarias* egregie depingi, in quibus Cl. MÜLLER loco seminum animalcula protrudi vidit, quemadmodum in Actis physicis Berolinensibus egregie exposuit*) vnde etiam easdem animalibus adiunxit **). Tab. 660. *Conferua stellaris* depingitur, de qua plura in diario, naturae scrutator dicto ***), disseruit Cl. Auctor.

Animaduertere licebit haec. Fasc. IX. T. 483. *Pulmonariae*, quae hic dicitur *angustifolia*, nimis lata pingi folia, vt nobis magis varietas latifoliae videatur, quam vera species Linneana, quae foliis prorsus lineari lanceolatis instruitur, Tab. DXLV. in

*) v. comm. nostr. Vol. XXI. p. 686.
**) Zool. Dan. Prodr. p. 256.
***) *Naturforscher VII. St. S. 189.*

in *Sambuco nigra* ſaepe ſtamina ſex picta ſunt, quae tantum quina adeſſe deberent. In T. DLIV. *Eryngii campeſtris* florem vnum, anatomice diſſectum, et magnitudine auctum deſideramus. Quae hic Tab. DLXIV. *Agroſtis ſtolonifera* dicitur, omnino *Alopecurum geniculatum* repraeſentat. Myoſotidis ſcorpioidis naturalis amoenusque color in Tab. 583, vix arte eſt ſatis imitatus. Neque apud nos locum habet, quod hic dicitur, flores eiusdem in locis aridis corollas luteas nanciſci. *Teucrium ſcordium*, quod hic Tab. 593. floribus purpureis pictum eſt, nobis ſemper floribus coeruleis obuenit. De Anthemide, Tab. 685. depicta, ipſe Cl. Auctor dubitat, an ſit *tomentoſa* LINN. etſi deſcriptio ab Eodem data ſatis conueniat.

IV.

NIC. IOS. IACQVIN Miſcellanea Auſtriaca ad Botanicam, Chemiam, et hiſtoriam naturalem ſpectantia, cum figuris partim coloratis. Vol. I. Vindebon. 1778. 4to pagg. 212. tabb. aer. 21.

Collegit Cl. IACQVIN in opuſculo, cuius ſummam iam indicabimus, varios tractatus, quos partim Ipſe, partim alii in Vniuerſitatibus Auſtriacis ſcripſerunt, ſiquidem ſic fuerint comparati, vt virorum doctorum mereri videantur attentionem. Continentur vero in primo hocce volumine:

1. NIC. IOS. IACQVIN *Genitalia Aſclepiadearum.* Expoſuit hic ſtructuram partium florem constituentium diuerſarum *Aſclepiadum* plantarumque his affinium, quorſum *Periplocae, Cynancha,* p. 1.

cha, *Apocyna* atque *Stapeliae* pertinent. Retulerunt adhuc botanici has plantas omnes ad earum vegetabilium censum, quibus natura stamina quinque donauit. Cl. Auctor vero primus oculi armati ope detexit corpuscula vulgo pro staminibus habita hoc nomine neutiquam esse insignienda, sed alia quaedam, quorum in singulo flore reperiuntur decem. Nos in natura harum partium exponenda propterea erimus breuiores, quod iam olim, cum I. T. KOELREVTERI super eadem re *) indiceremus commendationem, rem ipsam fusius exposuimus. Incitabatur vero KOELREVTERVS, ad harum plantarum disquisitionem, Cl. IACQVINI exemplo, cuius quoque asserta vario modo emendare studuit. Sic *Periplocam Graecam* quinque modo gaudere staminibus, antheras *asclepiadearum* male pro fertililibus haberi, quia pollen contineant nullum, ipsarum corpusculum truncatum, vt a LINNEO dicitur, male cum stigmate comparari, asseruit. His, introitus loco, a Cl. Auctore Nostro recensitis, singulae KOELREVTERI obiectioni satisfacere est annisus. Quod ad *periplocam* attinet *graecam*, docet plantam respectu numeri antherarum decandris vtique esse adsociandam, quamuis ipsi quinque modo contingant filamenta. Cum itaque singulo filamento anthera duplex insideat, minime reprehendendus videtur Noster, si plantam ipsam decimae systematis Linneani classi inseruerit. In denominatione antherarum, suam sententiam propterea non mutauit Cl. IACQVINVS, quod dubium a KOELREVTERO motum, potius verba, quam rem ipsam spectat, parum enim certe interesse videtur, vtrum massa foecundans gluten sit, an puluis tenuissimus, si ab hac

*) v. comm. nostr. Vol. XXII. p. 4.

hac ipſa materia modo foecundationis negotium peragatur. Corporis truncati figura cum alia re nulla tam idonee comparari poſſe Noſtro videtur quam cum ſtigmate, quare donec obſeruatis meliora fuerit edoctus ſententiae ſuae deditus manebit. His praemiſſis tranſit ad *Aſclepiadearum* Vindobonae viuentium generationem deſcribendam. *Apocynum Sibiricum*, *Apocyno cannabino* LINNAEI ſimillimum et *Periploca Graeca*, anthera in quouis filamento praedita ſunt duplici. *Periploca Africana* ſimilis eſt *Aſclepiadi Vincetoxico*, *A. nigrae* et *Cynancho acuto*, vagina ab nectario adſcendente piſtillumque ambiente, ſtaminibusque decem ſtigmati adnatis; hincque Gynandriae Decandriae, nec *periplocae* generi, annumerari debet. *Cynanchum erectum* bracteis vaginae loculamentis deſtitutis et ſtigmate elongato conico craſſo a congeneribus differt. Reliquae *Aſclepiadis*, quas disquiſiuit, ſpecies, gynandrae ſunt, ſquamis nectariferis cingunt ſtylos, antherasque in bracteis ex duplicatis nectarii productionibus confectis recondunt. *Stapeliae* tubercula ſtaminifera angulis marginalibus ſtigmatis adnata, ab alarum interiorum productione ſacciformi teguntur. p. 9.

Ex ſitu hoc inſolito antherarum atque vaginarum, minus recte Cl. KOELREVTER collegiſſe videtur, quod per ſacculos hos materia foecundans deferatur ad germina; cum via pollinis exſudantis ad ſtigma accommodatior ſit, atque cum ſacculi hi piſtillum in marginis puncto modo tangant nec ei accreſcant. Formam florum iam nominatorum a tabula prima ad quartam tradi curauit.

2. *Compoſitiones medicamentorum pharmaceuticae generales*, a IOS. SONNAVER. Nobis libelli huius p. 32.

huius perquam docte ſcripti ſummam, alia occaſione accurate exponere animus eſt.

p. 133. 3. NIC. IOS. IACQVIN *Semperuiuum ſediforme monſtroſum.* Aberrauit planta a naturali forma racemis ſuperius folioſis et floribus petalis quatuordecim inſtructis. A *Sedo rupeſtri*, cui *ſemperuiuum* hoc vel LINNEO teſte ſimillimum eſt, differt, quod huius folia in apicem acutum attenuentur, quae illi ſint obtuſiora; luteo deinde colore *ſedi* petala a *ſemperuiui*, albi nimirum, dignoſcuntur; caulis denique, qui ad efflorefcentiam vſque in *ſedo rupeſtri* nutat, in *ſemperuiuo ſediformi* ſemper conſpicitur erectus. Figura huius plantae tabula quinta cernitur.

p. 135. 4. EIVSD. *fungi quidam ſubalpini.* Primus illorum eſt *clathri* ſpecies, quam pro *denudato* LINN. Noſter habet. Omnis huius fungi ſuperficies rubra eſt, praeter verticem fuſcum. Cortex capituli, inſidet nimirum fungulus ſtipiti erecto tenui, glaber eſt et in breues pilos ita immutatur, vt nunc globus filorum rubrorum conuolutorum ſuperſit. Vertex fuſcus non mutatur. Quam naturam cum induit fungus, ſemina expellit plurima rubra minima. Fungus ipſe in tabula ſexta conſpicitur. In tabula ſeptima vero *Lycoperdum piſiforme* LINNAEI reperitur, quod rarius deſcriptum cum *Lycoperdo epidendro* multum conuenientiae alit. In tabula octaua fungus repraeſentatur ſuper *Agarico reticulato* etc. MICHELII natus, pultiformis, parum mammillaris, luteus, quam microſcopio teſte *Lycoperdis* annumerari poſſe ratur. *Hydnum gelatinoſum* monſtroſum acubus totum fungum obſidentibus tabula nona reperitur.

Fungus

Fungus in tabula decima depictus eſt *Peziza coronaria*, cyathiformis vtrinque glabra, limbo laciniato erecto; color intus fuſcus, foris pallidus. *Boletus medulla panis*, LINNEO incognitus, cruſtaceus albus, ſuper lignis putridis diffuſus, in ſuperficie ſuperiore foraminulis perforatus, ſuaveolens, in tabula vndecima eſt depictus. Tabulae duodecimae mandatus eſt *Boletus leptocephalus* ſtipitatus, pileo plano tenui, orbiculari, ſupra cervino ſubtus albo, ſtipes rarius centro pilei inſeritur. A *Boleto perenni* LINN. differt eo, quod faſciis illis diuerſicoloribus, quae *Boleto perenni* tribuuntur, ſit deſtitutus. *Tremella meſenteriformis* apud LINN., quamuis ab aliis multis deſcripta, non reperitur. Eſt vero gelatinoſa, tremula, pellucida, alba vel lutea, in plicas intorta, ſtipite caret. Figuram ipſius tabula 13. offert. *Tremella rufa* ad longitudinem dimidiato infundibuliformis, gelatinoſa, firmula tamen, ad ſolem pellucida, in tabula decima quarta cernitur. *Tubulifera arachnoidea*, fibris baſi tela arachnoidea conuexis quam maxime accedit ad *tubuliferam Ceratum* florae Danicae. Eſt fungus gelatinoſus, connexus, in ſuperficie exhibens minima tubercula, quae apices ſunt fibrarum craſſarum, totum fungum conſtituentium. Tab. decima quinta ipſius formam diuerſam ſiſtit. In tabula decima ſexta tandem depingitur *Tremella hydnoides* IACQVINI, compreſſo plana, difformiter digitata, hirſuta, gelatinoſa.

5. REV. FRANC. XAV. WVLFEN, *plantae rariores Carinthiacae.* p. 147. *Draba Fladnizenſis*, a nemine adhuc deſcripta, in editiſſimis iugis ſuper Alpes Fladnizenſes radice perennat. *Cardaminen bellidifoliam* male cum *Cardamine reſedifolia* ab HALLERO coniungi, ex deſcriptione illius exhibita de-

monſtratur. *Saxifraga burſeriana* caule vnifloro ſemper gaudet, ſeiungenda itaque eſt illa huius plantae varietas, cui eſt caulis multiflorus. *Aſtragalus vralenſis*, *Ranunculus Pyrenaeus*, *Cineraria Alpina*, *Primula villoſa* et *Gentiana* quaedam, *nana* dicta, quarum plantarum plurimae LINNAEO iam cognitae ſunt, deſcriptae reperiuntur. Cum de *Primula villoſa* diceret omnium *Primulae* ſpecierum characteres, in LINNAEI ſcriptis non ſufficientes, accuratius expoſuit. Plantae nominatae, praeter *A. vralenſim* tabulis 17. et 18. ſunt delineatae.

p. 164. 6. FR. RVBEL *Agaricum officinale: diſſertatio inauguralis medica, publicae diſquiſitioni ſubmiſſa Viennae d. 20. Febr.* 1778. *emendata et aucta.* Praemiſſa veterum de ortu *Agarici* ſententia, in locum natalem fungi inquirit Cl. Auctor, ſuis aliorumque obſeruationibus perſuaſus affirmat, fungum in iis ſolummodo naſci regionibus, quae larices proferre ſolent. Colore variat, princeps tamen albus vocari poteſt. Inſeritur Cl. WVLFEN deſcriptio huius fungi, quae legi vtique meretur. Iam de tempore colligendi *Agaricum* ad medicos vſus deſtinatum. De viribus *Agarici* multum diſceptatur a practicis, ſunt enim alii, qui ſalutares, alii, qui noxias ipſi adſcripſerunt facultates. Audiuntur quoque chemicorum ſuper hoc fungo meletemata, quibus propria Cl. IACQVINI enchireſis ſubiuncta eſt. Tabulis 19-21. diuerſae figurae fungi ſunt delineatae.

p. 164. 7. *Aqua aërea Pragenſis excerpta ex diſſertatione inaugurali medica publicae diſquiſitioni ſubmiſſa* a IO. MICH. HORNSTEIN. *Viennae d.* 20. *Nov.* 1777. Hanc, proxime indicaturi, iam omittimus.

V.

V.

Das entdeckte Geheimniß der Cryptogamie. Eine der Chur-Pfälz. Academie der Wiſſenſchaften zugedacht geweſene Preisſchrift. von IOSEPH GOTTLIEB KOELREVTER *der Arzneywiſſenſchaft D. Fürſtl. Badiſcher Rath und Profeſſor der Naturgeſchichte; der Ruſſiſch Kaiſerl. Academie der Wiſſenſchaften und der freyen oeconomiſchen Societät zu St. Petersburg; der Chur-Pfälz. Academie, der Fürſtl. Heſſiſch. Societät der Wiſſenſchaften, und der Berliniſchen Geſellſchaft naturforſchender Freunde Mitglied. Carlsruhe.* 1777. 8. *Bogen* 10.

i. e.

Cryptogamiae myſterium detectum, Auctore IOSEPHO GOTTLIEB KOELREVTERO.

Conſiderat Cl. Auctor in hac diatribe inprimis fructificationis plantarum cryptogamicarum partes et quamuis recentiſſima HEDWIGII obſeruata, ſaltim in muſcis, ſaepe contrarium demonſtrant, tamen adhuc multa alia memorabilia et notatu digna in eadem leguntur. Poſtquam igitur demonſtrare conatus eſt, in plantis cryptogamicis antheras haud neceſſarias eſſe, neque pulverem in capſis lycopodii, polytrichi et aliorum muſcorum contentum pollinis munere fungi, ad Iungermannias progreditur, in quibus eam par- p. 9.
tem, quam SCHMIEDELIVS corollae nomine inſigniuit, pro parte maſcula habet, quam ex ſubſtantia corticali oriri, atque ſerpentinis et ſuccoſis vaſculis ornari monet. Sub hac parte maſcula reconditur globulus ſiue pars feminea, quae ex

R 2 medul-

p. 15. medullari nascitur substantia. Sic quoque in fructificatione et vmbellata siue conica, et stellata Marchantiarum obseruauit membranam aliquam fuscam, et vesiculas, quae masculae partis loco sunt, atque ouaria, in quibus semina offenduntur, quae a nonnullis pro antherarum puluere sunt habita. Foliola, quae in calyciformibus foliorum
p. 28. cauis animaduertuntur, alius generis semina vocat, quae nouas possint facile procreare plantas, quemadmodum variis obseruationibus comprobasse sibi persuadet.

p. 30. Grana, quae ex tuberculis Blasiae proueniunt, semina sunt, puncta autem siue corpuscula illa nigro virescentia, quae foliis insident, pro foliorum gemmis agnoscit. In Anthocerote vagina externa partem masculinam constituere videtur.

p. 32. Deinde muscorum partes fructificationis perscrutatur, atque calyptram corticalem, vasculosam, et succo plenam masculam partem nominat, atque experimentis institutis suam opinionem confirmare annititur. Polytrichi, nimirum communis, nonnullas capsulas, quas pro veris seminum capsis habet, quasque semina continere dicit, calyptris pilosis orbauit, atque cognouit capsulas calyptris orbatas interiisse, capsulas vero calyptris ornatas incrementum laetum cepisse. Quamuis autem ex his concludat, calyptram esse partem fructificationis masculam, tamen illa experimenta in multis aliis muscis instituta nihil aliud fortasse probant, quam calyptram defendere et munire capsulas, ne exsiccent, intimamque esse coniunctionem operculum inter et calyptram,
p. 41. qua deleta vigor capsularum pereat. Verum enim vero nobis illa placuerunt, quae Cl. Auctor de perichaetio Polytrichorum et Hypnorum habet, quod

quod in prima musci iuuentute cum calyptra connexum putat, atque de interna calyptra, quam MEESE et LEERS iam obseruauerant, proponit.

Flores stellatos siue rosulas *Polytrichi communis*, qui mense Martio et Aprili conspiciuntur, atque ex squamis variis, luteis clauis atque fusiformibus corporibus componuntur, hermaphroditos agnoscit atque arbitratur luteis clauis auram seminalem contineri, corpuscula fusiformia vero esse semina singularis naturae. Idem de *Mniorum* rosulis sibi persuadet, quae similem propemodum habent structuram et partes. Pulvis *Lycopodii* non pollen antherarum est, sed semina constituit, quia in aqua non intumescit, seminis formam habet atque aliae partes fructificationis adsunt, nimirum membranae quaedam, quae ex corticali substantia originem ducentes capsam loco antherae circumdant. p. 61. p. 67.

Filicibus autem inuolucra siue velamenta quaedam data sunt, quae ab initio alba, sensim magis fusca, succis copiosioribus repleta, ex vasis serpentinis constantia atque tempore coitus splendentia ex corticali substantia prodeunt, atque masculinas partes fructificationis constituunt, cum e contrario femininae partes ex medullari substantia originem ducant, atque illis subiiciantur. Quae inuolucra in variis *Polypodiis*, *Aspleniis*, *Adiantis* et aliis filicibus varia notat atque quoque de seminum numero, varia figura et colore multa egregie et accurate commemorat. Sic quoque *Ophioglossum*, *Onocleam sensibilem*, *Osmundas* earumque partes dilucidat, partesque fructificationis distinguit. Mox enarrat quaedam experimenta, quae cum filicibus instituit, quibus apparebat, collectiones capsularum inuolucro remoto interi- p. 76. p. 97. p. 109.

p. 112. re neque ſemina matura offerre. Semen filicum eadem ratione inflammabile eſt, quemadmodum
p. 115. ſemen Lycopodii. Neque florem Equiſeti omiſit, quem diligenter examinauit atque putat externam ſcutorum atque capſularum ſeminalium membra-
p. 122. nam maſculam eſſe partem. Denique de Chara, Marſilea, Pilularia et Iſoëte pauca adiungit.

p. 124. In Lichenibus quoque aſſumit medulloſam ſubſtantiam ſemina formare, corticalem vero et externam ſuperiorem laminam ſucco plenam fru-
p. 125. ctificationem exercere. Similem ſubſtantiam duplicem, medullarem aliam, aliam corticalem in Fuco, Vlua, Tremella, Conferua et Byſſo quoque ſupponit. Fere eadem ratione explicat exemplo Lycoperdi ſtellati fructificationem in fungis.

p. 131. Denique collegit nonnullis propoſitionibus libelli ſui ſummam, quarum praecipuae et principales ſic ſe habent: in plantis cryptogamicis, vti in perfectis, ſexum locum habere; omnes earundem veros flores ſeu partes fructificationis vtriusque eſſe ſexus, itaque flores hermaphroditos; haſce plantas cryptogamicas non habere pollen, ſed loco eius algis e. g. Iungermanniis, et Marchantiis eſſe maſculos ſacculos, muſcis calyptras, filicibus inuolucra, fungis membranas; plantasque cryptogamicas habere ſemina vera neque vanum aliquem puluerem; tempus, quod hucusque in muſcis et reliquis plantis cryptogamicis inflorefcentiae tempus iudicauimus, eſſe ſeminationis et fructus tempus; denique magis per ſemina, quam vlla alia ratione etiam pleraſque plantas cryptogamicas vna hac ratione ſeruari. Quod etiam aeriter contra eos defendit, qui plantas cryptogamicas cum polypis comparant, autumantes per

gemmas

gemmas propagationem fieri. Atque haec ſunto pauca ex pluribus, primae lineae ex libro lectu digniſſimo, qui praeter indagationem plantarum cryptogamicarum multas alias egregias annotationes continet. De eo verum dubitamus, quod p. 135.
Cl. Auctor ſperat, hoc ſuo inuento genera et ordines Linneanos atque totum ſyſtema cryptogamicum multas mutationes expertura eſſe.

VI.

CHRISTIANI FRIDERICI LVDWIGII, epiſtola ad FRIDERICVM ANDREAM GALLISCHIVM. M. D. De ſexu muſcorum detecto. Lipſiae. Literis Breitkopfiis. 1778. 8. ½ plag.

Subiungimus hanc gratulatoriam diatriben, quippe quae in hiſtoria botanica literaria notatu digna ſit, quum in ea, et teſtibus oculatis, et ipſius Auctoris experientia demonſtretur, KOELREVTERVM, virum clariſſimum, neque primum, neque recte muſcorum ſexum detexiſſe. Etenim iam anno 1774. aut 1775. HEDWIGIVS, botanicus oculatiſſimus, M. D. Chemnizii, femineos et maſculos flores muſcorum detexit, ideoque KOELREVTERO, qui anno 1776. obſeruationes ſuas inſtituere coepit, prius. Detexit item HEDWIGIVS veras muſcorum antheras, iisque adpoſita fila ſucculenta articulata, vt et piſtillum: atque plurimos ex muſcorum familia dioecios, pauciores monoecios, pauciſſimos hermaphroditos inuenit. Tempore igitur antecedunt HEDWIGII obſeruata, atque analogiae cum reliquis plantis melius reſpondent: nos autem de iis ipſis, quae Cl. HEDWIGIVS ipſe iam euulgauit, dicemus paullo inferius plura.

VII.

Conamen mappae generalis medicamentorum ſimplicium ſecundum affinitates virium naturalium, noua methodo geographica diſpoſitorum, Auctore GEORG. CHRISTPH. WÜRTZ M. D. cum tab. aen. Argentorat. 1778. 4. ſumtibus ſociorum Bauer et Treuttel. pagg. 221.

Prima pars huius libri agit de praeſtantia methodi geographicae in delineandis corporum naturalium affinitatibus, quam ſpeciminis inauguralis loco in Argentina Academia iam defendit; ſecunda vero pars mappam ipſam per principia ſua illuſtratam ſiſtit, in qua potiſſimum theoria enucleatur a Noſtro, vnde totum de medicamentorum affinitatibus ſyſtema tam ſanae rationi, quam experientiae conſentaneum erui et haec ſcientia in certiorem aliquem ordinem redigi queat.

Praemiſſis variis veterum ac recentiorum naturae ſcrutatorum tentaminibus de ſcala et nexu naturae, de methodo naturali, de ſyſtemate naturae cet. ad methodum aliquam detegendam Cl. Auctor animum adſtrinxit, qua ſinguli hi diverſiſſimi nexus non amplius in ſcala quadam ſyſtematica, ſed in decuſſationibus potius in natura ipſa dictitatis omni luce depingi et per ſingulos affinitatum gradus delineari poſſent, et inueniſſe quandam credit, quae ni optima, tamen reliquis omnibus praeſtare, et ad hanc ſcientiam commodiſſime gratiſſimeque applicari poſſe videtur; putat methodum mappalem, cuius ſpecimen in adiecta tabula, materiae medicae affinitates exhibente, propoſuit Cl. Auctor. Eſt methodus,

dus, quae mapparum geographicarum tramitem et conſtructionem exactiſſime conſequitur, quae regnorum loco, genera, vrbium autem, ſpecies delineat, affinitates per vicinitatem, iſtarumque gradus per varias huius diſtantias deſignat. Cuius praeſtantia antequam fuſius demonſtretur, in hactenus vſitatas methodos, num nimirum inter eas iam aeque vtiles ſint, ac Noſtri methodus, inquiritur, ne omnis nouitatis ſuſpicio atque ſtudium a ſe remoueatur.

Perquiſitis ergo plurimis hactenus cognitis methodis, in quibus omnibus affinitates corporum vel plane neglectae, vel, vti Noſtro videtur, non ſatis accommodate ſunt propoſitae, ſuae ipſius nouae methodi praeſtantiam vberius perſequitur. p. 12.
Ac primum quidem eſt ea ſimplicior, minus prae ceteris implicita, nec tot linearum interventu eget: *Secundo* gratior acceptiorque, inde ſurgit Lectori aſpectus. *Tertio* nexus eiusdem ſubſtantiae cum pluribus aliis generibus (qui antedictis methodis non niſi cum nimia rerum complicatione ſiſti potuiſſent) commodiſſime deſignat, eandem iſtis interponendo. *Quarto* corpora, quae caracteres plurium generum participant, non cum ſingulis hiſce aequo gradu conueniunt; ſi ordinem naturalem itaque preſſiori pede ſecuturi ſumus, etiam hi gradus erunt determinandi, quod nulli autem iterum, praeter mappalem, methodo datur; tam commode absque verborum ambage ſenſui exhibere. *Quinto* corporum varias mixtiones, prouti hae innotuere, non rationi per longas diſſertationes et vaſtum verborum apparatum demonſtrat, ſed ſenſibus ipſis gratiſſime quaſi depingit. Atque illud ipſum, vltimo loco poſitum, p. 18.

R 5 hanc

hanc methodum aliis potiſſimum praeſtantiorem reddere arbitratur.

p. 24. Omnia omnino corpora ex iisdem principiis ſunt conflata et eadem germina fouent in tribus naturae regnis. Haec ſunt elementa, quae, vt inde totus orbis conderetur, creauit Summum Numen et ex quibus, licet quadruplicis modo generis, tamen per diuerſiſſimas coniunctiones tam admirandum varietatum ſpectaculum nobis elaborauit. Conſtant ergo animalia, plantae et mineralia eadem materia elementisque; differunt ſola, qua compoſita deprehenduntur, horum proportione. Quam vt experimenta dilucidarent, diu chemici tentarunt, nequaquam autem artem detexere illius differentias vno eodemque intuitu ſenſibus exhibendi, qua ſolis oculis, ſepoſito omni ratiocinio, omnes illae in ſuo nexu conſpici, diiudicari et cuique experimento chemico iterum applicari poſſent: hunc defectum, autem luculentiſſime ſupplet, vti Noſter ratur, mappalis theoria, omnes iſtas per ſolum locum indigitans. Pone enim quatuor elementa ad quatuor plagas cardinales, vti in geographicis verſus Orientem, Occidentem cet. cum corpora proportione differant, quaedam plus terrae. alia plus aquae cet. in ſe vt contineant, neceſſe eſt: itaque vbi plus terrae corpori ineſt, admoue proprius terrae, vbi plus aquae, aquae e. ſ. p.

p. 28. Omnium in genere corporum in rerum natura offendendorum differentiam in ſola ipſorum elementorum *proportione* eſſe poſitam ratur Noſter et eandem ſententiam de medicamentis fouere cogitur, vt et de eorundem virtute in ſola ipſorum

rum *mixtione* latente. Quae Noſtro ergo plus terrae fouere videntur, verſus plagam terreſtrem ponit, quae plus aquae, verſus eam e. ſ. p. Ita per diſtantiam relatiuam a quauis plaga elementa, eorum proportionem inſimulque rationem, ex qua hi effectus medicati eluceſcunt, deſignat; ita, ſi notum eſt principium acre irritare, ex ſimplici huius tabulae aſpectu mox elucet, in quonam gradu, quodque genus hoc praeſtet, pro ſua nimirum ab eodem diſtantia cet. Has ſimplices elementorum vires denuo ratiocinium in compoſitas coniungat, ſic ſi aliquod genus pari interuallo duabus plagis, acri et terreſtri ſit interiectum, concludas ad vim intermediam inter aequam roborantem ac irritantem; e. ſ. p. Quod nimirum in mappa ſua quodlibet genus compoſitam vim gerat, ex quatuor elementaribus quidem conflatam, ſed ad eam eo magis accedentem, cui propius adſcriptum: vt ita primo intuitu ad omnes virium combinationes ex ſola diſtantia a quatuor plagis cardinalibus concludere poſſis, nec vaſtiſſima medicamentorum farrago memoriam amplius ſua mole moleſtet. Mappa itaque haec generalis medicamentorum ſimplicium in icone eſt addita.

Progrediamur nunc ad alteram partem. Variis praemiſſis de principio actionis medicamentorum, de applicatione ad corpus humanum, in qua ad idioſyncraſiam et indiuiduorum mixtiones eſt reſpiciendum, experientia probatur, medicamenta non niſi relatiue agere. Hoc apparet ex diuerſitate effectuum pro diuerſitate corporum variantium, remediorum e. gr. laxantium, emeticorum, mercurialium cet. Relatiuos porro aequo modo eſſe effectus per totum naturae ambitum aſſentiuntur quaecunque ceteroquin corpora P. II. p. 46. p. 48.

corpora

corpora naturalia. Quae enim aliis animalibus infeſta, eadem aliis viciſſim plane ſunt proficua. Homines purgat helleborus albus, brutis eſt idem venenum. Aqua bibitur ab omnibus lubenter et hydrophobici eam anxie reformidant cet.

p. 51. In ſectione altera principiorum diſquiſitionem, ex quibus medicaminum verae diiudicari queant affinitates, Noſter tradit. Haec ſunt claſſificatio ex ordine naturali, GALENI principium, criteria ex ſapore atque odore, obſeruationum fides, adminiculaque ex chemia.

p. 64. Quibus perpenſis nec vbique laudatis probatisque ad ſectionem tertiam progreditur Noſter et affinitates virium naturalium latere probat in ſola mixtionum cognatione et hoc variarum mixtionum principio Noſtri mappae nititur conſtructio.

p. 73. Iam de ſenſu chemico Noſter agit. Mixtionem vero naturalem appellat, quae ſenſibus noſtris percipitur, dum pharmaca non analytice per partes et ingredientia ſeorſim conſiderata, ſed in concreto et compoſitione, qualia quaecunque in pharmacopoliis aſſeruantur, rimatur et proportionem relatiuam quatuor elementorum, in quocunque medicamento integro obtinentem, nullis nec verbis, nec experimentis determinandam, ſed ſenſibus omnino dignoſcendam et ſua hac methodo exprimendam credit. Haec eſt, de qua ſemper in huius tractationis decurſu eſt locuturus Cl. Auctor, deſignans proportionem quatuor elementorum, inter pharmaca relatiuam, compoſita vis, ex quacunque tali oriunda et quam chemiam antea appellauerat, ex illa facili ratiocinio deducenda erit, nunquam licet verborum deſcriptionem admittat. Prior ſemper poſterioris

eſt

eſt baſis, dum enim mixtionem naturalem ignoras, nec inde compoſitam vim chemicam deduces, nec cognoſces vim cuiusque medicamenti abſolutam, nec ex priori iam praeſagire ad quemque ſtatum relatiuam, nec cum certitudine tuum remedium poteris adhibere.

Habitus alicuius corporis chemicus Noſtro p. 75. dicitur, ex quo dignoſcere poſſumus: an prae alio vel plus terrae, vel phlogiſti, vel aëris, vel aquae vehat, qui itaque indicat mixtionem ipſius naturalem. Hoc fieri ex habitu, ſcilicet relatiue, plus quam veroſimile redditur.

In ſectione ſecunda Noſter progreditur ad p. 83. criteria mixtionis naturalis. Sunt duo elementa ſolida, *Terra et Phlogiſton* et duo pariter fluida, *Aqua et Aër.* Corporibus vel potius his ipſis elementis inſunt caracteres tanquam fundamenta et fulcra qualiscunque diſtributionis. *Soliditas* 1) p. 89. phlogiſtica viuida, acris torrida 2) terreſtris, rigida. *Laxitas* in ſolidis, alias autem fluiditas 1) aquoſa ſuccoſitatis ſpeciem prae ſe ferens 2) aërea, vappida languida, lenis blanda ſpongioſa? turgida?

Criteriis mixtionis naturalis demonſtratis, p. 107. notas addit et ad ſectionem tertiam progreditur Noſter, cui ineſt demonſtratio mappae ſenſualis. Poſtea ad demonſtrationem mappae rationalis ve- p. 110. nit ac primum quidem de phlogiſto agit. Quod Cl. Auctor intelligit ſemper in ſtatu ſuo ſubtiliſſimo, puriſſimo et maxime elementari, nec varias diſtinctiones ſpecificas chemicorum curat cet. Phlogiſton porro eſſe acrimoniae principium Noſter probat.

Ergo

p. 134. Ergo accedit Cl. Auctor ad demonſtrationem praecipuarum affinitatum ac primum quidem differit de roborantibus, dein de abſorbentibus, adſtringentibus, ſubadſtringentibus, ad quae pro-
p. 144. xime accedunt amara. Porro agit de purgantibus et quidem ſpecificis, incidentibus, aromatibusque.
p. 148. Citri corticem crude ad aliquas drachmas manducatum valide purgare, Ipſe Noſter expertus eſt.
p. 151. Cum aromatibus arctiſſimum affinitatis vinculum alunt irritantia, rubefacientia; inflammantia nec aliter differunt, praeter vehementiorem acrimo-
p. 152. niae gradum. Tum ſequuntur emetica, reſinae,
p. 156. purgantia reſinoſa ſiue irritantia. Sopientia tan-
p. 159. quam acria agunt. Vis aromatum, reſinarum irritantiumque calefaciens non ſolo ſtimulo, quo ſolida afficiuntur, ſed et ſimul cuidam acrimoniae phlogiſticae, quam fluidis inducunt, eſt tribuenda.
p. 161. Tranſit Noſter ad reſoluentia, quibuscum conueniunt incidentia ratione effectus, minime autem
p. 167. ratione agentis principii. Diuretica, fragrantia purgantia, eccoprotica, emollientia demonſtrationem mappae rationalis finiunt.

p. 188. Cum vero per inſtituti noſtri rationem breuitati nobis eſſet ſtudendum, ſynopſin totius ſyſtematis argumentorum, quam Noſter addidit, trademus.

I. Medicamentorum vires quatenus per practicas obſeruationes illuſtrantur, non niſi ſunt relatiuae ad quemque ſtatum, morbum et praeſentium conditionum conſenſum; ergo nil certi et conſtantis ad generales pharmacorum affinitates ſtabiliendas nobis inde affluit commodi.

II. Ineſt tamen medicamentis aliquid ſempiternum ab ipſorum exiſtentia nunquam ſeparabile, illorum naturam conſtituens, et ex quo

tanquam

tanquam ex generaliori principio, omnes hi relatiui euentus, diiudicandi erunt, vis ſcilicet cuiuis abſoluta.

III. Hanc autem non niſi in ipſorum mixtione latere, atque ab hac ſola pendere, colligere licet ex conſideratione: mixtionem cuiusuis corporis et corpus ipſum, eſſe ſynonyma. Cum autem in vltimo delitefcat haec vis, et inſita eſſe debet illi priori.

IV. Sin autem a mixtione pendeant vires corporum abſolutae, a ſe inuicem debent differre in ea ratione, qua mixtiones a ſe inuicem diſcrepant.

V. Qualescunque mixtiones, chemica analyſi diiudicatae, ad eadem fere principia reducuntur: quo ergo a ſe inuicem diſtant, ab horum ſola varia proportione deriuandum.

VI. Huic autem exhibenda chemica experimenta nequaquam ſufficiunt; ſed alia patet via, qua clarius, diſtinctius accuratiusue determinetur; via experientiae pie reſpondens.

VII. Eſt ea, quae ſenſuum diiudicatione exaratur, cuiuſque caracteres et principia Cap. II. §. II. explanauit Cl. Auctor.

VIII. Cum illorum ope, an et in quanam proportione, alterum quoddam prae altero corpus vel plus principii inflammabilis, vel terrae, vel aquae etc. vehat, relatiue delineare poſſimus, per eandem facilem gratamque encheireſin, quoque de ſingulorum corporum mixtionibus, in quibus abſolutae vires ſunt poſitae, certiores nos reddimus. Ergo has vltimas ſecuriſſime ſenſuum interuentu poſſumus exponere, earumque affinitates, ſola ad quatuor cardinalia puncta relatione, incorrupte exhibere.

His

p. 189. Quo facto in capite quarto notas miscellas Noster proponit, in quibus partim ad varias obiectiones respondet, partim superius dicta illustrat, GALENI famam tuetur, qui de qualitatum cardinalium miscela loquitur et quem Noster imitatum vel secutum esse minime videri vult, ne si sua ipsius proposita forsan nonnullis displicerent, fama illius magni viri ita obscuraretur; et vltimo loco quaedam signa, ob varia commoda nominibus adiecta, explicat.

p. 200. Mappae vsum et applicationem nunc ostendit Noster, ac primum quidem in facile eligendis remediis, dein in iis apte componendis atque recte praescribendis.

VIII.

Apparatus medicaminum tam simplicium, quam praeparatorum et compositorum in praxeos adiumentum consideratus. Vol. II. Auctore IO. ANDREA MVRRAY. Gottingae. Apud Io. Christ. Dieterich 1779. 8. pagg. 465.

Vtilissimi huius instituti iam tum, cum primum volumen *) recensuimus, laudata ratione, breuiter quaedam exempli gratia ex hoc altero volumine, quod, vti primum, lubenter atque facile perlegimus et alios quoque ita perlecturos esse speramus, excerpemus. In quo continentur sequentes stirpes:

Rotaceae	Rhoeades
Sepiariae	Putamineae
Bicornes	Siliquosae
Asperifoliae	Papilionaceae
Verticillatae	Lomentaceae
Personatae.	

Gentianae

*) v. comm. nostr. Vol. XXII. p. 353.

Gentianae rubrae radix eſt praeſtantiſſima inter amara, comparari poteſt cum Quaſſia, ventriculi et inteſtinorum debilitati, inertiae bilis ſubvenit, pituitam tenacem ventriculi ſoluit, acidum primarum viarum frangit cet. Febrifugum inprimis ante tempora Corticis Peruuiani, antarthriticum, anticalculoſum cet. fuit. *Centaurii minoris* herbam, quae Gentianae ſimilis eſt, praefert Noſter ſummitatibus, quippe quae fere inſipidae ſunt. p. 11. p. 18.

Oliuarum fructus, praeter multos vſus hic ſedulo et vberius narratos, proſunt quoque morſui ſerpentum. Sed conciliare diuerſa iſta de effectu huius olei teſtimonia arduum Noſter putat, quoniam plerumque ſpecies ſerpentum non eſt ſignificata. Iteratis itaque tentaminibus res videtur digniſſima. Praeterea huc pertinet vulneris profunditas, pars laeſa, irae gradus, copia ſaliuae irati animalis cet. p. 33.

Vuae vrſi folia, quorum commentationem Noſter *) ſcripſit, lithontripticam exſerunt vim. Aliae huius plantae partes, paucis exemplis exceptis, vbi baccae maturae in puluerem redactae et radix in decocto ſunt exhibita, in medicum vſum non tranſierunt. Addit praeterea quoque eorum praeſtantiam in oeconomia. *Vitis idaeae* baccae et folia nondum recepta ſunt in officinis, merentur vero prae multis aliis. *Baccae* eximie refrigerant, ſitim ſedant, putredinem refraenant et refocillant. Adſtringit herba potenter, vt et inter coriarias locum habeant. In calculo pellendo **) aemulatur p. 54. p. 69.

*) vid. Comm. Noſtr. Vol. XV. p. 164.
**) vid. ibid. Vol. XIV. p. 674. Decad. IIdae ſuppl. p. 165. Vol. XVIII. p. 40. vbi de variis vaccinii ſpeciebus agitur, quas et Cl. MVRRAY addidit.

aemulatur vuam vrſi, quid quod praeſertur vuae. *Rorismarini ſyluestris* herbae vtilitas cernitur quoque in tuſſi conuulſiua, angina ſtrangulatoria LINNAEI, vt gargariſma, inque exanthematibus lepro-
p. 85. ſis, vt decoctum pro lotione *). *Alcannae verae ſ. Orientalis* radici ſubſtituitur in officinis radix *anchuſae tinctoriae.* Adſtringendi vim illi adſcribunt et coloris rubri grati conciliandi ergo addunt de-
p. 91. coctis, tincturis cet. Cineres *tamariſci* ſal mirabile GLAVBERI verum erogant.

p. 114. *Herba Scordii* calidae eſt naturae, ventriculi robur reſtituit, putredinem efficaciter coërcet, obſtructiones viſcerum reſerat, ſudorem mouet. Et haec quidem experientia ſaepe repetita docet.
p. 150. *Mentha piperita* reliquis menthis efficacior eſt odore forti non ingrate fragrante, ſaporeque ſat
p. 153. acri aromatico et camphoraceo **) gaudet. *Pulegium* plerumque cum mentha criſpa vi conuenit.

p. 183. * *Linariae* herba et flores. Suſpecta planta tam ob affinitatem, quam odorem, dum recens eſt, viroſum, qui Ebulum aemulatur, ſaporis ſubamari ingrati. Alias igitur anthirrini ſpecies, vt Anthirrinum maius, Orontium, ſpurium, Cymbalaria, quarum paſſim in libris de materia medica mentio fit, ſilentio hic praeteriit Noſter, quum ſibi quaedam dubia de effectuum hiſce adſcriptorum veritate obuerſentur. Vnguentum de linaria in haemorrhoidibus coecis et dolentibus externe applicatum praeſtat.

p. 197. Gratiolae menſtruum optimum eſt aqua. Praecipua vis purgans latet in pulpoſa ſubſtantia et ideo decoctum diu paratum, efficacius Noſter cenſet infuſo. Herbam conquaſſatam externe in arthritide

*) v. comm. noſtr. Vol. XX. p. 265.
**) v. comm. noſtr. Vol. XVIII. p. 476.

de et rheumatiſmo, nec non tumoribus a coagulo tam lacteo, quam ſanguineo, vt ecchymoſi, praeſtantiſſimum reſoluendo effectum exſerere narravit Cl. TISSOT fratri Noſtri ADOLPHO Profeſſori Vpſalienſi. Radicem vix cedere herbae recentiorum exempla monſtrant, ex quibus patet, ſtirpem hanc, reſoluendo tenaces humores et materiam peccantem multiplici via, e. gr. ptyaliſmo, diureſi, euacuando ſalutarem ſuam efficaciam exercere.

Papaueris nigri ſemina, capitula, *albi* ſemina p. 215.
folia. Ex vtroque papauere *opium*. A bono opio p. 223.
requiritur, vt vniforme, laeue, tenax ſit, pondus conſtituat quoad molem ſuam leuius, nullas interne ſordes prodat, diſſectum ſcintillas ſalis volatilis oleoſi exhibeat, amaritie, calore ac acrimonia emineat, empyreuma non ſpiret, candelae admotum mox ardeat, aqua omnino ſoluatur, ſolutum rubicundam tincturam praebeat. Effe- p. 234.
ctus opii, vtut multiplices, duplicem tamen opii potentiam ſpectant, alteram, qua ſtimulum exercet, alteram, qua ſenſum obtundit motusque fibrarum pacat. Ob poteſtatem vires vitales ſervandi et augendi ad efficaciſſima cardiaca refertur opium a Cl. TRALLES *) aliisque. Tranſit No- p. 245.
ſter ad varios morbos, quibus auxilium opium affert. In hiſce nominatim virtutis eius, ſomnum inducendi, dolores mitigandi, ſpaſmos delendi et excretiones omnes nimias, praeter ſudorem, ſiſtendi ratio eſt habenda. Latus igitur tam acutorum, quam chronicorum patet campus, in quibus ob horum vitiorum aliquod opii exhibendi neceſſitas ſubeſt. Egregiam rurſus, vti ſolet Cl. MVRRAY, hic omnino inuenias collectionem multorum morborum tam acutorum quam chronicorum, quibus opio vſi ſunt medici externa et

*) v. comm. noſtr. Vol. XVIII. p. 670.

interna, et alia atque alia, quae pertinent ad eius hiſtoriam et ad varia praeparata. Opium crudum vero iure meritoque hic omnibus praeparatis praefertur a Noſtro.

p. 316. Nobis pariter, vti Cl. MVRRAY magis placet ſyrupus de *eryſimo* ſimplex GEOFFROY ex ſucco et melle, quam LOBELII aliorumque nimis compoſiti ac praeparati ſyrupi.

p. 319. *Cardamines* flores antiſpaſmodicam vim ha-
p. 341. bent *). *Cochleariae hortenſis* herba antiſcorbutica gaudet virtute. *Burſa paſtoris* eſt ſuperflua.

p. 355. De anodyna vi atque emolliente *Meliloti*
p. 385. Noſter dubitat, diſcutientem externam vero largitur. Cantharidum, externe ſi vt veſicatoria applicantur, dolores mitigat melilotus.

p. 398. Pulpa *Caſſiae* laxat ſine torminibus vel exaeſtuatione, acore ſuo temperat, ſitim refraenat, bilem vitiatam corrigit atque lotium interdum tingit. Perpetua vero haec decoloratio lotii ex caſſia dici ſaltem nequit.

p. 415. *Terra catechu* ſ. *Iaponica* potius eſt extra-
p. 429. ctum, cuius origo et vſus fuſius enarrantur. *Campechenſe* ſeu *Compeſcanum lignum Sappan lignum* a
p. 436. quibusdam dicitur. *Senegae* vulgo ſ. *Senekae* Edinb. radix **) in paucis officinis adhuc venalis exſtat, etſi maiore iure, quam tot alia remedia, adeſſet efficax haecce reſoluens et per varias excretorias vias aliena euacuans.

Monitum tandem communicat hic Noſter: „Quum ad cognoſcendas ſtirpes officinales, vt quaslibet alias, iconum fides et elegantia haud exiguum adiumentum afferat: adiicere hic intereſt

*) v. comm. noſtr. Vol. XX. p. 690.
**) v. comm. noſtr. 1mae decad. Suppl. p. 96. item Vol. XV. p. 516. et Vol. XX. p. 456.

eſt deſignationem earum, quae abſoluto iam primo libri huiùs volumine in publicam lucem prodiere, vna cum paucis quibusdam, quae et ad praeſens volumen pertinent. Ob defectum harum ſaepe in BLACKWELLIAE opere ſubſiſtere antea coactus fui, quae neceſſitas ſerius rarior fuit, ſuppetentibus figuris praeſtantioribus. IOANNIS MILLERI Illuſtrationem Syſtematis ſexualis Lond. a. 1777. Fol. max. et REGNAVLTI Botanique miſe à la Portée de tout le Monde, à Paris, inde ab a. 1774. Fol. max., quorum operum pretium icones praecipue conſtituunt, per numeros ſignificare non vacat, quum vtrumque per faſciculos absque ordine prodierit. Poſſeſſores vero horum facillimo negotio Tabulas in ordinem Syſtematis Linneani redigere poterunt, quodſi factum fuerit, quaerentes imaginem ſignificatam non alia norma egebunt."

Quae itaque ad primum ac ſecundum volumen pertinent icones, has ſimul inuenias.

IX.

Via et ratio formulas medicas conſcribendi in vſum praelectionum Academicarum edidit D. CHRIST. GODOFR. GRVNER Sereniſſ. Duc. Saxo-Vinariens. et Iſenacens. a Conſil. Aul. Bot. et Theoret. in Vniuerſ. Litt. Ienae Prof. Publ. Ord. Facult. Med. Aſſeſſor Acad. Caeſ. nat. Curios. et Mogunt. Scient. vtil. nec non Societ. Acad. Principal. Haſſ. Sodalis. Halae apud Ioannem Iacobum Gebauer. 1778. 8. plagg. 146. praeter praefationem.

Iure meritoque vrget Cl. GRVNER, vti ex praefatione

tione intelleximus, ſimplicitatem in formulis medicis conſcribendis et ſponte promittit remedii inuentionem, morbi modo cognitione acquiſita, quippe quae primum ſit in facienda medicina. Hanc ſimplicitatem ſequebatur quoque Cl. Auctor in hoc tractatu, in quo conſcribendo ita eſt verſatus, vt ſine vllo verborum ornatu ſcitu neceſſaria et commoda proponeret, vſus auctoritate ac praeceptis clariſſimorum virorum, inprimis Ill. GAVBII, deinde noua, ſi quae exſtabant, adderet, tandem exempla ſubiiceret, quae apud probatiſſimos artis noſtrae Auctores ſe reperire meminerat. Quaedam formularum exempla adhibenda duxit Cl. Auctor, non quod probaret, ſed vires ingenii excitaret ad perſpiciendam differentiam, quae inter laudabilem ac malam formulam intercedit. Praeterea ſcripta huc pertinentia Noſter accurate et ſtudioſe commemorat.

p. 6. Baſis, adiuuans, corrigens atque conſtituens formulam medicam efficiunt: Quibus explicatis et variis vtilibus cautionibus additis, adiungit Noſter pondera atque menſuras, medicamentorum doſes et praecepta generalia, quae ſpectant accurationem, prudentiam, mixtionem, ſimplicitatem ſelectum cet. in praeſcribendis medicis formulis.

p. 25. Viam et rationem nunc perſequitur Noſter in explicandis formularum praeceptis. Atque Cl. GRVNERO videtur natura rerum imitanda, quae res medicinales duplices eſſe voluit, aut *ſolidas* aut *liquidas* ideoque his placita ſua accommodat. En tabulam et normam:

Caput I.
De
Regulis in confectione medicamentorum ſolidorum obſeruandis.

Sect.

Sect. I. De Pulueribus. Quo pertinent *Aspergo, puluinaria, sacculi, cucupha, frontale, errhinum, dentifricium, scutum stomachicum siccum.*

Sect. II. De Bolis.

Sect. III. De Electuario, sub quo deprehenduntur *morsuli s. tabulae, rotulae, pastilli s. trochisci.*

Sect. IIII. De Pilulis.

Sect. V. De Vnguentis, balsamis, linimentis.

Sect. VI. De Emplastro et Cerato, quo et *sinapismus et vesicatorium* referuntur.

Sect. VII. De Suppositoriis et Pessariis.

Caput II.
De
Regulis in confectione medicamentorum fluidorum obseruandis.

Sect. I. De succis expressis.

Sect. II. De Infusionibus, maxime Emulsionibus.

Sect. III. De Decoctionibus s. Apozematis.

Sect. IIII. De Potionibus et Misturis.

Sect. V. De Linctibus s. Eclegmatis.

Sect. VI. De Iniectione s. Enemate. Quo refertur *collutorium, gargarisma, clysma.*

Sect. VII. De Epithemate liquido s. Fomentatione. Huc *balnea, collyrium, apophlegmatismi, stomatica, et cataplasmata* pertinent.

Atque ita his regulis in singula sectione, quas hic repetere nequimus per instituti nostri rationem, traditis, exempla formularum addit, a SCHLEGEL, TISSOT, LVDWIG, KLEIN, WHYTT, MONRO, PRINGLE, STÖRCK, COLLIN et aliis compositarum.

X.

Neue Sammlung von Verſuchen und Abhandlungen der naturforſchenden Geſellſchaft in Danzig. Erſter Band. Mit illuminirten Kupfern. Danzig bey Daniel Ludwig Wedel. 1778.

i. e.

Noua tentaminum et tractatuum collectio Societatis phyſicae Gedanenſis. Vol. I.

Intermiſſam inde ab anno 1756. ſeriem actorum cum Societas non impedire poſſet: nunc *nouorum* actorum nomine in edendis commentariis pergere coepit. Praemittitur itaque fatorum et mutationum, quae Societati contigerunt, relatio, atque nomina Sociorum nouorum. Tum ipſi ſequuntur tractatus:

p. 1. 1. *Nouae de vſu viſus obſeruationes*, Auctore MICH. CHRIST. HANOV. Phyſicae et ſatis ſubtiles ſunt disquiſitiones cauſſarum, cur, ſi trans radios calami ſcriptorii videas, colores iridis appareant; obſeruationum, quibus extra focum res mire augeri apparet. Deinde oſtendit, oculos res etiam minutiſſimas accurate videre, ſitu quodam obiecti conueniente; et, quibus cauſſis, res etiam remotae clare perſpiciantur: exempla deinde et obſeruationes nonnullorum, qui et in tenebris viderunt, refert, et denique oculi artificialis correctionem docet.

p. 20. 2. *Diſquiſitio, quo modo ſyſtema mundi in venere et Luna appareat*, Auctore GODOFREDO REYGER.

3.

3. *Certior ſubtilitatem pilorum et ſubtiliorum filorum definiendi ratio*, Auctore M. C. HANOV. Ipſa nimis ſubtilis tractatio. p. 83.

4. GODOFR. REYGER *curatior interitum ſolis ipſiusque altitudinem meridionalem determinatio, qualia* Gedani *occurrunt.* p. 92.

5. EIVSD. *de modo, quo crepuſculi duratio magis ſollicite* Gedani *definiri debeat.* p. 101.

6. *De lapſu corporum grauium in aqua pura et in aqua ſalina*, ab EPHR. KRÜGER *). p. 112.

7. *Tentamen tractatus de Phoſphoris, Lectio* I., Auctore BENIAM. GOTTLIEB VON SCHROEDER. Phoſphororum diuiſione in naturales et artifiales, eorundemque diſcrimine a corporibus, quae aliena luce lucent, vel comburunt, ab electrica materie, et pyrophoris indicatis; ipſos phoſphoros ex tribus naturae regnis obtineri docet. Phoſphorus animalis reliquis praeſtat. Ex ſanguine animali eundem parari poſſe dubitat. p. 128.

Lunariae, quas GESNERVS **) deſcripſit, vix lucem ſponte edere videntur: neque id vir egregius ceteroquin diſertis verbis dicit, ſed ſplendorem, quem folia ſicca et ſiliquae edunt, cum lumine comparauit: quare vix has plantas phoſphoreis adnumeraremus. p. 136.

Lucem atque ignem eiusdem naturae, inter corpora referenda, atque materiem ſulphuream p. 138.

 eſſe

*) conf. Comment. de Bononienſ. Inſtit. Tom. V. Bonon. 1767. p. 39. et Opuſc. p. 280.

**) CONR. GESNERI de raris et admirandis herbis, quae lunariae vocantur. 1669. 4.

esse putat. Haec quoque in omnibus phosphoris adsunt. Omittimus reliqua.

p. 174. 8. *Tentamen cum ligno quassiae, institutum* a IO. GVIL. IOHN. Quatuor sectionibus Noster hanc rem persequitur, quarum prima particulas constitutiuas quassiae complectitur, altera attinet eius effectus in varia salia, tertia spectat eius vim putredini resistentem, vbi et cum cortice Peruuiano illud comparatur, et quarta respicit edulcorantem vim quassiae, an et quatenus ei haec possit tribui. Multa experimenta hic legi possunt. Quod attinet ad partes constituentes quassiam *), ei plus gummosi, quam resinosi Noster adscribit et quoniam vtrumque aegre purum elicitur per tentamina, Noster vtrumque coniungit et nominat gummi resinosum, quo tamen gummi eminet. cet. Ad effectus quassiae in varia alia **) monstrandos Cl. SCHLEGERI experimenta repetiit et disquisiuit Noster. Quassia fibras non ita solidas atque firmas reddit, vti cortex Peruuianus, adeoque minus resistit putredini quassia quam cortex. Denique quassia serum sanguinis in statu quieto quodammodo incrassat et condensat, impedit vero insimul, quominus fibrae sese coagulent, id quod de cortice minus dici potest. Quassiae inest aeque ac cortici vis fermentans a qua edulcoratio pendet. Qua occasione de aëre fixo s. gas sylvestr; ***) disputatur.

p. 200. 9. *Cogitata de terra bituminosa*, Auctore CAROLO AVGVSTO THERKORN. De ea inprimis,

*) v. comm. nostr. Vol. XXII. p. 551.
**) v. ib. Vol. XX. p. 322.
***) v. ib. Vol. XXII. p. 694.

mis, quae in Saxoniae variis locis effoditur, bituminosa terra agit: atque primo de facie eiusdem externa et situ, in quo inuenitur, egit, deinde corpora naturalia indicauit, quae eidem immixta sunt, tum eiusdem partes constitutiuas disquisiuit, et vsum ostendit, denique de origine coniecturas subiunxit.

In venis sed hinc inde cumulatim non procul a superficie telluris inuenitur haec terra bituminosa, ideoque ex loco natali difficulter exploditur. Discrimen eiusdem a Turfa et lithanthrace. In ea pyrites, lignumque bituminosum et vitriolum, etiam conchylia reperiuntur: quorum singulorum exemplar in tabula aenea depingitur. Partes constitutiuae sunt aqua acida, spiritui vitrioli simile sal, oleum aethereis vaporibus iunctum, sal acidum, et ferri ochra. Adhibetur, loco ligni, ad calefaciendum vario modo; vitriolum exinde coqui potest; oleum et sal medicamentum praebere posset: atque cineres eiusdem fimi loco vtiles sunt. p. 201.

Acidum vitriolicum calore telluris agere incipit, atque terram, ligno, quod resinosas partes cum terra communicauit, mixtam penetrat, sicque partes igneae et terreae intime iunguntur, sicque oritur terra bituminosa: Quodsi per multa secula haec actio continuauerit, lithanthrax oritur. p. 207.

10. *Cogitata de mammalium generibus et speciebus, imposterum detegendis*, a FRID. AVGVST ZORN VON PLOBSHEIM. Nouiter detectis animalibus indicatis, praesertim a Cl. ZIMMERMANNO dissentit: neque a proportione inter regiones detectarum et incognitas, ad multitudinem animalium nouorum colligi posse, neque multa p. 209.

magna

magna animalium genera latere, neque ideo e[...] in posteris temporibus detegi posse arbitratur.

p. 234. 11. *De Electro et Lyncurio veterum*, Auctor[...] D. IO. PET. ERN. VON SCHEFFLER. Electrum esse demonstrat Calcedonium flauum, eiusque discri[...] men a Carniolio flauo subiungit: Lyncurium au[...] tem a falsa lectione nomen habere, esseque le[...] gendum Ligurium lapidem, sicque eum esse To[...] pazium Bohemicum.

p. 247. 12. *Descriptio conchyliorum*, *Tab. II. III.* *depictorum*, Auctore F. A. ZORN VON PLOBSHEIM. Maxima ex parte haec conchylia e regione Australi aduenerunt, nonnulla tamen sunt Magellanica. Icones sunt elegantissimae. Species omnes nouae e genere *Turbinis*, *Mytili*, et quidem varietas Mytili frondis LINN., noua species Mytilorum ventricosorum, quae intus splendore violaceo, eo quo *Anomia cepa* pollet, superiore, nitet: varietas *Trochi scabric.* LINN. *Patella*, vt videtur, *granatina* iunior: *Muricis Erinacei* varietas, *Buccinum*, *Volutae Lapponicae* LINN. simile; et aliud eiusdem structurae, sed minus.

Has descriptiones, diligenter factas, sequitur catalogus Conchyliorum, quae Societati a D. HVMPHRON missa sunt, nominibus Anglicis, addita descriptione succincta. Numerus est 182.

p. 288. 13. EIVSD. *descriptio Ferri natiui*, quod Cl. PALLAS *) inuenit, et cuius exemplar, hic Tab. IV. depingitur. Eiusmodi icones vero nobis parum prodesse videntur, neque enim colore, neque figura conueniunt ea frusta, quae nos ipsi vidimus et possidemus. Color brunus, hic pictus

*) vid. EIVSD. iter Tom. III. p. 417.

ctus, non eſt ferro proprius, potius a croco martis pendet *).

14. GODOFREDI REYGER relatio de vitae geſtis PAVLI SWIETLICKI, Paſtoris Gedanenſis. p. 291.

15. CHRISTIANI SENDEL *vitae deſcriptio* BALTHASARI HAGEMEISTERI, Mercatoris. p. 297.

16. Elogium IACOBI THEODORI KLEIN, Auctore EODEM. p. 300.

X.

GEORGII PROCHASKA Med. Doct. et Profeſſoris Anatomiae in Vniuerſitate Vindebonenſi Extraord. De carne muſculari tractatus anotomico-phyſiologicus. Tabulis aeneis illuſtratus. Viennae ap. R. Graeffer. 1778. 8. pagg. 136. Tab. VI.

Demonſtrat Cl. egregii huius libelli Auctor, p. 2.
vnicuique muſculo inter ſepimenta data eſſe cellulofa mox maiora, quemadmodum deltoideo, quem tanquam muſculum ex pluribus conſtantem aſſumere poſſemus, mox minora vel exigua, ſicuti videre eſt in muſculis tranſuerſim ſectis. Sed faſciculi hi muſculorum interſepimentis circumſcripti continent iterum plures alios faſciculos interſepimentis diſtinctos, ita, vt demum vltimi faſciculi meras contineant muſculares fibras.
Verum enim vero et in minoribus animalibus p. 8.
muſculos inuenit, qui plane nullis diſſepimentis diſtinguerentur. Vt fibrarum muſcularium natu- p. 25.
ram

*) cf. MEYERI experimenta *in Berl. Beſchaeft.* P. II. et III.

ram intelligeret, carnis bubulae elixae lacertum duas tresue lineas craſſum ſumſit, obtuſo aliquo inſtrumento contudit, donec mollis euaderet, et poſtea tela celluloſa ſic ſoluta, in liquore limpido abluta filamenta ſeu fibrae muſculoſae apparebant.
p. 27. Quae fibrae microſcopio obſeruatae latae conſpiciebantur. Sed anne illa latitudo a contuſione lacerti?

Porro longitudini ipſius muſculi aequales has fibras in ipſo ſartorio longiſſimo omnino muſculo inuenit, atque irregulariter polyedras neque
p. 32. cylindricas, vt MVYSIVS habet. Craſſities fibrarum muſcularium variat partim pro diuerſitate animalium, ita, vt potiſſimum in quibusdam piſcibus mira ſit varietas, partim pro aetatis diuerſitate, quae omnia iconibus egregie declarauit.

p. 39. In capite tertio primae ſectionis fila carnea, ex quibus fibrae muſculares componuntur, conſiderauit eaque, vti fibras, haud circularia, ſed mox recta, mox ſerpentina via progredi vidit, eorumque ſubſtantiam diaphanam atque craſſitiem diuerſam
p. 49. inuenit. Numerus filorum carneorum pro diuerſitate craſſitiei fibrarum differt, neque vltimum filum muſculare cauum apparet, ſed ſolidum eſt et vix diuidi poteſt. Quapropter Cl. Auctor cum MVYSIO in filis carneis finem muſcularis diuiſio-
p. 51. nis aſſumit. In faſciculis fibrarum, fibris muſcularibus et filis minimis deprehenduntur rugae, quae mox profundiores, mox altiores, modo pauciores, modo frequentiores occurrunt, atque a celluloſae telae filis, arteriis, venis et neruis, muſculum percurrentibus efficiuntur. Denique demonſtrata vaſorum omnis generis neruorumque in muſculis exiſtentia, de ſtructura muſculari cordis, ventriculi, inteſtinorum, et veſicae vrinariae quaedam

quaedam ſubnectit. Cor habet fibras haud paral- p. 62.
lelas, ſed anaſtomoſantes, atque craſſiores, quam muſculi voluntarii; veſica vrinaria faſciculos reticulatos muſculares; oeſophagi denique inteſtinorumque tunica, partim ex longitudinalibus, partim orbicularibus componitur.

In altera ſectione Cl. Auctor ſuam de actione p. 68.
muſculari opinionem ſeu theoriam proponit, qua credit, a ſanguine inter fila, fibras et faſciculos muſculorum ſerpentine moto muſcularem abbreviari carnem, ab imminuta vero ſanguinis copia rurſum elongari. Indicat, quoque a minima irri- p. 79.
tatione, ab ira, pudore, ſanguinem protinus congeri in vaſa, et explicat noua ſua theoria adiutus phaenomena actionis muſcularis, quae HALLERVS *de partibus corporis humani ſentientibus et irritabilibus* proponit. Sic demonſtrat; cur p. 94.
muſculi in fruſta diſſecti ſingula pars vi ſe contrahendi polleat, ita, vt dicat, in omni fruſto adeſſe neruos et vaſa humores continentia, variis vaginis incluſa, quae irritata facile actionem muſcularem producere poſſent. In quarto poſtea capite offert quaedam dubia, quae contra ſuam contractionis muſculorum theoriam moueri poſſent, eaque ſoluere annititur. Irritatus enim muſculus ſubito p. 97.
contrahitur, irritata vero alia pars, neque ſubito rubet, neque rurſus ſubito palleſcit. Quod ex organorum, vaſorum minimorum et coloris ſanguinis diuerſitate illuſtrat. Has duas ſectiones ſequitur tertia, quae continet tabularum explicationem. Depinguntur enim figuris ſexaginta et ſex in ſex tabulis variae carnis muſcularis ſectiones, quas Cl. Auctor in variis animalibus inſtituit, atque adminiſtrauit.

XI.

EIVSDEM de ſtructura neruorum tractatus anatomicus tabulis aeneis illuſtratus. Vindobonae 1779. 8. pagg. 137. Tab. VII.

In tractatus huius prima ſectione omnis aeui Auctores eorumque placita de neruorum ſtructura a Graecis inde ad MARIAM DELLA TORRE, qui in omni cerebri, cerebelli, medullae ſpinalis et neruorum ſubſtantia globulorum congeriem magnitudinis variae aſſumit, enarrat et proſequitur.
p. 49. Mox autem ipſam neruorum ſtructuram, eorundemque inuolucra conſiderat Cl. Auctor, qui praeter iam nota inuolucra celluloſam telam neruum ambientem et interſepimenta, quae a pia matre orta medullam neruorum diſtingunt eamque duram reddunt, deſcripſit.

p. 57. Poſtea neruorum funiculos perſcrutatur, atque inuenit *olfactorium neruum* duobus oriri funiculis, *opticum*, mox in plures dirimi tenuiores funiculos, tertium par pluribus, quartum vno ordiri funiculo. Quintum par plurimos numerat funiculos, quemadmodum reliqua cerebri paria; cum e contrario omnes ſpinales nerui, quorum triginta numerauit paria, duplici tantum principio
p. 67. ortum ducant. Poſtquam igitur demonſtrauit, corticalem et medullarem cerebri, itaque quoque neruorum medulloſam ſubſtantiam ex multis minutiſſimis fieri globulis, qui celluloſa tela et vaſis coërcerentur et ſanguinis globulis octies minores eſſent, vna cum R. DELLA TORRE monet globulos hos in neruorum medulla ordinem aliquem ſeruare atque in fibras diſponi, cum e contrario in cortice et medulla cerebri promiſcue ponantur.

In

In ſectione tertia tabulae aeri inſculptae explicantur. Tab. 1. fig. 3. ff. depingit arbuſculum cinereum in oliuaribus corporibus, et gg. cineream in corporibus pyramidalibus poſticis ſubſtantiam. Tab. II. fig. 3. depingit fungoſitatem aliquam ſubſtantiae medulloſae neruorum ab amputatione brachii ortam. Praeterea variorum parium ex funiculis ortus, varii plexus atque neruorum interior ſtructura iconibus illuſtratur. p. 83.

XII.

Diſſ. de nono pare neruorum cerebri. Auctore IOANNE FRANCISCO WILHELMO BOEHMER. Goettingae 1777. 4. c. tab. aen. 2. pl. 8.

Tribus haec diſputatio abſoluitur ſectionibus, quarum prima Auctores, qui de nono neruorum cerebri pare ſcripſerunt, indicat, altera anatomicam eiusdem deſcriptionem ſiſtit et tertia functiones noni paris atque nonnullos morboſos, qui ab eo laeſo pendent, affectus pertractat. Primum itaque a GALENO vſque ad SABATIERIVM omnium celebrium anatomicorum deſcriptiones commemorat, diiudicat et inter ſe comparat; paulo poſt vero ad ipſam paris noni deſcriptionem abit. p. 1.

Refutata ANDERSCHII cerebri neruorum diviſione, qua ſcilicet nono pari decimi paris nomen impoſuit, deſcriptoque arteriae vertebralis et nervi acceſſorii WILLISII itinere, initium noni paris ex anteriori ſuperficie inferioris medullae oblongatae partis et quidem ex ſulco, qui inter corpora pyramidalia et oliuaria intermedius eſt, ex pluribus filamentis compoſitum demonſtrat. Filamentoſae origines, quae quatuor inprimis faſciculos for- p. 21. p. 29.

formant, ambiunt vertebralem arteriam ſeque
mox in duos inprimis ramos vel in vnum ſaltem
colligunt, qui per aperturam externam canalis
condyloidei anterioris egreditur atque in progreſ-
ſu cum ſurculo nerueo octaui paris atque neruulis
a ganglio ceruicali ſuperiori nerui intercoſtalis
exortis connexus, arcum format et ad muſculos
p. 34. oſſis hyoidei abit. Ex arcuata hac nerui via pro-
venit *ramus deſcendens*, qui cum alio a ceruicalibus
deſcendente arcum efficit atque alios ſurculos plu-
res muſculis coracohyoideis, ſternohyoideis, ſter-
p. 38. nothyreoideis largitur. Denique progreſſum
nerui noni ad muſculos linguae eiusque apicem
vſque conſiderat.

p. 40. In tertia ſectione examinat et pertractat GA-
LENI, BOERHAAVII et WILLISII de vſu noni
paris opiniones, et affirmat lingualem hunc ner-
vum motum tantum ſpectare, atque in voce re-
genda, et maſticationis ac deglutitionis negotio
p. 52. multum valere. Explicat porro varia morboſa
ſymptomata, connexionem arteriam vertebralem
inter et noſtrum neruum, phreniticorum linguam
tremulam, ebrietate affectorum loquelam impe-
ditam vel deficientem, paralyſeos linguae prae-
p. 53. greſſum ante apoplexiam et alia. Denique con-
ſenſum noni paris cum aliis cerebri paribus
atque ſymptomata hinc prouenientia perſcru-
tatur.

XIII.

Verſuch einiger praktiſchen Anmerkungen über die Nerven, zur Erleuterung verſchiedener Krankheiten derſelben, vorzüglich hypochondriſch und hyſteriſcher Zufälle, entworfen von D. IACOB FRIDRICH ISENFLAMM. *Erlangen bey Wolfgang Walther* 1774. 8. 200 *Seitt. auſſer der Vorrede.*

i. e.

Tentamen nonnullarum practicarum annotationum ſupra neruos ad illuſtrandos varios morbos, inprimis hypochondriacos et hyſtericos. Auctore Cl. IACOBO FRIDERICO ISENFLAMM.

Pertinet hic lectu dignus liber ad anatomiam practicam et vbique profecto reſpicit Cl. Auctor in eo ad medicinam clinicam. Quapropter vel prorſus omiſit ea, quae inutilem ſubtilitatem et obſcuritatem theoriae de neruis ſapiunt, vel breuiſſime eam theoriam perſequitur, quatenus nempe nerui quibusdam morbis ſunt expoſiti. Non immodeſte inſcripſit Cl. Auctor hunc librum tentamen, quod ipſe facile largitur, offerri in eo aſſerta non omnibus numeris abſoluta vel non ſatis definita vel non clare illuſtrata et certo probata. Ratio eſt habenda medico cauſae efficientis et p. 9.
effectus, atque attendenda irritabilitas corporis humani, a qua pendent ipſorum medicamentorum effectus varii.

Ad deſcriptionem neruorum nunc ſeſe ac- p. 24.
cingit Noſter, nec curat hic eorum ſitum, diſtributionem coniunctionemque, ſed potiſſimum

reſpicit ad naturalem ſeu impeditam neruorum
p. 33. actionem. De fluido nerueo quidem varii varie
ſentiunt, attamen vtrum ſit electricum ſeu electri-
citati ſimile ſeu cum ea affine, coniunctum et
mixtum, an talis electrica materia in corpore hu-
mano quodammodo mutata et elaborata, non diſ-
cernit; ſaltem arbitratus eſt Noſter, ſapientiſſimum
Creatorem elementa (*Grundtheile*) eiusdem mate-
riae in omnia nutritioni et conſeruationi corporis
humani ſeruientia corpora, quid quod in aërem
ipſum ſeu ſecundum nonnullorum virorum do-
ctorum ſententiam in vniuerſam naturam diſtri-
buiſſe.

p. 36. Primum et ſecundum par neruorum et mol-
lis portio ſeptimi paris ſeruiunt ſoli ſenſui, caete-
roquin non eſt confectum, num nerui ſenſus et
motus ſimul ſeu ſeparatim inſint corpori. Omni
difficultate non eſſe deſtitutam hanc rem Noſter
aſſerit. Sedes animi eſſe ſenſorium commune vi-
detur.

p. 51. Viſcera habent ſuum definitum irritabilitatis
gradum et eius incrementum humorum affluxum
p. 77. et ita ſecretiones poteſt augere. Quemadmodum
omnibus febribus quid ſuperuenit, quod cor ad
celeriorem contractionem ſtimulat, ita omnibus
in morbis neruoſis quid apparet, quod naturalem
motum fluidi neruei impedit vel mutat. Nihilo-
minus tamen, aucto cordis ſtimulo, reſpicit No-
ſter ad fluidum nerueum, quod ſuos effectus hic
coniungit.

p. 96. Variis monitis, de retrogredientibus et repri-
mentibus miaſmatibus morboſis eorumque peſſi-
mis effectibus, praemiſſis a Noſtro atque exemplis
illuſtratis, duplicem quaeſtionem ſeu obiectionem
mouit: Qualem habeant haec miaſmata ſingula-
rem rationem, mixtionem et naturam, vt ad hos
neruos

neruos ſeſe conferant, neque ad alios. Proditne hoc ſimilitudinem ſeu connexionem cum fluido nerueo; porro quodnam huius celeris mutationis quoad ſedes harum materiarum in neruis ſit fundamentum, ſiue cur hae tam ſubito a neruis externarum partium ad neruos internarum depellantur, cum hae acrimoniae potius, externas partes occupantes, in vicinas externas partes tranſire deberent. Rheumatici facile ſentiunt hanc celerem mutationem et diligenter enarrant, quomodo rheumatiſmus vagetur et ab externis ad internas partes ſeſe conferat e. gr. ad cor, pulmones, ventriculum cet. et palpitationes cordis, anxietates, nauſeam et vomitum efficiat; cet.

Diuerſis ſymptomatibus, ſi catamenia et haemorrhoides minus rite fluant, diſquiſitis, quae neruos turbant, Noſter quaeſtionem mouit: eſtne medulla ſpinalis continuatio cerebri, atque ita pars cerebri ipſius, ſiue ramus nerui magnus? Reſpicit nempe Noſter hic potius ad actionem, quam ad ſubſtantiam medullae. In conſenſum neruorum inquirit et variis exemplis illuſtrat Cl. Auctor, nec non diuerſitatem ſyſtematum neruoſorum in aliis atque aliis oſtendit. Inter exempla idioſyncraſiae notamus hoc: Duobus catulis quotannis vena ſecabatur vere, et autumno, euacuatione aluina inſtituta. Accidit interea, vt alter, qui ſanguinem videbat et accurate attendebat, inopinato inciperet trepidare et oculis caliginoſis in lypothymiam cadere, aqua adſperſa reſipiſcebat et venaeſectio tum intermittebatur. Quoniam hic caſus Noſtro mirus videbatur, petebat, vt proximo aequinoctio idem tentamen inſtitueretur, ſed recuſabatur, et nonnullis menſibus poſt moriebatur catulus. Qualis imbe-

p. 110.
p. 116.
p. 153.

cillitas atque mollities in animali alias rabido?

p. 170. Exemplum exſiccati nerui optici hic narratur.

p. 185. Malum hypochondriacum et hyſtericum iam Noſter coniunctim contemplatur, quoniam vtrumque magnam ſenſibilitatem et irritabilitatem prae ſe fert et magnam alit ſimilitudinem. Malum hoc eſt cum et ſine materie, cuius ſymptomata ſingulari ſenſibilitati, mobilitati, irritabilitati, debilitati, rigiditati laxitatique adſcribantur et

p. 197. ſedes in abdomine. Tenſio non cadit in neruum, etiamſi haec neruis interdum tribuitur. Vberius hic inquirit Noſter in vocem tenſionis in neruis, varie de hac diſputat et triplicem modum tenſionis huius contemplatur.

p. 219. Confectum eſt, actionem neruorum ope ſubſtantiae medulloſae, et valde probabile ope motae materiei neruoſae fieri. A preſſione neruorum alii atque alii oriuntur effectus. Senes et teneri infantes malo hypochondriaco et hyſterico non adeo facile ſunt expoſiti.

p. 232. Nullum eſſe ſymptoma, hypochondriaco et hyſterico malo ſolenne, quod non deriuari et explicari poſſit a praeternaturaliter magna vel parua neruorum ſenſibilitate et aucta vel imminuta irritabilitate viſcerum et aliarum muſculoſarum partium, vno exemplo probat Noſter, quod cernitur in vrina ſpaſtica eiuſmodi aegrorum, plerumque prodromo inſultus hypochondriaci ſ. hyſterici.

p. 238. Quaeritur porro: num ii, qui inter eruptionem dentium et variolarum tentantur conuulſionibus, adultiori aetate, malo hypochondriaco et hyſterico eo magis ſunt expoſiti? Incrementum et decrementum, progreſſus et finis vtriusque mali admodum variat. Quapropter Noſter et remedia hic non prorſus reiicit, vti nonnulli

ſolent,

ſolent medici, ſed quaedam offert, diuerſis vtriusque huius mali accommodata gradibus. Motus eiuſmodi hominum ſit diuerſus. Attenuantia, reſoluentia, roborantia cet. remedia interdum vix ſufficiunt ad ſymptomata hypochondriaca et hyſterica compeſcenda. Neceſſe igitur erit, vt neruis naturalis gradus ſenſibilitatis et viſceribus idem gradus irritabilitatis concilietur. Hoc fit ſupprimendo aut excitando neruos. Prius efficiunt narcotica, anodyna et antiſpasmodica e. gr. opiata crocus, aſa foetida, camphora, moſchus, caſtoreum cet., poſterius praeſtant aromata et plantae, quae multum volatilis ſalis et olei in ſe continent. Et his remediis competit recte nomen neruos roborantium remediorum, quae Noſter diſtinguit a neruinis reliquis remediis et ſpeciem neruinorum appellat. Inter quae horum vtrorumque remediorum num phoſphorus cum ſaccharo tritus et in epilepſia non fruſtra adhibitus, erit referendus? quaeritur a Noſtro. Radice poeoniae et viſco p. 260.
querno ſimilibusque remediis Noſter cum fructu vſus eſt in morbis neruoſis. Omnia remedia vniverſalia antihyſterica et antihypochondriaca prorſus Noſter reiicit.

Quaecunque hic de hypochondriacis et hy- p. 279.
ſtericis morbis eorumque cauſa proxima a Noſtro docte et vtiliter aſſerta ſunt, poſſunt de omnibus morbis cerebri et neruorum dici et, diuerſae proximae cauſae, hos morbos ſiſtentis, habita ratione, ideam, quae de morbis neruoſis in genere et in ſpecie nobiſcum hic communicatur et de eorum proxima cauſa, vtilitatem poſſe afferre arbitratur Noſter iis, qui varia remedia et alias atque alias medendi his morbis neruoſis methodos pro eorum diuerſitate adhibent. Quapropter

 etiam

etiam reliquos morbos neruosos hic Cl. Auctor omisit.

XIV.

Des Herrn D. OLOF ACRELL *chirurgische Vorfälle in dem Königl. Lazareth und ausserhalb demselben angemerkt. Erster Band. Nach der zweyten mit beträchtlichen Vermehrungen und Kupfern versehenen Ausgabe. Aus dem Schwedischen übersezt von D.* IO. ANDREAS MVRRAY. *Göttingen bey Iohann Christian Dietrich* 1777. 8. 479 *Seitt.* praeter dedicationem praemonitionem et praefationem. *Zweyter Band* ib. eod. 472 *Seitt.*

i. e.

Casus chirurgici. Auctore OLOF ACRELL. Vol. I et II.

Non solemus quidem versiones indicare, sed autographos ipsos, attamen diligentia huius et assiduitatis studium Cl. MVRRAY nostram instituti rationem hic facile mutarunt. Praeterea accedit et augmentum huic versioni Germanicae, quod deest ipsi Suecico libro, tres nempe tractatus in appendice, quorum duo Cl. MVRRAY a Cl. Auctore Ipso sunt traditi et vnus est ex actis Holmiensibus *) repetitus. Prima versio Germanica **), secundum primam Suecicam editionem facta non laudatur a Cl. MVRRAY et ab aliis et insuper destituta est his nouis iisque multis vtilibus additamentis. Nos vero, cum primam huius

*) v. comm. nostr. Vol. XXII. p. 353.
**) *Chirurgische Geschichte etc. Lübeck und Leipzig* 1777. 8.

huius lectu dignissimi libri editionem*) iamiam indicauimus, ea, quae nouiter addita sunt, potissimum curabimus et ex iis quaedam, quantum licet ob breuitatem, qua nobis studendum est, exempli loco repetemus. Nam sunt profecto Lectores ad ipsum librum legendum a nobis incitandi. Seruauit Cl. Auctor eum ordinem, quem loco non multum ante, laudato legimus, nouis autem exemplis ditauit et in Germanica hac versione Cl. MVRRAY eam appendice, qua destitutus est Suecicus ipse liber, vti supra monuimus, locupletauit. Gratus itaque offerendus tradendusque est Cl. MVRRAY animus pro studio huius Germanicae versionis edendae, vt linguae Suecicae minus gnari fructum vtilitatemque sat magnam inde etiam capere queant.

Pars I. p. 36.

De fungoso et cancroso tumore in et sub sinistro osse bregmatis. Qui sequebatur, capite ita vehementer impacto, vt aeger lipothymiam pateretur. Resipuit autem non diu post et secure se negotiis suis dicauit. Atque ita annus vnus et dimidius praeterlabebantur sub insolitis capitis doloribus nullaque medicina vtebatur aeger. Interea tumor crescebat, qui aegri et adstantium attentionem excitabat. Aeger vrgebat incisionem, medentes eam recusabant. Tandem autem tumor incidebatur et, euocato partim tenui, partim coagulato sanguine, sopore afficiebatur aeger, sensu et motu carens. Post tres dies conuulsionibus obiit, singulari memoria hic vir gaudebat eamque sine vlla mutatione vsque ad mortem seruauit.

p. 43. et 46.

Bis emphysemata capitis ex onere capiti imposito et ex ictu eius Noster obseruauit. Erat tumor elasticus in parte capillata capitis et frontis

 sine

*) v. comm. nostr. Imae decad. Supp. p. 656.

ſine fluctuatione, qui laxantibus et epithematibus ex aceto, abſynthio, mentha criſpa, meliſſa citrata et lauri baccis intra viginti et vnum diem ſine criſi diſparebat. Noſter eiuſmodi tumores flatulentos ſine vlla laeſione capitis deriuat a preſſione contextus, qua ſolida robur ſuum amittunt et fluida nimis copioſe affluunt et dein ſeſe extendunt. Cl. GOOCH *) hunc caſum quidem deſcripſit, attamen videntur obſeruationes eius cum laeſione capitis fuiſſe.

p. 63. Labium inferius praeternaturaliter magnum Noſter feliciter curauit. Dicitur eiuſmodi labium *Leopoldinum*, quoniam Imperator Romanus LEOPOLDVS eiuſmodi labium habuit, inprimis ſi ira commotus fuit.

p. 130. Lentem cryſtallinam calculoſam Noſter extraxit coloris flauo fuſci, rotundam, grauem, calculo ſimilem nuclei parui ceraſi magnitudine. Quae non erat lamelloſa, ſed granuloſa, et habebat cum aliis concretionibus calculoſis in corpore humano ſimilitudinem.

p. 143. De hernia et fiſtula lacrymali earumque diverſitate ob cauſarum, quas Noſter, vti ſolet, accurate enarrat, varietatem, hic recenſet, quae aliam atque aliam ſanationem poſcit, hic propoſitam et exemplis illuſtratam.

p. 166. Narium ſarcomatum feliciter ſanatorum duo exempla cum methodo ſanandi traduntur.

p. 172. Ranula eſt tumor, continens tenacem et limo ſimilem aquam, ſedens plerumque ſub lingua. Si magnus eſt hic tumor turbat loquelam. Ob ſimilitudinem cum ranis facta eſt a nonnullis Auctoribus haec denominatio. Alias poſſunt eiuſmodi tumores aliis quoque oris in locis oriri, vbi ductus ſaliuales et vaſa abſorbentia ſunt. Atque ita apparent

*) v. comm. noſtr. IIdae decad. Suppl. p. 592.

parent eiusmodi tumores in labiis, genis faucibusque. Quod si enim tenax lympha eiusmodi vas obstruit, parietes eius subinde ita extenduntur, vt illud rotunditatem leguminis nanciscatur. Tres casus hic narrantur memoratu et lectu digni.

Exfoliatio singularis maxillae inferioris totius, praegresso morbo, noma*) dicto in ambobus genis. Addita quoque est icon. p. 192.

Osteosarcosis menti, quae diu durauit et sat magna et longa dependebat sacci instar et faciem valde defoedauit, vti ex icone apparet, a Nostro sanata est. p. 195.

Epulis scorbutica, spinosa, cum carie et cancro hic a Nostro commemorantur. p. 199.

Bucca fenestrata feliciter a Nostro sanata est. Simile exemplum nos vidimus, quo ductui Stenoniano in dilatatione vlceris pulchre chirurgus parcebat, etiamsi ille incisioni proximus erat.

De difficilibus vulneribus in faucibus et collo per fractas fistulas tabacarias**) tria exempla cum felici exitu proponuntur. Vnus per annum dimidium fractae fistulae tabacariae partem supra scapulam sine molestia tulit, praeter febrem lentam, quam ad hunc casum non pertinere credebat. Non diu post autem apparebat abscessus, quo aperto, fracta pars extrahebatur et aeger sanitati prorsus restituebatur. p. 239.

Aneurysma verum internae et sinistrae arteriae carotidis ita compressione sanatum est, vt post quinque p. 255.

*) vid. comm. nostr. IIdae decad. indic. tripl. verbum *noma*.

**) Nos simile exemplum nuper vidimus, dilaceratio partium in faucibus autem erat tanta, vt aegro esset moriendum. Plures eiusmodi casus plerumque vero letales leguntur apud Auctores.

quinque vſque ſex menſes arteria ſuum robur, diametrum atque magnitudinem nacta ſit. Sequebatur hoc aneurysma poſt pugnam, qua globulus plumbeus per ſelopetum in anteriorem colli partem inter arteriam aſperam et aſcendentem ramum ſiniſtrae carotidis immiſſus fuerat. Mirum profecto huius globuli iter et omnino mirus et rarus caſus.

p. 267. Caries clauiculae ſiniſtrae cum haemorrhagia
p. 275. magna. Aneurysma ſpurium cum haemorrhagia.
p. 290. Exempla cancri occulti, vbi exſtirpatio in vno bis
ſeqq. eſt inſtituta, hic collecta ſunt, et Cl. ACREL affirmat, donec internum miaſma carcinomaticum alterans et corrigens remedium non inueniatur, operationes externas diiudicandas eſſe, vt palliatiua remedia eaque dubia et minus ſecura, etiamſi multi Auctores exſtirpationem pro vnico et certo remedio habeant.

p. 315. Empyema ſiue abſceſſus pleurae cum febre ceterisque omnibus ſymptomatibus malignis, per tredecim ſeptimanas durans mortemque minans decocto anſerinae, cuius duas libras aeger quotidie potabat, ita mutabatur, vt omnia in melius vergerent et aeger triginti et octo annorum priſtinae valetudini et robori prorſus reſtitueretur. Tribuit quidem Cl. Auctor hanc celerem et bonam mutationem non ſoli huic decocto, quoniam incertum ei videbatur, poſt aliquot dies tamen, cum eo vteretur aeger, haec ipſa eſt animaduerſa. Apparebat quoque tumor, cuius inciſionem debilitas ſumma et timor aegri et incertus euentus huius operationis, qui potius in acceleranda, quam arcenda morte plerumque cernitur, vetabant.

p. 320. De carie coſtarum tria exempla cum bono euentu proponuntur.

Letalis

Letalis lenta febris ſequebatur abſceſſum omenti. Aperto cadauere omentum omne erat conſumtum vſque ad colon et ventriculum ita, vt vix veſtigia adhaeſionis in his partibus reſtarent. Meſenterium erat atro coeruleum et ita emaciatum, vt accurate omento ſimile eſſet, ſi omentum ſcilicet deperditum eſt et ſolae membranae ſuperſunt, ita vti obſeruauit Noſter in aſcitibus et in aliis phthiſibus, a viſceribus laeſis ortis. p. 357.

Caſum enarrat Noſter herniae incarceratae ſcrotalis, quae operationis ope reponebatur. Qua occaſione de vtilitate huius operationis per ſe non adeo periculoſae diſputat Cl. ACREL, eam oſtendit et ad nonnullas obiectiones reſpondet. p. 395.

Anus inguinalis per duos annos durans feliciter ſanatus eſt. p. 400.

Separationem ſymphyſeos oſſium pubis ſiſtens exemplum hic Noſter enarrat, orta a pure in ea regione collecto et corrupto, quod cartilaginoſam ſymphyſin arroſit et ſeſe in muſculis abdominalibus extendit. Inciſionibus autem rite factis et pure euocato, vndecima ſeptimana eſt haec puerpera prorſus reſtituta ſanitati. p. 439.

De fiſtulis ani praemiſſis exemplis, nonnullas annotationes addit Noſter, harum fiſtularum cauſas potiſſimum concernentes. Quarum quatuor Noſter recenſet, ac *prima* quidem corpora peregrina deglutita in inteſtinum rectum delata et vel inferius vel ſuperius ibidem morantia, *altera* ſuppurationes in viciniis recti, quae illud perforant, *tertia* varicem perforantem et *quarta* violentos caſus, rectum ita irritantes et mutantes, vt in eo tumores, ſuppurationes cet. oriri oporteat, ſiſtunt. Finiunt has annotationes cautiones de cicatrice ita formanda, ne fiſtulae reuertantur. p. 432.

Varias

p. 457. Varias hic collegit Cl. Auctor sarcoceles species, vt sarcocele, cum testiculis sphacelosis, cum
p. 470. ruptura recti testiculi cet. Porro mentionem facit exstirpationis omnium partium genitalium, quam vir aliquis ob infaustum amoris commercium ipse ita instituit, vt ne de vita periclitaretur.

p. 472. Racosis *) exemplum hic commemoratur. Erat infausta abbreuiatio scroti relaxati. Etiamsi haec operatio fere semper habuit infaustum euentum, tamen Noster, cautionibus omnibus adhibitis, eam suadet.

p. 475. Sarcocelen comparatiuam hic commemorat. Tumor hic sarcoceli similis, erat in partibus genitalibus virginis nouemdecim annorum, ab initio cerasi magnitudine, quem sine vllo molestiae sensu ferebat. Non diu post hic tumor celerrime crescens e genitalibus propendebat nigro colore et carcinomatico foetore, mali magnitudine.

Ligaturis autem, quas praefert Noster exstirpationi in eiusmodi exemplis, quoniam nec adeo facile nec persaepe maligniores reuertuntur post ligaturas, quam post exstirpationem, hic tumor prorsus abscessit.

Pars II. Progrediamur ad alteram, partem in qua
p. 19. exempla calculorum in vesica vrinaria inprimis sexu in potiori, cum aneurysmatibus leguntur. Addit Noster instrumenta lithotomica, quibus vsus
p. 54. est et quae quidem conueniunt cum PALVCCI **) et LE CAT †) instrumentis, attamen numerum eorum

*) Seu *proptoma* est partis externae, etiam ante lapsum conspicuae et a palpebris, bulbo oculi, lingua ac gurgulione diuersae procidentia. v. SAUVAGES nosolog. methodic. Tom. II. Part. I. p. 99.

**) Lithotomie perfectionnée. Vienne 1757 av. fig.

†) Parallele de la taille laterale. Amsterd. 1766.

eorum Noſter imminuit, vti ex comparatione, deſcriptione et iconibus patet.

Calculi veſicae vrinariae in ſexu ſequiori ſunt rariores ob maiorem vreteris amplitudinem et breuitatem. Interim tamen recentiores et veteres exempla memoriae tradiderunt et Noſter quoque quaedam hic addit. Calculi veſicae et renum ſimul. Tres calculi erant veſicae et vnus renalis quorum icones ſunt additae. Singularis cauſa dyſuriae, quae calculoſi quid mentiebatur, erat ſacculus quidam ex ipſis veſicae membranis conflatus in veſica, qui et hic in icone ſpectatur. Phthiſin cum calculis in vrethra coniunctam Noſter obſeruauit: Inſoliti renales et veſicae calculi, inſignis quoque magnitudinis interdum, vt quatuordecim et dimidiam vnciarum, hic in iconibus conſpiciuntur. Duplicis vteri deſcriptio et icon hic traditur. Quod ad ſuperfetationem attinet, laudat Noſter in actis Suecicis obſeruationes collectas *). p. 56. p. 63. p. 69. p. 77.

Fracturarum valde complicatarum hic Noſter mentionem facit. Oedema ſeroſum manus a morſu veſpae vulgaris LINN. relictum, optime diſcuſſum eſt aqua frigida. Aneurysmata ſpuria a venaeſectione compreſſione tentauit machina ab eo inuenta et hic delineata, quae a Cl. POVTEAV **) detecta machina in eundem vſum, eſt prorſus diuerſa. SCHARPIO monitore Noſter ex ligatura arteriae et nerui ſimul nullam noxam vidit in laeſa arteria brachii. p. 96. p. 139. p. 157. p. 166. p. 187.

Sphacelus cruris poſt febrim ſynocham putridam ſponte curatus. Hoc appellari poteſt amputatio p. 288.

*) v. comm. noſtr. Vol. XII. p. 60.

**) v. Melanges d. Chirurg. 355. comm. noſtr. prim. decad. Suppl. p. 140.

putatio cruris spontanea. Cl. ALIX *) similem casum enarrat. Idem obseruauit Cl. LVDWIG in aduersariis medico practicis **), quae Lipsiae prodierunt.

p. 343. Fracturae patellae non adeo sunt rarae. Fracturae et diastasis tarsi cum vulnere exempla quatuor Noster hic enarrat, nouam methodum sanandi tradit et icones addit.

p. 304. Varios tumores adiposos, serosos, scorbutico aneurismaticum cet. hic Noster collegit, methodo sanandi per ligaturam cet. addita.

p. 437. Ad appendicem progrediamur. Ac primum quidem lentam cranii depressionem hic enarrat Cl. Auctor cum cephalaea, sopore, hemiplegia appetituque prostrato. Trepanatio nihil praestitit et aeger periit. In cerebro nullum apparebat vitium fixum, ventriculi vero et sinus cerebri insugerant serum, a quo symptomata haec supra nominata repetenda erant.

p. 443. Hydroceles ope caustici secundum Cl. ELSE's †) methodum, cum optimo successu sanatae sunt.

p. 446. De accidentali apertura arteriae femoralis, quae ligaturas poscebat et sine atrophia partis inferioris feliciter eueniebat. Hunc cum felici exitu non frequenter occurentem seu saltem, vti Cl. ACREL ratur, non tam crebro in libris diligenter memoratum casum accurate hic Noster, vti in omni omnino hoc libro solitus est, tradidit, quaedam exempla ex aliis Auctoribus collegit et totam hanc rem iconibus illustrauit.

XV.

*) v. comm. nostr. Vol. XXI. p. 262.
**) v. ib. Vol. XX. p. 675.
†) Essay on the cure of the tunica vaginalis testis.

XV.

CHRIST. FRIDR. MICHAELIS, Med. Doct. de angina polyposa, seu membranacea. Goettingae, sumtibus viduae Abraham. Vandenhoek 1778. 8. p. 309.

Recenset Cl. Auctor ab initio libri, diuersas morbi nostri denominationes, quae etiam in iis terris, vbi maxime grassatur, vsu receptae, et a variis Auctoribus sunt adhibitae. Dein ad scriptores de morbo hocce transgreditur, et TVLPIVM primum fuisse, qui ipsum descripserit, contendit. Descriptio morbi haec excipit; est vero p. 10.
ab initio febri catarrhali non absimilis, cui mox orthopnoea, sonus inter respirandum peculiaris pipatui pullorum gallinaceorum similis, vomiturtiones, imo etiam materiae tenacissimae vomitus, artuumque tumores iunguntur. Deglutitio, in tanta respirandi difficultate, quae suffocationem nunquam non minitatur, rarissime laeditur. Vrina sedimento albo distinguitur, et pulsus, qui, cum inciperet morbus, erat celer, fortis, in celerem, debilem, mollem, imo intermittentem mutatur. Materies caseosa multa, imo tubuli membranacei, tussiendo, non sine summo aegrotantium leuamine, saepius eiiciuntur. Quibus quidem eiectis, mortis nondum omnis euanuit timor, cum haud raro morbifica ista materies regenerari soleat. Paucissimis vt plurimum strangulare solet diebus morbus noster. Externus corporis, hoc morbo defuncti, habitus, suffocati formae prorsus respondet; ex interni vero inspectione, asperae arteriae inflammatio, corpusque membranaceum, variae longitudinis, atque crassitiei, internam arteriae illius faciem tegens, scrutatorum prome-

ruit attentionem. Conſiſtentia iſtius adeo inconſtans eſt reperta, vt in aliis diſcindi ob tenacitatem aegre poſſet, in aliis non ſine rupturae metu e ſede ſua extrahi pateretur. Color ipſius vulgo conſpicitur albus, qui tamen haud raro rubicundis vel gryſeis punctis ſtriisque diſtinguitur. Organicae ſtructurae honos, ipſi vix concedendus videtur; cum aſperae arteriae vero tunica villoſa, tunc demum iungitur, ſi materies purulenta, quae intercedere vulgo ſolet, deeſt. Aqua in arteria detegenda haud dubie ab ſuffocatoria morte profecta videtur. Abdominis inſpectio, quam fere omnes neglexerunt, vel fruſtra ſuſceperunt, Noſtro hepar ex badio nigricans, inteſtinumque colon ac rectum coarctatum obtulit.

p. 23. Iam naturam corporis huius membranacei indagans, probare annititur polypoſae indoli maxime reperiri analogum. Quod vero quo luculentius appareat, in naturam polyporum aſperae arteriae inquirit; dicit ergo eos eſſe inorganicos, ex humore quodam inſpiſſato, qui Ipſi, varias ob rationes, lymphaticus eſſe videtur, ortos, in quo cum cordis vel ſanguiferorum vaſorum polypis conueniant. Diſquirit iam vlterius cauſas polyporum bronchialium, vel ab effuſo ſanguine vel ab metaſtaſi lymphatica ortorum. Probat vero concretiones tubuloſas anginae huius, ex eadem conſtare cum polypis modo nominatis materia, eodem reperiri in loco, eademque inſigniri figura; ex quibus, non immerito polypis annumerandas eſſe cenſet. Neque defectus cruſtae pleuriticae in ſanguine ſectione educto, cum omnis lymphaticus humor in polypum hunc iam fuerit formatus, neque craſſior polyporum, harumque concretionum caua fabrica, multum obeſſe, Auctoris videntur ſententiae. WIL-

CKII

CKII *) vero ſententiam, polypum huncce eſſe membranam arteriae aſperae villoſam, inflammatam, ſeparatam, humore multo dilatatam, partim cadauerum inſpectione, partim aliis iisque grauiſſimis argumentis refutauit. MVRRAYI **) vero opinioni, ex muco indurato oriri, oppoſuit, 1) phaenomenum illud rariſſime euenire, cum tamen ſaepius oriretur, ſi ad mucum in membranas mutandum, nil niſi aëris requireretur aditus, 2) mucum in cruſtas lemasque fragiles potius, quam in membranas tenaces, exſiccari, 3) has ipſas mucoſas cruſtas in aqua tepida priſtinam recuperare naturam, quod in noſtris ſecus ſe habeat, 4) humiditatem arteriae aſperae, exſiccationem muci impedire. Neque lymphae in mucum huiusque in membranam metamorphoſes, quas HOMIVS †) propoſuit, ob diuerſam vtriusque fluidi indolem Noſtro ſatisfaciunt. Triplex vero explicandi ratio, a CALLISENO ††) propoſita, vel ex muco catarrhali denſato, vel ex cruſta aphthoſa, vel denique ex muco purulento in viſceru[illegible] inflammationibus tranſſudante, mali originem arceſſens, Noſtro non probatur, partim ob iam dictas rationes, partim propter morbi aphthoſi, anginaeque polypoſae differentiam. Mucus denique purulentus CALLISENI, verbo ſolum a lympha coagulabili differre Noſtro videtur.

Tertia libri ſectio annotationes quasdam generales circa morbi huius naturam complectitur. p. 66.

V 2 Diſſe-

*) De angina infantum in patria recentioribus annis obſeruata, Praeſ. SAM. AVRIVILLO. Vpſal. 1764.

**) Nov. Comm. Soc. Gotting. Tom. IV. p. 55.

†) An Inquiry in to the Croup, by FRANCIS HOME. Edinb. 1765. vid. comm. noſtr. Vol. XV. p. 334. porro ib. Vol. XXI. p. 645.

††) Actor. Hafnienſium Vol. I.

Differuit hic de locis, in quibus morbus eſt obſervatus, caſusque iſtius ſimul fecit mentionem, de quo olim ad Lectores retulimus noſtros*). Contagioſis morbis, ad quos ab ROSENIO **) relatus eſt, neque hereditariis malis cum BVCHAN †) annumerandus videtur. Referendus autem eſt morbus non ad infantiles ſolum, neque ad eos, quibus ſemel affligi homines ſolent, neque tandem recentiori demum tempore ortis, etſi ob arduam diagnoſin a veteribus vix deſcriptus reperitur, erit adſociandus. Eſt vero natura morbi generis inflammatorii, quae ex febre concomitante, dolore circa tracheam, antiphlogiſticorum vtilitate, atque ex euidente inflammationis praeſentia in cadaueribus reperta patefieri videtur. Procul vero Cl. Auctor abeſt ab ea quorundam virorum ſententia, qui ſpaſticis ſymptomatibus prorſus carere morbum hunc perhibent, quorum praeſentiam, primo ex analogia cum affectibus ab illapſis aſperae arteriae corporibus ortis, deinde vero ex tuſſi, vomitu, voce ſtridula, dyſpnoea inter ipſum morbi augmentum remittente, morte ſubitanea, emeticisque antiſpaſmodice operantibus, euincere ſtudet. Apathia vero laryngis, in cuius cauſa indaganda multum occupati fuerunt, Noſtro prorſus abeſſe videtur, plus nempe affici dicit tracheam a corpore hocce leui pedetentim nato, pulpaque molli obducto, quam ab ſimilibus, quae irritare alias ſoleant, corpuſculis humanae machinae partes. Refutata CVLLENII ††) definitione Ipſe Cl. Auctor quandam ſubſtituit, dicit nempe eſſe *anginam membranaceam,*

*) v. comm. noſtr. Vol. XXII. p. 185.

**) v. comm. noſtr. 1mae decad. Suppl. p. 96.

†) Domeſtic. medicine, v. comm. noſtr. Vol. XXI. p. 580.

††) Noſologia methodica p. 160. vid. comm. noſtr. Vol. XX. p. 716.

naceam, catarrhalem fiſtulae aëreae inflammationem, cum metaſtaſi, materiei ad partem affectam lymphaticae, quae niſi vel praematura mors, vel remedia tempeſtiue adhibita, impediunt, in polypoſum concrementum abeat. Diuiſa eſt angina haec in eam, quae hominibus eſt propria, atque in eam, qua boues cruciari compertum eſt. Reſpectu vero denſitatis materiae morbificae in completam atque incompletam eſt diſtributa; ſicut in ſimplicem compoſitamque ob morbos hancce comitantes. Refutantur iam iſti, qui pro mero gangrenoſae anginae ſymptomate morbum noſtrum habuerunt, inter quos BALDINGERVM *) eſſe intelleximus. Diuiditur vulgo in ſtadium inflammationis ſuppurationisque, quorum poſterius a Cl. Auctore prorſus negatur, cum pulſus mollities viriumque debilitas, ab impedita ſanguinis per pulmones via oriatur, album vrinae ſedimentum lymphae metaſtatice ad renes ductae debeat originem, cum mucus porro diu retentus puri, quod obſeruaſſe quidam putarunt, non abſimilis videatur, cumque ſigna ſuppurationis incipientis prorſus deſint. Ipſa tunicarum ſanitas, quae a pure certe tolleretur, membrana polypoſa excreta, non ſtatim redire poſſet. Neque tamen deſunt exempla hominum, ſaepius hoc morbo affectorum, phthiſica tandem morte pereuntium.

In quarto ſegmine, de diagnoſi morbi loquitur. Eſt vero pathognomonicum morbi huius p. 107
ſignum adhuc nullum detectum, neque vox ſtridula, quae a variis pro eo habebatur, hoc nomine eſt honoranda, quippe quae in morbo noſtro aliquando deeſſe, imo etiam in aliis obſeruari

 ſolet

*) *Magazin vor Aerzte* 10 *St. p.* 926.

ſolet *). Ex plurium itaque ſignorum collectione certa demum formari poterit diagnoſis. Enarrauit poſtea eos morbos, quibuscum plurimum conuenientiae alit, inter quos angina gangraenoſa eminet. Differt vero haec a morbo noſtro ſignis putredinis, vt inſigni oris foetore, lingua ſordibus bilioſis tecta, vomitu aluique deiectionibus peſſime olentibus, faucium carmoſino colore, vlceribus, maculisque gryſeis os interne cruſta obducentibus, deliriis, dolore totius colli, voce rauca, doloribusque poſt tubulos gangraenoſos excretos auctis. Iisdem quoque doloribus, quos vltimo nominauimus, ab angina ſcarlatinae, aphthisque dignoſci facile poteſt. Ab aſthmate conuulſiuo, a quo gradu ſolo differe ab vno alteroque immerito creditur **), ſymptomatibus ſpaſticis in aſthmate grauioribus, orthopnoea moleſtiori, vrina tenui, pulſuque diſcrepat paruo. His ipſis ſpaſmi praeſentis ſymptomatibus, ab catarrho ſuffocatiuo ETTMÜLLERI †) diſcernitur. Qui tuſſi conuulſiua aegrotant ſpaſticis ſymptomatibus, tuſſique grauiore, certis periodis redeuntibus torquentur, doloris tracheae ſunt expertes, anodynisque ſanantur. Cynanche trachealis voce non ſtridente tracheaeque doloribus vehementioribus dignoſcitur. Anginae ſeroſae proprii ſunt faucium tumores, vocis ſtridulae defectus, atque dyſpnoeae incrementum non remittens. Angina neruoſa ſpaſticis ſymptomatibus grauioribus ſtipatur. In affectu catarrhali communi vox nunquam mutatur, neque

*) vid. HOME l. c. et ELLER de cognoſcendis et curandis morbis p. 176.

**) a diſſertation of the ſpasmodic Aſthma of Childern by MILLAR. vid. comm. noſtr. ſecund. decad. Suppl. p. 695.

†) Operum tomo II. pag. 480.

neque tanta excitatur ſpiritum ducendi moleſtia. Angina pectoris, vt plurimum ſenilibus corporibus infeſta, acuto ſub ſterno dolore dignoſcitur. Corpora tracheae per exteriorem vim illapſa, fortiorem excitant dolorem, neque fixo loco inhaerentem. Signa, quibus a peripneumonicis diſtinguitur affectibus, a vocis ſtridulae defectu, doloreque tracheae preſſione increſcente, petenda. A polypis bronchialibus angina noſtra aegre diſtinguitur, atque in cauſſa occaſionali forſan vnicum erit dignoſcendi auxilium, vix vnquam enim haemoptoen morbum noſtrum ſequi dicitur. Sub finem vero huius ſectionis in indagandis iſtis obſeruationibus, quae immerito ad anginam hanc fuerunt relatae, eſt occupatus.

Cauſarum prognoſeosque ſcrutinio quinta ſectio eſt dicata. Diſponunt vero quaeuis ad hunc morbum, quae pulmonem debilitant, irritant, adeoque humorum in hoc viſcus decubitum efficiunt. Pertinent ad horum cenſum morbi praegreſſi pulmonibus infeſti, e quibus aſthma, morbillos, catarrhalesque affectus pertinaciores commemorauit, dum humida ſoli aërisque conſtitutio, infantilisque aetas. Refrigerium, pedum praeprimis, vnica occaſionalis Noſtro videtur cauſa. Eſt vero angina iſta infantibus periculoſior, quam adultis; neque intermiſſionibus morbi ſpontaneis multum ſpei eſt tribuendum. Prognoſin infauſtam ſuadent reſpiratio difficillima, pulſus mollis celerque, facies rubra turgens, inquietudo ſumma, vox perpetuo acutiſſime ſtridula, fruſtulorumque membranaceorum eiectio. Vrina alba turbidaque, quae variis reſorpti puris vel membranae iam formatae videbatur teſtimonium, Noſtro, quippe ab lympha abundante metaſtatice ad renes

p. 172.

delata oriatur, critica potius videtur. Neque vox ſtridula, quae ab rimae glottidis coarctatione ſpaſtica Cl. Auctori orta videtur, pro certo membranae polypoſae iam progenitae ſigno ab Ipſo habetur, cum a lympha fluida adhuc produci ſaepius poſſe videatur. Orthopnoea vero pro vnico habetur ſigno, ex cuius praeſentia ad membranam formatam colligi poſſit, etſi ex huius ſigni defectu, ad membranae ipſius defectum, colligere non audeat.

p. 191. Tranſimus ad ſextam ſectionem medendi methodum proponentem. Primum vero remediorum, cuius mentionem factam eſſe videmus, eſt venaeſectio, quae etſi vtilitatis contra morbum plurimum afferre ſolet, tamen cum virium robori ſaepius inſtituta non ſatis proſpiciat, duodecim circiter hirudinum collo applicatorum, vel ſcarificationis vſum magis commendandum eſſe ratur. Alui libertas deriuatioque a ſuperioribus ad inferiores partes, purgantibus antiphlogiſticis; materiaeque peccantis eliminatio primis diebus, anodyno-diaphoreticorum remediorum, ad quae pediluuia tepida pertinent, applicatione conciliatur. Sanguine ſectione hirudinibusque extracto, veſicatorium eximiae vtilitatis eſt repertum. Applicandum vero illud Cl. Auctori videtur anteriori colli regioni, quo aſperae arteriae proxime adiaceat, et ad ſtranguriam praecauendam opii particulam addi ſuadet *). Loco veſicantis ex cantharidibus, linimentum ex oleo oliuarum et ſpiritu ſalis ammoniaci confectum applicari poſſe affirmat. Ex remediis emollientibus, quorum ſorbitionem varii ad inflammationem

*) R. FORSTEN diſp. de cantharidibus Lugd. Bat. 1776. 4. p. 78.. v. comm. noſtr. Vol. XXII. p. 676.

mationem aſperae arteriae ſiſtendam laudarunt, aquam frigidam, quae nimirum et adſtringendo et materiam lymphaticam repellendo agat, antecellere putat. Membrana vero polypoſa iamiam formata, ab his prorſus abſtinendum erit, et alia, quae iam ſumus commemoraturi, tentanda.

Relata ſunt ad auxilia medelae huius ſtadii, primum expectorantia, vt aceti, olei, piperisque vapores, quae vero Noſtro ob irritationem, quam producunt, atque virium ſuarum debilitatem, craſſitiei membranae formatae non reſpondentem, minus probantur. Dein emetica, quorum quidem vſum experientiae auctoritate confirmat. Non prius vero adhibenda ſunt vomitoria, quam ſi ſanguinis copia remediis antea dictis fuerit imminuta, ne pulmonum augeatur inflammatio. Neque tamen diu exſpectandum eſt, donec exhibeantur remedia iſta, ne membrana nimis indureſcat difficiliusque emeſi euocari poſſit. Proſunt vero non ſolum ad membranam e larynge efferendam, verum quoque ad copioſum ventriculi mucum reſpirationem ſaepius turbantem euacuandum, atque ad ſpaſmos, anodyna ſua facultate compeſcendos. Emeticis vero, ob nimiam neruorum irritationem, vel ob membranae iuſto tenaciorem naturam, fruſtra propinatis, fomentationes externae emollientes, veſicatoria, opium, ipſaque tracheae diſciſſio ſubſtituenda videntur. Refutatis itaque iis, quae varii propoſuerunt aduerſus hanc operationem dubitationibus, Cl. Auctor probauit, bronchotomiam in hoc caſu omni carere periculo. Neque enim aſperae arteriae vulnera abſolute letalia ſunt comperta, neque is glandularum thymicae thyroideaeque ſitus vt ipſas violare prorſus neceſſarium ſit, neque longitudinalis tracheae inciſio, qua ad extrahendam membranam egemus, eae quae ad

 orbem

orbem finditur, difficilius ſanari poteſt, neque ea membranae contingere videtur craſſities, quae inciſionem penetrare non valeat, neque tandem fama medici, ſi ſub operatione periturus forſan eſſet aegrotus, Noſtro multum periclitari videtur. Quo facto vnicam in tracheotomia ſalutis ſpem poſitam eſſe euincere tentauit, argumentis breuiter recenſendis. Poterit vero facili negotio non ſolum educi membrana, cum accreta nulla ſui parte cernatur, atque cum Cl. FAVIER *) experimentis conſtet, corpora praeter naturam tracheae inhaerentia, aperturae in canalem aëreum factae afferri atque ab natura eiici; verum quoque ſi vel maxime non eiiciatur, reſpiratio certe huius operationis auxilio ita emendabitur, remediorumque expectorantium vſus ita adhiberi poteſt, vt non poſſit non medicamentis adhibitis membrana diu reſiſtere. Putat vero per aperturam iſtam tracheae vapores reſoluentes optimo cum ſucceſſu poſſe admitti. Inſtituenda autem videtur Noſtro in ſecundi ſtadii initio, vbi emetica fruſtra propinata fuerunt, neque, vt quibusdam viſum eſt, ad ſuffocationis momentum eſt differenda. Peripneumonicis affectibus venaeſectio medetur. Spaſticis ſymptomatibus vero clyſteres anodini, balnea tepida atque emetica anodinis ſuis virtutibus ſuccurrunt. Prophylaxis ex cauſarum antea dictarum ſcrutinio facile formatur. Anginae chronicae huius generis, rarius quidem occurrenti, inque phthiſin degeneranti, reſoluentia, deriuantia roborantiaque aptiſſime ſunt opponenda. Ex prioribus efficaciſſimum Ipſi aqua calcis ex teſtis concharum parata, cum ſaponis ſolutione, vel decocto demulcente copulata, videtur. Deriuandi cauſa ſetacea

*) vid. Memoires de l'Academie de Chirurgie de Paris. Tom. V.

ſetacea coſtis ſpuriis applicata, atque ad robur conciliandum corticem Peruuianum vel ferrum commendauit.

Adiunxit operi hiſtorias huius morbi a ſe aliisque obſeruati, obſeruationumque meteorologicarum faſciculum. Plurimae harum hiſtoriarum ex libris olim editis a Cl. Auctore ſunt petitae, quaedam tamen nondum deſcriptae proſtant, pertinet ad eorum cenſum omnium prima, in qua morbus in ſorore ſua eſt obſeruatus, atque epidemiae Werthheimenſis a Cl. SAVER cum Noſtro communicata deſcriptio. Has ideo ſilentio praetereundas eſſe cenſuimus, quod ſingula mali ſymptomata iam olim exhibuimus. Tempeſtas vero tempore harum epidemiarum pluuioſa, frigida ingrataque ſaepius eſt reperta, ſicuti meteorologicae, quas adiunxit, nos docuerunt obſeruationes. p. 253.

XVI.

Abhandlung über die Bruſtbräune, von CHRISTOPH FRIEDRICH ELSNER. *Erſter Verſuch. Königsberg bey Iohann Iacob Kanter* 1778. 8. 84 *Seiten.*

i. e.

Tractatus de angina pectoris. Auctore CHRISTOPH. FRIDERICO ELSNER.

Primum de hoc morbo ſcripſit Cl. HEBERDEN *) p. 2.
vti Noſter in hoc primo ſuo tentamine lectu digno monet, et praemittit cadauerum eodem morbo demortuorum ſectiones, ex aliorum medicorum ſcriptis **) petitas et inter ſe comparatas. Quae

*) vid. Comm. Noſtr. Vol. XIX. p. 200.

**) *Sammlung auserleſener Abhandlungen zum Gebrauch practiſcher Aerzte, 3ter Band p.* 182. 198. *et* 720.

Quae autem, vti Noſtro videtur, cauſam huius noui morbi proximam non docent. Namque oſſificationes cartilaginum, coſtarum et partium in viciniis cordis poſitarum, adipis collectio in thorace ſeu eius hydrops non in omnibus his cadaueribus adfuerunt, quae BONETVS, MORGAGNI aliique iam quoque annotarunt et obſeruarunt, ideoque cauſam proximam huius anginae non ſiſtunt.

p. 19. Quae cum ita ſint, Noſter duo exempla attentione digna ad hiſtoriam huius anginae illuſtrandam hic tradit, quae magnam conuenientiam habere videbantur cum hac angina. Ex ſatis accurata atque diligenti autem horum exemplorum relatione a Noſtro hic data, luculenter apparet, cauſam omnium ſymptomatum eorumque ſat multorum eſſe arthriticam atque ita cauſam anginae pectoris. Vnum nempe exemplum anginae pectoris ſpectabat arthritidem retrogreſſam et alte-
p. 59. rum arthritidem interne latentem. Confirmat nunc ſuam ſententiam obſeruationibus aliorum, HOFFMANNI, STRACKII cet.

p. 66. Omnino hanc anginae hiſtoriam imperfectam et incompletam Noſter iudicat et requirit accuratiores et diligentiores de ea obſeruationes, quam hactenus factae ſunt.

p. 79. Oſſificationes cartilaginum et valuularum cordis cet. Noſter, vt arthritidis ſequelas, conſiderat et exemplis arthriticorum tophorum illuſtrat. Adipis collectionem in pectore, quam obſeruarunt Cl. Auctores, pariter ab arthritica cauſa repetit. Nam eiusmodi homines, ſint affecti regulari ſeu irregulari arthritide, procliues ſunt ad adipis collectionem. Quodſi porro haec materia arthritica ſecundum nonnullorum ſententiam ex ea parte ſucci nutritii conſtat, qui ad nutriendum conſumi et ad conſeruandas ſolidas partes apponi nequit;

quit, ſeu largitur ſaltem, vti poſſe concedi Noſter arbitratur, in paroxyſmis arthriticis eiusmodi album lacti ſimile humidum moueri et ad partes dolentes deferri; facile intelligi poteſt, quo modo ex hoc humido, donec circulo ſanguinis interſit, ſucco nutritio vero, et modo per ſtagnationem in articulis naturam ſuam mutante, adipoſae collectiones in pectore oriri queant. Quando nempe arthritica materia ad internas ſeſe conuertat pectoris partes et, doloribus excitatis, quaſi ſtimulo, albam lacti ſimilem materiam allicit ad eas.

Rebus itaque ſic ſeſe habentibus, haec angina p. 83. pectoris non eſt nouus morbus, ſed ſymptoma anomalae arthritidis, aſthma arthriticum habet SAVVAGES *). Methodus medendi cernitur in eo, vt irregularis arthritis remediis ei congruis fugetur, ſeu, ſi natura vult eam in regularem mutare, vt hoc naturae conamen ſuſtentetur. *Prius* efficiunt roborantia et ſimul reſoluentia gummata, vt gummi guaiaci, haederae cet. amara aromaticaque; in primis hic laudatur *liquor mineralis martialis*, qui conſtat ex liquore minerali HOFFMANNI et limatura martis. Cum iis remediis vel coniungenda ſunt antiſpasmodica balneaque. *Poſterius* praeſtant externe irritantia remedia, quorſum Noſter et electricitatem refert, interne exaeſtuantia remedia, vt moſchus, camphora, liquor cornu cerui ſuccinatus, cet. ſunt exhibenda ad febrem excitandam.

XVII.

*) vid. Noſolog. methodic. Tom. II. P. II. p. 175. Edit. 8.

XVII.

Commentatio de vſu veſicantium in febribus acutis, et ſpeciatim in ſananda pleuritide accuratius determinando. Auctore B. L. TRALLES. Vratislauiae ſumtu I. C. Meyeri, 1778. 8. mai. plagg. 18. cum praef. et dedicat.

Propoſuit ſibi Illuſtris Auctor eadem methodo, qua in diiudicandis opii viribus, et in determinandis indicationibus iis, quibus illae reſpondent, cum omnium fere medicorum plauſu eſt verſatus, plurium medicamentorum, eorumque praeſertim heroicorum accuratius examen ſuſcipere, eaque, quae ad certiorem et ſecuriorem eorum ſpectent applicationem, ſolidis principiis ſuperſtruere, vt, quae ex tanta opinionum circa quorundam remediorum vſum farragine veritati accedant, et quae ab illa ſint remotae, exinde appareat. Qua de re, vt aliquam ſui propoſiti abſolueret partem, hunc librum curauit edendum, in quo eorum praeſertim veſicantium remediorum, quorum baſin cantharides conſtituunt, vſum accurate, et, ita expoſuit, vt neque experientiae, neque rationi fuerit aduerſatus, ſed iis ſolis inſtiterit argumentis, quae recto vtriusque huius veritatis cognoſcendae praeſidii nituntur vſu. Et fatendum omnino eſt, eam viam, qua Illuſtris Auctor in abſoluendo ſuo opere eſt progreſſus, non poſſe non ad inueniendas veras remediorum vires longe eſſe aptiſſimam, quippe qua, quae naturae medicatrici, et quae medicamentis, diaetaeque regimini debeamus, luculentiſſime pateant. Eſt autem Ill. TRALLES in percurrendo ſuo tramite ea verſatus ratione, vt, praemiſſa vſus cantharidum

in medicina hiſtoria, in principium horum animalium actiuum, modumque agendi inquirat, atque internum, externumque eorum in variis morbis vſum conſideret. Progreditur deinde ad acutas febres, et veram pleuritidem, ſuasque addit rationes, ob quas locum veſicantibus in his morbis ſanandis aegerrime eſſe concedendum exiſtimat.

In illuſtranda medici cantharidum vſus antiquitate nonnullos veterum medicorum locos Noſter laudat, eosque teſtari, cenſet, veteres his animalibus interne aſſumtis aduerſus varios morbos, externe vero applicatis quam rariſſime fuiſſe vſos, donec HIERONYMVS MERCVRIALIS, SENNERTVS, HERCVLES SAXONIA, RIVERIVS, aliique hanc eorum adhibendorum methodum ſuaſerint, et aduerſus ſecus ſentientes defenderint. Etſi autem non multum roboris ſententiae de cantharidum vſus antiquitate locos illos, quos Ill. Auctor nominat, afferre fatendum eſt, quippe cum vero propior nobis videatur opinio eorum, qui veteres Graeciae medicos aliam Meloës ſpeciem in vſum vocaſſe contendunt *), tamen, cum neutra harum opinionum ſit, vt nobis videtur, ab omni dubitatione prorſus libera, nolumus in diiudicanda TRALLESII ſententia eſſe prolixi, ſed ad difficiliora, et diſquiſitione multo digniora progrediamur momenta. Atque huc quidem ſpectat illa diſputatio, qua, quale ſit principium cantharidum cauſticum, et qua ratione in noſtrum corpus, viasque praeſertim vrinarias agat, definire ſtudent natura

p. 6.

p. 12.

*) Confer. R. FORSTEN diſquiſitio medica cantharidum naturalem, chemicam et medicam hiſtoriam exhibens, vid. comm. noſtr. Vol. XXII. p. 676.

naturae ſcrutatores. Abſolutam tamen reſponſionem proferre ad vtramque quaeſtionem Noſter non audet, ſed eorum modo cogitatorum, quae nuperi medici ſuper hac re fouerunt, aliquam ex-
p. 25. hibet recenſionem, Ipſique prae ceteris WILLISII ad explicandam cantharidum in ſecernentes lotii partes actionem ſententiam probari dicit, cum Hofmanniana ad eam clariorem reddendam vix quicquam conferat.

p. 26. Relicta autem hac diſputatione, ad ipſum cantharidum vſum exponendum Noſter accedit, eorumque miratur audaciam, qui, etſi tot nociuae horum animalium vis proſtant teſtimonia, eaque ideo a multis inter venena fuerunt relata, internum tamen eorum vſum laudibus extollunt ſummis; et negandum omnino non eſt nobisque ipſis conſtat, ab imprudentibus medicis cantharidibus, aliisque generoſis medicamentis peſtiferas in humano corpore mutationes fuiſſe haud raro productas, eaque propter caute et circumſpecte iisdem eſt vtendum; omnem autem eorum internum vſum nulla ratione prohibendum alii iudicarunt. Exigua enim doſis in rebellibus quibusdam morbis, in quibus ex ſummorum medicorum auctoritate anceps remedium nullo praeſtat, ſalutaribus effectibus producendis haud raro par fuit. Qua de re, ſi WERLHOFIO*), aliisque expertiſſimis medicis fides eſt habenda, in hydrophobiae ſanatione cantharidum internus externusque vſus magni
p. 30. eſt faciendus. Quod vero ad iſchuriam a ſpaſtica conſtrictione, aut inflammatione partium vrinae ſecretioni inſeruientium ortam, ad calculi,

*) conf. R. A. VOGELS *ausgeſuchte kleine akademiſche Schriften, pathologiſchen, praktiſchen und chirurgiſchen Inhalts, herausgegeben von* S. G. VOGEL, *Lemgo* 1778. 8.

calculi, podagrae et gonorrhoeae ſanationem, venereique ſtimuli excitationem ſpectat, parum omnino abeſt, quin Ill. Auctori aſſentiamur; etenim rationes, quas huius rei demonſtrandae cauſa profert, ad perſuadendum admodum ſunt idoneae. De hydrope autem euictum eſt, pertinaciſſimum hoc morborum genus exigua cantharidum doſi ſaepenumero fuiſſe ſanatum; neque verendum facile eſſe arbitramur, ne muſculares, atque nervoſae hydropicorum fibrae ab hac medicina multum irritentur, aut gangraenoſae reddantur, quippe cum humorum ſtagnantium, partiumque ſolidarum omni robore deſtitutarum inſignem in corpore reperiat copiam. Relinquamus autem internum cantharidum vſum, et cum noſtro Auctore ad eos effectus contemplandos, quos ſub emplaſtrorum forma adhibita haec inſecta in corpore producunt, nos accingamus. p. 36.

Ac primum quidem eas expendit Ill. Auctor mutationes, quas cum vniuerſa humorum maſſa, tum illa pars, cui applicati cantharides fuerunt, experiuntur. Conſtitit autem repetitis BAGLIVII, WILLISII, aliorumque obſeruationibus, putridam haec inſecta corpori inducere diſpoſitionem, neque ſanguinis coagulum, quae VERATTI erat opinio, ab iisdem eſſe extimeſcendum. Irritant praeterea totum neruorum ſyſtema, corpus concutiunt, humorum motum reddunt celeriorem, febrisque ortum ſummopere adiuuant, cutaneum autem habitum, quem attigerunt, inflammant, ſerumque ex eo proliciunt. Quae cum ita ſint, non poterit non facile eſſe intellectu, ſanandis febribus veſicantia nulla ratione conuenire, quippe a quibus potius omnium ſymptomatum exacerbatio ſit expectanda. Patet vero ſimul ex eorum ef- p. 51. p. 54. p. 59. p. 61. p. 62.

fectuum consideratione, quibus producendis apta atque idonea sunt haec animalia, vsum eorum externum in morbis ex languore, motusque imbecillitate ortis, in quibus sit sanguinis circulatio reddenda celerior, et vis vitae debilis ad iuuandam coctionem accommodanda, effectus sequi longe saluberrimos. Praeterea in serosae et pituitosae materiei collectione, qua phlegmatici temperamenti homines afficiuntur; in morbis, in quibus cuiusdam corporis partis irritatio procreanda, humorumque ad alias regiones affluxus est auertendus; in topico dolore, qui aliis auxiliis obstitit; in prorsus sufflaminato nerui cuiusdam motu, et in frigidis, humidisque regionibus vesicantia nunquam non concedenda sunt; etenim ita haud raro omnis absoluitur curatio.

Sunt vero ex his ipsis vesicatoriorum indicantibus facile eruendae eae conditiones, quibus impedimur, quo minus haec medicamina adhibeamus; quam ob rem, etsi Ill. Auctor eas studiose annotauit, repetendis tamen iisdem non immorabimur, sed ad febrium acutarum considerationem
p. 69. pergamus. Atque harum quidem naturam et causas si rimamur, inquit Noster, haud facile in stimulantibus remediis medelam reperire poterimus; etenim ex BOERHAAVII et SWIETENII assertis patet, iisdem vim producendae atque augendae febris potius, quam imminuendae esse adscribendam. Quapropter imitanda non est ea quorundam medicorum ratio, qua, etsi repetitae obseruationes huius asserti veritatem satis euincunt, externum tamen cantharidum vsum in febrilibus quibusdam morbis vehementer commendant, aliisque sanioribus medendi methodis praeferunt. Cum enim animaduertissent medici, in peste, febribusque malignis vesicantia quandoque profuisse

ſe, ea in benignioribus malis aeque fructuoſa fore putarunt. Pertinent autem ad hanc claſſem HERCVLES SAXONIA, BOHNIVS, VERATTVS, FREINDIVS, aliique, quorum placita Noſter recenſet, iisque vim perſuadendi ineſſe omnino nullam demonſtrat. p. 73.

Et FREINDIVS quidem in ea verſabatur opinione, vt, praeter venaeſectionem, nullum in febribus euacuationi promouendae aptius eſſe remedium, quam veſicantia, ſtatueret, eaque in acutis, et ſpeciatim in variolis, morbillis, febre ſcarlatina et eryſipelacea, licet ſanguis ardentius aeſtuet, haud tamen infeliciter adhiberi crederet. Iam autem, cum quotidiana experientia huic opinioni omnino contraria ſit, Freindianam medendi methodum cum Ill. TRALLESIO prorſus reprobare cogimur, auctoremque eius neque diuerſarum acutae febris periodorum, neque temperamenti aegrotorum vllam habuiſſe rationem cenſemus, cum, vt ex additis ab Ill. TRALLESIO locis patet, nullas addiderit conditiones, quibus veſicantium vſum aut reſtringeret, aut prorſus cohiberet. p. 75. p. 82.

Excipit FREINDII de veſicantium vſu ſententiam ea, quam Cl. CLOSSIVS ſuper hac ipſa re fouit, et in ſuo *de noua variolis medendi methodo* tractatu *) cum erudito orbe communicauit. Hic enim, ſua niſus experientia, BOERHAAVIO, TISSOTO, ipſique TRALLESIO contrariatur, febrificamque cantharidum vim non prorſus quidem negandam, neque tamen neceſſariam ſemper atque perpetuam eſſe contendit. Reſpondet autem Ill. TRALLES, cantharides omnibus viuentibus neruis ſtimulum inferre, eosque partium, quibus ſub emplaſtri forma fuerunt applicati, rubo- p. 92.

 rem,

*) Prodiit Traiecti ad Rhenum, 1766. vid. comm. noſtr. Vol. XV. p. 647.

rem, ipſamque inflammationem procreare, quanquam pro diuerſa ſubiectorum indole mox citius, mox ſerius haec eueniant, ipſique effectus eius interdum euidentiores, interdum remiſſiores ſint.
p. 100 Quapropter diſſuadendam prorſus hanc febrium acutarum curandarum rationem arbitratur; etenim longe frequentius accidere poteſt, vt veſicatoriorum vſus ſynocham febrim in putridam, et inflammatoriam in gangraenoſam diatheſin mutet, quam vt ſanationem earum adiuuet.

Accedit Ill. Auctor ad aliorum medicorum de veſicantium in febribus vſu ſententias. Et MERCVRIALIS quidem, ETTMÜLLERVS, PROSPER ALPINVS, MORTONVS, LANCISIVS, HOFFMANNVS, aliique celeberrimi medici applicationem huius remedii admodum reſtrinxerunt; ſymptomatum enim febrilium, quibus leniendis ſtudendum eſt, exacerbationem illud haud raro procreaſſe, aegrosque in ſummum periculum
p. 106 conieciſſe perhibent. Medium autem inter hos et FREINDIVM atque CLOSSIVM locum Ill. PRINGLIVS tenuit, qui veſicanti remedio in curanda febre non omnem denegauerit vim. In altero enim febrium inflammatoriarum periodo, in qua pulſus nimis debilis animaduertitur, a cantharidibus externe applicatis multum auxilii eſſe expectandum perhibuit. Eſt autem, vt noſtro Auctori videtur, ipſe PRINGLIVS hanc regulam ſemper et vbique non ſecutus, cum in angina, dyſenteria, hepatitide, ileo, phrenitide et pleuritide veſicantia ſine omni diſcrimine laudauerit. Haud tamen ex adductis a Noſtro locis apparet, PRINGLIVM absque omni reſtrictione externum cantharidum vſum in huiusmodi febribus commendaſſe; etenim in omni inflammatoria febre naturae vires ſaepenumero nimis ſunt debiles, ea-

que

que propter, ſiue fauces occupauerit inflammatio, ſiue ea in quodam infimi ventris viſcere ſaeuierit, et ſimul coctionem peccantis materiei prohibuerit, haud abſonum putamus, veſicantia in hac ipſa periodo inter indicata cum Ill. PRINGLIO referre, cum innumera experimenta ſaluberrimum eorum vſum docuerint.

Non ſoli autem acutae febri, verum etiam p. 111. vehementibus quibusdam ſymptomatibus, vt anxietati, deliriis, conuulſioni et aliis haec medicamina conuenire Cl. CLOSSIVS putat; dicit enim, poſt veſicantium applicationem ea nunquam ingruere, aut, quando iam adfuerint, iisdem admotis breui fugari. Cum vero haec ſymptomata a viſcido inflammatorio, minutiſſima vaſa obſtruente dependeant, et ab humorum motu aucto increſcant valde atque augeantur, non poſſunt ex TRALLESII mente veſicantia conducere; qua de p. 125. re cum TISSOTO ad contraindicata ea refert, et ſinapiſmis potius locum relinquit, quippe quorum vim in ea parte, cui imponuntur, ſubſiſtere, neque ad augendum ſanguinis motum quicquam contribuere cenſet.

Accedimus ad febrium malignarum epide- p. 129. micarum conſiderationem, et ad veſicantium adverſus eas virtutem. Et RIVERIVS quidem in p. 133. maximo malignitatis gradu quinque diuerſis corporis locis haec emplaſtra adhibuit, eaque prauis et venenatis ichoribus attrahendis admodum idonea fuiſſe tradidit. Sunt deinde hanc medendi rationem MEADIVS, PRINGLIVS, STOERKIVS, aliique ſummi viri ſecuti, eamque fere cunctis reliquis praeſtare aſſeruerunt. Veruntamen, ſi BAGLIVIO fidendum eſt, ii, qui cantharidibus vim extrahendi febrium malignarum veneni adſcribunt,

vehementer falluntur; omnem enim eorum vſum, niſi vis vitae debilis augenda, aut reuulſio iuuanda ſit, eſſe prorſus ſuperuacaneum expertus eſt. Ceterum practicae obſeruationes noſtrum quoque Auctorem docuerunt, veſicantium vſum in fugan-
p. 146. dis febribus malignis raro eſſe neceſſarium. Quod autem ad HAENII et Cl. AEPLI de huius medicaminis in putridis febribus vſu opiniones attinet, fatendum eſt, eos nimium iisdem fauiſſe, atque ſalutarem euentum, qui aliis medicamentis debe-
p. 173. batur, veſicantibus adſcripſiſſe. Iudicat itaque Ill. TRALLES, ambiguis veſicantibus vale dicendum, ſinapiſmis autem in his febribus vtendum eſſe, qui et ſecuriores ſint, et ſymptomatibus leniendis admodum apti.

p. 174. His de veſicantium in malignis febribus vſu praemiſſis, ad pleuritidem Ill. Auctor progreditur, eumque inter Anglos primum inualuiſſe morem dicit, quo dolenti lateri hoc morbo affectorum amplum veſicatorium imponeretur. Quanquam autem diffitendum non eſt, pleuritidem veram ad grauiſſimos morbos pertinere, ipſique eapropter generoſis remediis eſſe occurrendum, fuerunt tamen omni tempore eruditiſſimi medici, qui, veſicantibus prorſus neglectis, pleuritide laborantes egregie reſtituerent. Et nemini profecto incognitae ſunt BAGLIVII, SYDENHAMI, BOERHAAVII, SWIETENII, HOFFMANNI, TRILLERI, HVXHAMI et SALVAGESII huic morbo medendi rationes, quae quanto ſunt ad infringendum ſanguinis impetum accommodatiores, tanto maiori cum fiducia a medicis adhiberi ſolent. Qua de re tantum omnino abeſt, vt morem eorum, qui veſicantibus pleuritidis curationem abſolui optime poſſe contendunt, imitandum cenſeamus, vt eum potius haud

haud raro maiores noxas attulisse, cum Ill. TRALLESIO simus persuasi; etenim veram morbi caussem auget, atque ad celeriorem motum sanguinem instigat. Recte eapropter BOHNIVS et WEDELIVS partibus dolentibus, si subsit inflammatio, vesicantia haud esse applicanda statuerunt, etsi ceteroquin multum ipsis tribuerent. Quanquam autem ea symptomata, quae pleuritidem concomitantur, satis docent, vesicantia remedia, siue dolenti loco, siue cruribus, aut brachiis applicentur, non posse non morbum peiorem reddere, ipsumque aegrotum in vitae discrimen coniicere, multi tamen doctissimi medici ea vehementer laudarunt. Ac MAYERNIVS quidem putabat, acre serum, in quo inesset membranam vellicans quoddam sal, vesicantibus extrahi e corpore debere, hacque ratione pleuritidis causam tolli; at vero, cum ab optimo sanguine, omnis pungentis salis experte, vera pleurae inflammatio nasci possit, patet, seri profluuium ad sanandum morbum parum conferre, eiusque vehementiam hoc modo non mitigari. p. 189. p. 197.

MEADIVS autem, qui magna pollet inter eruditos medicos auctoritate, ea vtebatur in sananda pleuritide methodo, vt externe vesicantia admoueret, interne vero salia volatilia assumenda curaret, quibus peccantem materiem foras extraxisse, laterisque dolorem sedasse, perhibet. Iam vero, cum seri extractione neque dolentis loci relaxatio perfici, neque humorum circuitus imminui, et obstructio tolli possit, assentiendum omnino Ill. TRALLESIO esse opinamur, qui antiphlogisticam methodum indicationi medici egregie respondere, expertus est. p. 201.

Supersunt ex medicorum vesicantibus in pleuritide fauentium classe Ill. PRINGLIVS et Cl. p. 203.

CLOSSIVS, qui venaesectionem praecipuum quidem indicatum esse, cantharidibus tamen simul dolenti lateri admotis effectus eius admodum augeri, et curationem breuiorem reddi contendunt. Sunt vero vesicantis remedii virtutes a venaesectionis effectibus adeo remotae, vt Ill. TRALLES non dubitet, eodem turbari prorsus, atque auerti salutares huius euentus; etenim calorem reddunt maiorem, febrem augent, ipsumque dolorem
p. 221. exasperant. Qua de re, vt appareat, quam male vesicantia in hoc morbo adhibeantur, nonnullas morborum historias, quas BAGLIVIVS, WHYTTIVS, aliique medici consignarunt, Ill. Auctor recenset, eaque addit obseruata, quae ipsi circa huius remedii in acutis vsum obuenerunt, atque ex iis colligit, Sydenhamianam methodum, qua in sananda pleuritide nunquam non summo cum fructu vsus est, omni stimulanti medicina longe esse praeferendam.

Quanquam autem tam acriter contra vesicantia Ill. Auctor disputauit, vt locum iis derelinquendum esse prorsus nullum videatur, tamen in 45 §. fatetur, non omnem in curanda pleuritide
p. 227. iisdem denegandam esse vim. Enumerat proinde conditiones quasdam, quae summe necessarium eorum vsum reddere ipsi sunt visae; namque si largae et repetitae institutae fuerint sanguinis e vena missiones; si praecipua antipleuritica auxilium attulerint nullum; si pulsus non durus, sed mollis et paruus; si totius corporis calor moderatus; si vrina non rubra, sed straminea et pallida apparuerit, neque tamen remiserit dolor, tum ad vesicantia confugiendum esse, ipse Auctor suadet. Haec enim phaenomena, ait, testantur, lenti quid intercostalibus spatiis interesse, quod, cum carneas et nerueas fibras irritet, doloremque super-

stitem

ſtitem producat, hac ratione e corpore ſit expellendum.

Accedit tandem Ill. TRALLES ad conſiderationem quorundam topicorum, quae ſubſtitui apte veſicatoris in pleuritide poſſe, et ad propinandum ſecuriora eſſe putat. Et primum quidem ſinapiſmorum lateri affecto admotorum mentionem iniicit, quorum effectus PRINGLIVS et ROSENSTEIN magnopere depraedicant; deinde ſaponis veneti vſum expendit, eumque ſalutares effectus in pleuritide proferre poſſe putat, fatetur tamen, ſe nunquam haec medicamenta adhibuiſſe, ſed antiphlogiſtica methodo ſuos aegros vtplurimum reſtituiſſe. In ſpirandi autem et exſcreandi ſputi difficultate, vrgentiſſimo interdum apud pleuriticos ſymptomate, veſicantibus brachiis vel tibiis admotis omnino vtendum eſt, quippe quae, aliis remediis ſimul adhibitis, lenimen afferunt certiſſimum.

p. 236.

p. 251.

XIX.

Anatomia vteri humani grauidi tabulis illuſtrata, Auctore GVILIELMO HVNTER, Sereniſſimae Reginae CHARLOTTAE medico extraordinario, in Academia Regali anatomiae Profeſſore et Societatum Regiae et antiquariae Socio. Birminghamiae excudebat Ioannes Baskeruille MDCCLXXIV. Londini proſtant apud S. Baker, T. Cadell, D. Wilſon, G. Nicol et I. Murray, fol. reg.

The anatomy of the human gravid uterus exhibited in figures by WILLIAM HVNTER Profeſſor of Anatomy cet. Printed at Birmingham

mingham by Iohn Baskerville 1774. Sold in London by S. Baker and G. Leigh in York-Street, T. Cadell in the Strand. D. Wilſon and G. Nicol, oppoſite York Buildings and I. Murray in Fleet-Street. fol. reg. c. tab. fig. aen. 34.

Non nuper celeberrimus HVNTERVS hoc ſplendidiſſimum de vtero humano opus, quod hic ad finem perductum tradimus, incepit. Continet triginta et quatuor tabulas aeneas, natura, arte, magnitudine et pulchritudine integras, quae ſubinde prodierunt. Nam, vti in praefatione ab Ill. Auctore narratur, iam ab anno 1751. cadauera grauidarum diuerſa diſſecuit et iniectiones anatomicas inſtituit, auxiliante fratre Noſtri IOANNE, cuius aſſiduitatis ſtudium magnopere laudatur in hoc opere conficiendo. Ex artificibus tabularum harum curam habentes potiſſimum nominatur peritiſſimus ROBERTVS STRANGE. Tabulae aeneae ſuauiter ſiſtunt membranam deciduam HVNTERI eius vaſa cet., corpus luteum egregie iconibus eſt oſtenſum, veſicula vmbilicalis connexa eſt cum funiculo cet. Rebus ſic ſe habentibus ſatis luculenter apparet, Ill. HVNTERVM neque operae, neque impenſarum, neque temporis rationem habuiſſe.

Nos vero conſtituimus ſummam ſaltem tabularum ita cum Lectoribus communicare, vti Ill. HVNTERVS ſinguli tabulae eam addidit.

Tab. I. Decem priores tabulae mulierem exhibent, nono fere grauiditatis menſe exeunte, ſubita morte extinctam. Arteriae a venis, cera diuerſicoloris iniectae, diſtinctae erant, in hac prima, contenta abdominis,

abdominis, integumentis decuſſatim inciſis et reflexis, ſub conſpectum veniunt. Reſupinatum eſt ita, accliui ſitu cadauer, vt ſuperior trunci pars haud paulo eſſet elatior, et viſcera inde abdominalia clarius contemplanda obiicerentur.

Tab. II. Conſpectus viſcerum abdominalium a latere dextro, partibus continentibus Thoracis et Hypochondrii, ac maxima omenti parte, ſublatis.

Tab. III. Viſcera eadem abdominalia a ſiniſtro latere, una cum diaphragmate iis ſupertenſo. Facile apparet in delinianda hac figura, coniectum oculi fuiſſe a parte lateris ſuperiori oblique deorſum, vterus quippe protuberans femur dextrum viſui intercludebat.

Tab. IV. Vterus, et contenta Peluis a parte anteriori; oſſa pubis, cum integumentis, et ſuperiori pudendorum parte, omnino fuerant abſciſſa, quo cervix vteri, et veſica ſimul vrinaria ei praetenſa in viſum incurrerent.

Tab. V. Vteri pars anterior et dextra, cauta manu ab adhaerentibus ſecundinis ſeparata, et in ſiniſtrum latus reflexa. Id eo factum eſt conſilio, vt pars membranae deciduae ac Placentae, cum vaſis earundem cera repletis, et ſuperficies vteri, cui adhaeſerant, interna oculis exponerentur. Partes lineis deſignatas proxime ſequens tabula ſiſtit integras.

Tab. VI. Foetus in vtero, prout a natura poſitus, reſciſſis omnino parte vteri anteriori, ac Placenta, ei adhaerente.

Tab. VII. Sublato foetu, paries vteri conſpicitur intimus et poſticus, membranis ſuis adhuc veſtitus. Partes lineis adumbratae praecedenti tabula ſe ad plenum dedere.

Tab. VIII. Partes immediate poſt inpraegnatum vterum ſitae; vtero ipſo ſede ſua amoto, et in

pudenda

pudenda deuoluto. Oſſa pubis, et prius fuerant ab-ſciſſa. Confer Tab. IV.

Tab. IX. Trunco a vertice per mediam ſpinam diuiſo, haec figura repraeſentat peluim, eiusque contenta, ſitu ſuo naturali, cum aliqua et femoris dextri et lumborum parte. Quod hic deficit circa pubem, ad delineandas praecedentes tabulas, mancam et mutilam, abunde ſupplebit Tabula 22da.

Tab. X. Fig. I. Vteri pars anterior et extima, prout ſe praebuit omnino ſiccata, exhibens faciem vaſorum vterinorum, qualem prae ſe ferunt eo loci, vbi Placenta vtero adhaeret. Fig. II. Facies internae Placentae, cuius vaſa per funiculum vmbilicalem cera ſunt repleta. Fig. III. Ab alia muliere biduo poſt partum extincta, exhibet partem ſuperficiei intimae vteri.

Tab. XI. Ab alia muliere, nono grauiditatis menſe, haemorrhagia vterina e medio ſublata. Conſpicitur vterus, et oſſa pubis iuxta naturam ſita. Vaſa iniecta cera turgida, quaeque ad partem inferiorem et ceruicem vteri dignoſcuntur eſſe ampliſſima, arguunt Placentam parti illi adhaeſiſſe.

Tab. XII. Ab eadem, qua praecedens, muliere; exhibet apertum plane a parte poſtica vterum cum vagina, quo ſitus Foetus, parsque inferior Placentae ſub Foetus capite indicarentur. Placenta ſcilicet orificio vteri interno accreuerat; eoque ſub finem grauiditatis dilatato, fatali inde diuiſione ſeparata eſt.

Tab. XIII. A tertio cadauere, nono grauiditatis menſe. Aperto Vtero, Vagina et Veſica vrinaria integris inciſis ſcilicet, vna cum anteriori Vteri pariete, ſecundinis, ei adhaerentibus, et in fundum Vteri reclinatis, ſitus Foetus, qui hic erectus eſt, conſpicitur. Vaſa vteri cera erant repleta.

Tab.

Tab. XIV. *A quarto cadauere, nono itidem grauiditatis menſe. Faſciculi fibrarum muſcularium, in parte interna vteri, triplici figura exhibentur.*

Tab. XV. *A quinto cadauere, nono etiam Geſtationis menſe. Syſtema arterioſum Vteri quintuplici figura expreſſum. Fig. I. Facies Vteri inverſi, quo praeſertim loco Placenta adhaeſerat. Fig. II. Arteriae partem Vteri anteriorem perreptantes. Fig. III. Eaedem per partem poſticam diſtributae. Fig. IV. Eaedem Fundum permeantes. Fig. V. Corpus Luteum in Ouario per medium diuiſo, et Fimbriae Tubae Fallopianae.*

Tab. XVI. *A ſexto cadauere, octauo menſe. Vterus a latere dextro viſus, atque ita iniecta cera praeparatus, et ſcalpello anatomico denudatus, vt vaſorum ad eum acceſſus, eorumque primae ramificationes quam clariſſime appareant.*

Tab. XVII. *Idem Vterus a fronte. Primo ſiue extimo ſubſtantiae ſtrato ſublato, vaſorum ampliorum diſtributio, eorumque verſus Placentam, quae hic parti anteriori et fundo Vteri adhaerebat, progreſſus melius conſpiciuntur.*

Tab. XVIII. *Eiusdem Vteri Fundus, eodem modo praeparatus, vt ampliſſimorum vaſorum, Venarum praeſertim Placentae ex aduerſo obiectarum, frequentes inter ſe commiſſurae contemplandae proſtarent.*

Tab. XIX. *Idem Vterus, eius facie anteriori inciſa et in Fundum reuoluta illaeſis ſecundinis, per quas caput Foetus, obſcurius licet, videtur. Hic igitur viſui ſeſe offert cum ſuperficies externa Placentae ſed dimidiatae, tum pars ſuperficiei internae Vteri, ei reſpondens, vna cum vaſis, quae inter Vterum et Placentam intereedunt. Partes Vteri exteriores ſolis linearum ductibus expreſſae ſunt.*

Tab.

Tab. XX. Idem denuo Vterus, ſed omnino apertus, vt Foetum in ſitu naturali oſtendat. Circa Fundum quaquauerſus ſubſtantia, tam Placentae, quam Vteri. inciſa conſpicitur.

Tab. XXI. A ſeptimo cadauere, ſeptimo grauiditatis menſe. Aperto cruciformi inciſione Vtero, et reclinatis rite cornubus, per membranas Foetum continentes Foetus ipſe aquis innatans conſpicitur. Reliquae partes nudis lineis diſtinctae ſunt.

Tab. XXII. Idem cadauer. Contenta Pelvis, quo ſitu diſpoſita ſunt, ex duplici patet figura: In illa elaboratiori, dextro Vaginae latere diſſecto et deuoluto, os Vteri in conſpectum prodit.

Tab. XXIII. Octauum cadauer, ſexto Geſtationis menſe. Vteri ac membranarum parte anteriori ſublata, exhibetur Foetus cum parte Placentae et Funiculi vmbilicalis. Vteri Vaſa cera impleta erant.

Tab. XXIV. Ab eodem cadauere. Fig. I. Placenta Fundo et poſticae Vteri parti adhaereſcens; ſubſtantia eius ſpongioſa iniecta per vaſa vterina cera turgeſcit. Fig. II. Portio aliqua Placentae tranſuerſim ſecta, vt ſubſtantiae eius ſpongioſa appareret, eiusdemque cera adimpletae craſſities. Fig. III. Siſtit arterias. Fig. IV. Venas illius partis membranae Deciduae, quae parietem Vteri anteriorem inueſtiuerat.

Tab. XXV. Nouum cadauer, quinto menſe. Apertus omnino Vterus, ac Foetus inde exemptus, quo ſubtilius iudicium feratur de Foetu ipſo; de partibus eius ſecum inuicem comparatis et dimenſis; nec non de conditione Ceruicis Vterinae, quae ſub hoc tempus obtinet.

Tab. XXVI. Decimum cadauer, quinto grauiditatis menſe. Exhibetur ſtatus Vteri retrouerſi. Fig. I. Apertum decuſſata inciſione. Abdomen, ſed contractiori

tractiori forma exhibitum, cum Vesica vrinaria praeter morem distenta. Fig. II. Vesica vrinaria, forma pariter minutiori, per mediam diuisa et ad imam partem aperta, vt situs Oris vterini hic praeter naturam sursum spectantis appareat. Fig. III. Contenta Peluis omnia a parte postica. Fig. IV. Vteri portione ac Deciduae parte sublatis, Foetus per pellucidas membranas, Chorion nempe et Amnion, conspicitur.

Tab. XXVII. *Vndecimum cadauer, mense quinto ineunte. Fig. I. Vterus cum appendicibus suis a tergo viso; Vagina secundum longitudinem incisa, Ceruicis et Oris vterini status apparet. Fig. II. Vtero omnino aperto, membrana Decidua Reflexa, Chorion inuestiens, cernitur, cum Foetu translucente, et Ceruicis Orisque vterini facies interna.*

Tab. XXVIII. *Fig. I. Idem Vterus, quem exhibet figura secunda Tabulae praecedentis, sed inuersus (i. e. fundo decliuiori) vt contentis suo pondere a Ceruice Fundum versus deuolutis, margo Placentae clarius distinguatur, ac Decidua, quae ibidem ab interno Vteri pariete in externam chorii superficiem reflexa, nomen Decidua Reflexae assumit, melius conspiciatur. Fig. II. Facies eiusdem Vteri interna, prout auulsa Placenta se exhibuit Linea illa irregularis asperam et inaequalem superficiem circumscribens, extremos indicat Placentae limites, vbi Decidua ab Vtero circumquaque in Chorion fuerat reflexa.*

Tab. XXIX. *Quinque figuras exhibet, quarum tres priores ex eodem sunt cadauere. Fig. I. Ouum vtero exemptum. Fig. II. Pars Deciduae vitro adhibito amplificata. Fig. III. Ouarium cum Corpore luteo. Fig. IV. Portio membranarum nono mense. Fig. V. Pars Vteri et Placentae cum membranis.*

Tab.

Tab. XXX. A duodecimo cadauere, quarto menſe decurrente: Vterus a parte antica apertus, vaſis cera repletis. Praecipue hic notanda occurrunt, ſuperficies Placentae externa; Vaſa in Placentam ex Vtero ſe immergentia: Ceruicis Vteri externa Facies, qualis ſit, et, reſpectu ad Veſicam vrinariam, Vrethramque habito, quem ſitum obtineat.

Tab. XXXI. Tres figurae ab eodem cadauere. Fig. I. Vterus a parte poſtica ita apertus, vt Facies membranae Deciduae externa, ac ſtatus Ceruicis vterinae viſui exponantur. Fig. II. Parte poſtica Vteri, membranaeque Deciduae ſublata, Foetus ipſe per pellucidas membranas apparet. Fig. III. Ouarium apertum Corporis lutei cauum oſtendit.

Tab. XXXII. Duae a decimo tertio cadauere Figurae, tertio menſe elapſo. Fig. I. Vterus a parte anteriori patefactus, Foetum cum Ceruice vterina contemplandum obiicit. Fig. II. Idem Vterus ſecundum longitudinem, cum Placenta et membranis, diuiſus; adiacente etiam Foetu, ac per funiculum vmbilicalem adiuncto.

Tab. XXXIII. Oua tria abortu perdita, ſex figuris expreſſa. Fig. I. Conceptus nouem circiter hebdomadarum, ex parte, quae tota membranacea eſt oculis obiecta. Fig. II. Eiusdem ſectio ſecundum longitudinem. Fig. III. Conceptus alter poſt octo fere hebdomadas. Fig. IV. Idem Conceptus ad examen paulo curioſius reuocatus. Fig. V. Chorion nudum, i. e. ab ambiente Decidua expeditum. Fig. VI. Idem Conceptus apertus.

Tab. XXXIV. Fig. I. Conceptus, quinta circiter hebdomade, nempe Chorion cum omnibus ſuis contentis. Fig. II. Idem Conceptus, conſpicillo amplificatus, Chorii parte anteriori exſciſſa, et Amnio Embryonem continente in latus reflexo. Fig. III. Conceptus integer, quartae circiter hebdomadis.

Fig. V. Conceptus integer, circa tertiam hebdomadem. Fig. VI. Idem parte anteriori ſublata. Fig. VII. VIII. IX. Figurae quaedam fictae Vteri in grauidis, ſecundum longitudinem diſſecti, vt eius diverſus, in primis grauiditatis hebdomadis, ſtatus, qualis mihi videbatur, innoteſceret.

XIX.

Hortus Romanus iuxta ſyſtema Tournefortianum paulo ſtrictius diſtributus; a GEORGIO BONELLI *Moregalenſi in ſubalpinis*, Publico Medicinae Profeſſore: ſpecierum nomina ſuppeditante, praeſtantiorum, quas ipſe ſelegit, adumbrationem dirigente LIBERATO SABBATI *Maeuanienſi in Vmbria*, Chirurg. Prof. et horti cuſtode; adiectis vnicuique volumini rariorum plantarum tabulis C. aeri inciſis. Tom. I. Romae 1772. ſumt. Bouchard et Grauier fol.

Veniam nos a Lectoribus impetraturos eſſe confidimus, quod libri huius, ſplendidiſſimi ſane, non prius fecerimus mentionem; ſi ipſis, librum hunc in manus noſtras ſerius perueniſſe, dixerimus. Propoſuerunt ſibi Editores, ſingularum plantarum, quae in horto Romano aluntur, viuis coloribus depictas tradere formas, easque ad TOVRNEFORTII methodum diſponere. Etſi vero hoc Cl. virorum conſilium, incremento botanices plurimum commodi videatur promittere: tamen fatendum nobis eſt, hos labores votis noſtris non prorſus reperiri conſentaneos. Neque enim omnes, quae Romae vegetant, plantae pingi merentur, cum plures illarum iam alibi fucatas cernere liceat, hac ipſa enim re pretium libri

praeter neceſſitatem nimiumque augetur, eademque de cauſa in botanicorum vſum magis efficitur ineptum. Neque ita nobis videntur depictae plantae, vt formae naturali prorſus conueniant, vel vt partes omnes ſatis accurate diſcerni queant. Negari tamen non debet in multis plantis habitum externum, et eas partes, quae Tournefortiano ſyſtemati inſeruiunt, ita delineatas eſſe, vt cognitioni generaliori ſufficiant, arti tamen vel curioſiori diſquiſitioni non reſpondeant. Color enim a pictore electus non ſolum naturae legibus ſaepius repugnat, verum quoque incurie in partibus maxime eſſentialibus exprimendis ſunt verſati, quod potiſſimum de genitalibus, de pedunculis, atque pube partium valere videtur. Tournefortianum tandem ſyſtema, etſi nobis magnopere placet, Linneano tamen propterea non anteponendum videtur, quod hoc magis cognitum, magisque ſit breue atque perſpicuum. Nomina enim, quibus vtitur LINNEVS, multum omnino videntur conferre ad herbarum acquirendam cognitionem. Studuit quidem Cl. BONELLI Tournefortiani ſyſtematis prae reliquis omnibus praeſtantiam in praefamine libri demonſtrare; argumenta tamen quibus vſus eſt, neque noua, neque grauia eſſe videntur.

Ex horti Romani hiſtoria notamus, hortum
p. 1. hunc pro antiquiſſimo ab Auctore haberi, cum primam eius fundationem ab NICOLAO V. anno 1450. factam eſſe probabile ſit. Primus, horti curam geſſiſſe MERCATVS fertur; a ſcriptoribus tamen celebratur primus, huius horti adminiſtrator PII IV. temporibus IACOBVS BONVS FERRARIENSIS. Inter huius ſucceſſores praeprimis nominari merentur IOANNES FABER BAMBERGENSIS, qui anno 1600. horti curam ſuſcepitet PAVLI V. iuſſu

iuſſu per tres annos iter inueſtigandarum herbarum cauſa ſuſcepit, et hac ratione numerum plantarum horti mire auxit. PETRVS CASTELLVS dein laudandus venit FABRI ſucceſſor, qui cuſtodiam horti Romani cum Meſſanenſi commutauit. Hunc hortum CASTELLVS noſter, et quidem ad mentem CAESALPINI, praeceptoris ſui, fundauit. Diſtribuit nimirum ſingulas plantas ſecundum ſeminum ſtructuram, in quo MORISONO praeiuit. Cum huic minus ſeduli ſuccederent, factum eſt, vt hortus in Vaticano adhuc ſitus, ſenſim interiret, atque tandem in Ianiculo denuo exſtrueretur anno circiter 1660. Huic horto poſtea I. B. TRIVMPHETTVS eſt praefectus, qui non ſolum plantarum cohortem egregie auxit, ſed etiam effecit, vt CLEMENS XI. aulam pentagonam inſignis ſtructurae horto finitimam a fundamentis exſtrueret, in qua non ſolum botanicae demonſtrationes fiebant, ſed etiam plantae per hyemem contra frigus cuſtodiebantur. Succeſſores, qui TRIVMPHETTO contigerunt, adeo fuerunt in colendo negligentes, vt ipſe hortus procul dubio interiiſſet, niſi BENEDICTI XIV. cura factum eſſet, vt loco vnius botanici duo conſtituerentur, quorum alter theoreticam, cui iam praeeſt IO. FRANC. MARATTI, alter practicam, nunc Cl. SABBATI, botanices curet partem. Hortus vero in monte Ianiculo ad fontes Paulinos reperitur, diuiditur aquaeductu in duas partes, aliam ſuperiorem planiorem, inferiorem aliam in conuallem compreſſam. Deſtituitur hybernaculo commodo, ventisque expoſitus eſt borealibus. Huius delineatio addita videtur non accurate ſatis pictorum regulis reſpondere.

Plantae in hoc tomo dilineatae ad primam et ſecundam Tournefortiani ſyſtematis claſſem pertinent, ad eos nimirum *monopetalos*, quibus flo- p. II.

res *campaniformes*, et *infundibuliformes* ſ. *rotati*
competunt. In explicandis atque denominandis
plantis, ratione iam exponenda, ſunt verſati.
Praemiserunt nimirum characteres claſſis illius,
ex qua plantas poſtea ſunt tradituri; dein ſectio-
num ſingulae claſſis diſtributione facta, notas plu-
ribus herbis communes h. e. genericos characte-
res exponunt, quibus tandem ſpecificae deſcriptio-
nes C. BAVHINI potiſſimum, rariusque LINNEI
ſubiunguntur. His tandem vel de viribus plan-
tae, vel de habitu ipſius additae ſunt obſeruatio-
p. 12. nes. Ex his notamus *Nolanae proſtratae* faciem,
reſpectu floris habito, cum *Atropae Belladonnae*
forma eandem videri; multum tamen diſcrepan-
tiae inter vtriusque florem a nobis reperiri faten-
dum eſt, quippe cum illius flos ſit *campaniformis*
patens, huius contra *campaniformis ſtricte ſic dictus*.
p. 13. *Symphyti* atque *Cerinthes* affinitas, merito argui-
tur. *Aſclepiadas* quinque ſtaminibus gaudere ab
Auctoribus adhuc docetur *). *Tami* ſpecies co-
rollis praeditas eſſe docetur, reprehenditur
nimirum LINNEVS floribus femineis denegans
corollam, et nectarium LINNEI, corollam potius
p. 22. eſſe nominandam ſtatuitur. Vituperatur LIN-
NEVS *Momordicam Elaterium* et *Cucumerem colo-*
cynthidem genere diuidens, nobis vero characteres
genericos Linneanos ſecutis, magna vtramque in-
p. 29. tercedere videtur diſcrepantia. Scriptorum in hoc
opere laudatorum, et plantarum delineatarum ca-
talogus, librum ipſum finiunt. Plantae rariores,
quae noſtram prae reliquis meruerunt attentio-
nem, ſunt *Atropa Mandragora* tab. 1. et 2. *Con-*
voluuli ſpecies tab. 20. quam nos pro *Conu. hedera-*
ceo LINN. habemus. *Euphorbia* tab. 29. quam,
cum ſpinis ſit deſtituta, *Euph. capiti meduſae* an-
numeran-

*) vid. ſupra JACQUIN miſc. no. 4.

numerandam eſſe cenſemus. *Oxalis ſtricta* in tab. 31. caule villoſo et pedunculis vmbelliferis, a *O. corniculata* differens. *Cotyledon umbilicus* ♀. racemo ſimplici, et floribus pendulis, ab LINNEI deſcriptione differt, planta in tab. 35. cernitur. *Cynanchum Monſpeliacum* tab. 39. *Malope malacoides* tab. 50. *Tamus communis*, cuius ramus in tab. 59. depictus nobis monoicus eſſe videtur, pertinet vero planta ad dioicarum claſſem. *Trichoſanthes Anguina* tab. 71. *Campanula perfoliata* tab. 75. *Ipomoea quamoclit* tab. 85. et *Gentiana perfoliata* tab. 100. Reliquarum plantarum, quae inſunt, catalogum propterea omittimus, quod in noſtris regionibus non ſolum ſint vulgatiores, ſed etiam, quod iam ab aliis fuerint depictae.

Praeter colorem vero, qui, vt ſupra iam monuimus, nobis rarius probatur, tab. 18. erraſſe nobis videntur Auctores eo, quod *Conuoluulum farinoſum* Linn. Syſt. Nat. Ed. XIII. p. 168. pro *Scammonea* vera habuerint. *Euphorbiae* ſpecies tab. 25. tradita, procul dubio eſt *E. tirucalli* LINNEI, cui tamen folia lanceolato linearia non reſpondent. Planta in tab. 31. nobis potius *Portulacae* ſpecies, quam *Glaux* eſſe videtur. Nimia pictoris aſſiduitas, qua factum eſt, vt *Alceae roſeae* folia vermibus comeſa in tab. 44. ſint delineata, nobis propterea non probatur, quod lepidos magis delectet, quam herbarum inueſtigatores inſtruat. *Hibiſcus trionum* tab. 55. depictus, habitui plantae naturali minime conuenit. In tab. 84. pro rubro colore florum *Meſembryanthemi ringentis canini*, luteus ſubſtituendus erit. Tenerior filorum fabrica, quibus *Menyanthis trifoliatae* ſuperbiunt corollae, in tab. 88. prorſus eſt neglecta. De colore, quo flores *Vincarum* ſunt pictae, naturae noſtro iudicio non reſpondenti, nil dicamus.

 XXI.

XXI.

I. I. VAN DEN BOSCH Medici Hagani hiſtoria conſtitutionis epidemicae verminoſae, quae annis 1760, vsque ad initium anni 1763. per Inſulam Ouerflacque et contiguam Goedereede graſſata fuit cet. Editio noua. Curante IO. CHRIST. GOTTL. ACKERMANN Med. D. Norimberg. Impenſis Io. Georg. Lochner MDCCLXXIX. 8. pagg. 426. praeter dedicationes, praefationes, contentorum capitum et ſectionum elenchum.

Indicamus lubenter huius libri vtilis et medicis practicis ſumme neceſſarii nouam editionem, quam Cl. ACKERMANN curauit et Cl. DELIO dicauit. In ipſo libro, vti Editor Ipſe ſcripſit in praefatione praemiſſa, nihil eſt mutatum, ſed tradit Lectoribus librum talem, qualem Cl. VAN DEN BOSCH edidit. Nos vero praeterea hic nihil dicemus, cum Cl. VAN DEN BOSCH editionis, quae prodiit Lugduni Batauorum 1769. eadem forma in noſtris commentariis *) iamiam dederimus ſummam, ex qua vtilitas et dignitas huius libri ſatis luculenter intelligentur.

XXII.

Noua Phyſico Medica.

Facultatis Medicae in perantiqua Studiorum Vniverſitate *Tubingenſi Eberhardina - Carolina* Profeſſores hoc tempore ſunt:

GEORG. FRID. SIEGWART, P. P. O.

CHRIST.

*) v. Vol. XVII. p. 212.

CHRIST. FRID. IAEGER, P. P. O.
G. C. C. STORR, P. P. O.
C. P. DIEZ, P. P.
C. F. REVSS, P. P.
G. G. PLOVQVET, P. P.

Societas Regia Scientiarum *Hafnienſis*, d. 7. Maii 1779. elaborationum *ſuper acidi nitroſi origine* diſquiſiuit praeſtantiam, et praemium optimae ſuper hac re diſputationi promiſſum, conceſſit tractatui Gallico, cui inſcriptio erat *in paucis multa vtinam bona.* Cl. Auctor vero ſe nominari recuſauit. Ex quaeſtionibus denuo propoſitis et ad nos pertinentibus notamus hanc:

An ſeminium vermium inteſtinalium, taeniae, gordii, aſcaridis, faſciolae etc. animalibus connatum, an ab extus intromiſſum: obſeruationibus et argumentis probare, remediaque in illo caſu recenſere.

Praemium erit nummus aureus centum thalerorum Danicorum valore. Elaborationes ante finem Auguſti 1780. ad Ill. DE HIELMSTIERNA, ſolutis vectigalibus, ſunt mittendae.

Societas *Lipſica* ſcientiarum *Iablonowskiana* inter alias quaeſtiones, quas, cum ad noſtra non pertineant ſtudia, omittimus, has propoſuit:

„*Quaenam eſt vtiliſſima agriculturae cum*
„*re pecuaria proportio reſpectu diuerſitatis*
„*agrorum.*

„*Quae ex theoriis de lumine et colore New-*
„*toniana vel Euleriana eſt probabilior.*

Praemium optimi tractatus ſuper ſingula harum quaeſtionum, eſt moneta ex auro confecta viginti quatuor aureos Hollandicos pondere

 aequans.

aequans. Tractatus latine ſcripti ante finem Octobris 1779. ad Cl. CLODIVM Phil. Ord. Profeſſ. qui Societati a ſecretis eſt, ſunt mittendi.

Cl. RVMPELT in ſchola veterinaria *Dresdenſi* Profeſſor eſt deſignatus. Cuius rei cauſa per Germaniae, Belgii, Galliae atque Angliae celeberrima loca ſumtibus publicis iter inſtituit.

Cl. ADRIANVS VAN ROYEN *Lugduni Batauorum* aetatis anno ſeptuageſimo quarto d. 28. Februarii 1779. vitam cum morte transmutauit.

Cl. ANTONIVS MATANI Med. Doct. et Prof. Piſanus, Soc. Scient. Gottingenſis Correſpondens d. 21. Iunii 1779. aetatis anno quadrageſimo eſt mortuus *Piſae.*

Cl. IOACH. FRIDERICVS HENCKEL, *Berolini* hac 1779. aeſtate e viuis diſceſſit.

CHRISTIANVS VAN PAECKEN Imperii Tribunalium Conſiliarius, Collegii Medici Supremi Petropolitani Cancellarius *). *Petropoli* apolexia hoc 1779. anno obiit.

Cl. IO. GEORG. EISEN, qui olim verbi diuini miniſter apud Tormenſes in Liuonia erat; dein vero oeconomiae Profeſſor *Mitauiae;* tandem vero in villa *Iaropolcz,* cui Illuſtriſſimus Comes DE TSCHERNISCHEF praeeſt, absque munere publico viuebat, *ibidem* die 15. Februarii 1779. aetatis anno ſexageſimo ſecundo deſiit viuere. Celebris eſt praeter alia, arte herbas apte ſiccandi a ſe inuenta.

*) vid. comm. noſtr. Vol. XI. p. 715. Vol. XIII. p. 153 et 167.

XXIII.

Index ſcriptorum phyſico medicorum, quae anno 1775 prodierunt *).

Philoſophical Transactions cet. Vol. LXV. (*v. comm. noſtr. Vol. XXI. p.* 1.)

Auserleſene Abhandlungen aus den philoſophiſchen Transactionen. Zweyter Theil. (v. ib. Vol. XXII. p. 563.)

Medical commentaries. Tom. III. Lond. 8.

Mediciniſche Commentarien einer Geſellſchafft der Aerzte zu Edimburg. 1. *Band. Altenb.* 8.

Neue Verſuche und Bemerkungen aus der Arzneykunſt und übrigen Gelehrſamkeit, einer Geſellſchafft zu Edimburg vorgeleſen, und von ihr herausgegeben. Als eine Fortſetzung der mediciniſchen Verſuche und Bemerkungen, 3. *Band. Aus den Engl. Altenburg.* 8. *m. K.*

Kôngl. Vetenſkaps Academiens Handlingar, (*v. com. noſtr. Vol. XXI. p.* 625.)

Nova acta Upſalienſia. Tom. II. (*v. ib. Vol. XXII. p.* 387.)

Neue Sammlung verſchiedener Schrifften der gröſsten Gelehrten in Schweden für Liebhaber der Arzneywiſſenſchafft, der Naturgeſchichte, der Chymie und Oekonomie. Aus den Schwediſchen. 1. *Band. Koppenhagen.* 8. Tractatus Suecici hic ſequentes lectu digni verſi ſunt. 1. CHRIST. POLHEM, inſtitutio de ferro, chalybe, cupro, aere, ſtanno

*) Cogimur iterum iterumque, vti iamiam fecimus v. *comm. noſtr. Vol. XVI. p.* 171. ne nimis tarde libros indicemus, nonnullis voluminibus duos annos aliquoties colligere. Fiet autem eodem, quo polliciti ſumus et hactenus fecimus, modo. (*v. comm. noſtr. Vol. XXI. p. III.* et idcirco iam ſupra duo ſupplementa praemiſimus.

et plumbo, iis dicata, qui horum metallorum officinas conſtruere cupiunt. 2. MORAEI, praeſide WALLERIO defenſa diſſ. de montibus cupriferis Fahlunenſibus. 3. ABRAH. BÄCK, de vſu noſodochiorum ratione ipſius artis medicae. 4. DE GEER de generatione inſectorum. 5. IOH. FRID. KRÜGER de climatis Suecici praeſtantia. 6. GERH. MEYER de metallis ſubinde rectius tractatis. 7. EWALD RIBE de vſu cognitionis phyſicae in curandis morbis.

Societatis Haunienſis collectanea. Vol. II. (*v. comm. noſtr. Vol. XXII.*

Prodromus praeuertens continuata acta medica Haunienſia, quae per clementiſſima Regia auſpicia ad veneranda maiorum exempla in ſincera incrementa quarumcunque ſcientiarum, quae vllo modo forum medicum ſpectant, quotannis a collegii medici regii membris ex ſuis et ſociis aliorum operis publici iuris fiunt. Editio noua. Hauniae et Lipſiae apud Fridericum Chriſtianum Pelt. 4. c. f. (*Prima huius libri editio prodiit eadem forma atque inſcriptione iisdemque figuris aeneis* 1753. *et a nobis iam ſumma eius eſt narrata.* v. comm. noſtr. Vol. VI. p. 105.)

Verhandlingen te Harlem. Vol. XVI. (*v. comm. noſtr. Vol. XX. p.* 203.

Verhandlingen te Vliſſingen (*v. comm. noſtr. Vol. XXI. p.* 359).

Abhandlungen der Seeländiſchen Geſellſchafft der Wiſſenſchafften zu Vliſsingen. Des erſten Theils, erſter Abſchnitt, welcher die zur Medicin und Chirurgie gehörigen Aufſätze in ſich enthält. Ueberſetzt und mit einigen wenigen Anmerkungen verſehen, von ANDREAS BÖHME, *fürſtl. heſſendarmſt. Bergrath und der Weltweiſsheit und Meſskunſt erſten Lehrer zu Gieſsen. Gieſsen.* 8. *m. K.*

Abhandlungen aus der Naturgeſchichte und practiſchen Arzneykunſt und Chirurgie, aus den Schrifften der Harlemer und andern Holländiſchen Geſellſchafften. 1. Band. Leipzig. 8. m. K.

(Eruditi viri hac lingua non gnari cum continuationem coeptae iam anno 1758. huius translationis Germanicae ab Ill. KAESTNER non nuper optarunt, editor ſecum conſtituit, ea ſolummodo Germanico vulgari, quae ad hiſtoriam naturalem, medicinam chirurgiamque ſpectarent et reliqua omittere, vt voluminibus et pecuniae parceretur. Hoc volumen continet ea, quae in quatuor prioribus tomis Harlemenſium actorum ſunt collecta. Quibus ſequentibus tomis aeque ita excerptis, Roterodamenſia et Middelburgenſia ſeu Vliſſingenſia acta, non multis nota, eodem conſilio Germanice vertet editor. Praeterea in hac verſione minus vtilia et neceſſaria omittuntur inſimulque ſatis iamiam nota, vti ſcilicet BASTERI obſeruationes, de aqua calcis et ſpiritu MINDERERI, item de aëre in hoc volumine contentae ſunt, miſſae. Scripta praemiis condecorata pariter hic non commemorabuntur et eandem ob cauſam GRASHVIS elaboratio, de colica pictonum non in Germanicam linguam hic translata eſt.)

Acta Academiae Theodoro Palatinae. Tom. III. *(v. ib. Vol. XXII. p. 3.)*

Abhandlungen der Churfürſtlichen Bayerſchen Academie der Wiſſenſchafften. 9ter Band. München. 4. mit K.

Berniſches Magazin der Natur, Kunſt und Wiſſenſchafften. 1. Band. Bern. 8. m. K.

Editur hic liber a Cl. WYTTENBACHIO, eſtque ita inſtitutus, vt verſionibus e diariis eruditorum Anglicis,

glicis, Gallicis, Italicisque immiſceantur tractatus et relationes de rebus nouis. Nos itaque, omiſſis verſionibus, pauca de poſterioribus commemoremus. p. 61. Hirudines motu ſ. quiete mutationes tempeſtatis indicant, ſuntque thermometra et barometra viua. Cl. WYTTENBACH de naturae productis Helueticis. Coniicit in Heluetia olim fuiſſe montes igniuomos. Ex Inſectis Helueticis climata Heluetica determinat. GAUBII obſervata de Phoſphoro Hombergico. H. ST. experimenta, Viride Brunswicenſe, a fratribus GRAVENHORST paratum, concernentia. EIVSD. correctio olei oliuarum et lini. *Idem*, noua de affinitate corporum communicat cogitata. VERDEIL de animalculo, a puella vomitu euacuato, quod taeniae ſimile erat, et de origine animalium in hominibus. De calcis natura coniecturae.

Noveaux mémoires de Berlin. (*v. comm. noſtr. Vol. XIX. p. 683.*)

Novi commentarii Gottingenſes Tom. V. (*v. ib. Vol. XX. p. 597.*)

Neue Mannichfaltigkeiten. Berlin. 8.

Beyträge zur Naturgeſchichte des Schweizerlandes, 1. - 3. *Stück. Bern.* 8. *mai.*

Beſchäfftigungen der Berlin. Geſellſchafft. (v. comm. noſtr. Vol. XXI. p. 632.)

Berliniſche Sammlungen. 7. *Theil.* (v. ib. Vol. XXII. p. 307.)

Der Naturforſcher, v. ſupra.

Onomatologia hiſtoriae naturalis completa Tom. V. et VI. Ulm. Francof. et Lips. 8.

Schauplatz der Natur nach den neueſten Beobachtungen und Verſuchen. Erſter Band. Leipzig. 8.

Raccolta di opuſcoli phyſico medici. Florenz. 12. (*Auctor eſt Cl.* TARGIONI *et compilatio utiliſſima*).

Nuova

Nuova raccolta d' opuſcoli ſcientifici e filologici. Vol. XXVII. In Venet. 8.

Catalogue des curioſités naturelles, qui compoſent le cabinet du M. de ***. à Paris. 8.

Catalogue du Cabinet d' hiſtoire Naturelle du feu M. VILLIEZ Negociant de Nancy. à Nancy. 8.

Correſpondence d' hiſtoire naturelle ou lettres ſur les trois regnes de la nature conténant des obſervations ſur les animaux, les végétaux & les mineraux. Vol. VIII. à Paris. 12. (*Plurima ex aliis libris collecta continet.*)

Nouveau dictionnaire raiſonné de phyſique & des ſciences naturelles, conténant l' hiſtoire générale des animaux, des végétaux, des mineraux & de tous les phénoménes de la nature avec l' hiſtoire des ſciences phyſico mathematiques & de tout ce, qui a rapport à la phyſique & à l' hiſtoire naturelle, par une Societé de Phyſiciens. Vol. VIII. à Paris. 12.

I quadrupedi di Sardegna. Saſſari. 8. c. f.

Die Säugthiere in Abbildungen. (Auctore SCHREBERO, v. comm. noſtr. Vol. XXI. p. 42.)

A natural hiſtory of Britis'h birds etc. with their portraits accurately drawn and beautifully coloured from nature. Fol. Imper. Paper. (*Auctor huius avium Brittannicarum hiſtoriae dicitur Cl.* HAYE, *idque opus ſimile* PENNANTI *zoologiae Britannicae.* v. comm. noſtr. Vol. XVI. p. 408. *Icones in naturali magnitudine, etſi ſaepe nimis ſint ſplendidae, laudantur et huius operis continuatio optatur. In hac parte quadraginta tabulis totidem aves ex Falconis, Fringillae, Pari, Anſerum et Phaſiani generibus delineantur. Deſcriptio eſt Latina Linneanis verbis et Anglica*).

Onomatologia botanica completa. Francof. et Lipſ. 8.

Lettre ſur les arbres à epiceries avec une inſtruction ſur leur culture et leur preparation et lettre ſur le Caffé. à Paris. 12.

Mineralogiſche Geſchichte des Sächſiſchen Erzgebürges. Hamb. 8.

Geſchichte der Steinkohlen und des Torfs, von dem Verfaſſer des Lehrbegriffes ſämmtlicher oekonomiſchen und Cameralwiſſenſchafften. Mannheim. 8. (lectu dignus liber.)

Hiſtoriſche Mineralogie oder Beſchreibung der Mineralogie und Anzeigung der Oerter, wo ſie gefunden werden. Für Anfänger. Breslau und Leipzig. 8. (*Auctor Cl.* VOLTELEN pauca mineralium loca nouit.)

Dizzionario univerſale economico ruſtico. Vol. V. et VI. Mayland. 8.

Gazette d' agriculture, commerce, arts et finances pour l' année. 1775. à Paris. 4.

Eſſays relating to agriculture and rural affairs. Part. II. 8. c. f. aen.

Sammlung neuer und nützlicher Abhandlungen und Verſuche aus der Oeconomie, Mechanik und Naturlehre. Nürnb. 8. *m. K.*

Der Preuſiſche Sammler zur Kenntniß der Naturgeſchichte zur Verbeſſerung der Stadt und Landwirthſchafft der Policey und Finanzweſens zur Ausbreitung der Preuſiſchen Geſchichte und Alterthümer. 2ter Band, Königsberg. 8.

Neues Verfahren, kalte, naſſe, und unfruchtbare Ländereyen, vornähmlich kläyichte oder thonartige Grundſtücken zu verbeſſern, beſonders eine Anweiſung den Kleytorf und die Maulwurfshaufen auszubrennen, nebſt einem Anhange, welcher die in dem

dem Feld und Gartenbau gemachte allerneueſten Entdeckungen der Teutſchen und Ausländer überhaupt enthält. Aus dem Engliſchen. Münſter und Leipzig. 8. *m. K.*

Pharmacopoea Suecica (*v. comm. noſtr. Vol. XXII. p.* 353.

Inſtructions pour l' uſage de la houille pour faire du feu ſur la maniere de l' adapter à toutes ſortes de feux et ſur les avantages, qui reſulteroient de cet uſage. à Avignon. 8.

Von denen Arzneykräfften der Geſundbrunnen und ihrem gehörigen Gebrauche. Rodenburg. 8.

Unterſuchungen und Nachrichten von des berühmten Selzerwaſſers Beſtandtheilen, Würkungen, richtigen Gebrauch, dieſes und anderer Sauerbrunnen, wie auch von denen verſchiedenen bey der Sauerbrunnencur, vorkommenden ſchädlichen Vorurtheilen und Fehlern. Leipzig. 8.

Syſteme phyſique et morale de la femme au tableau philoſophique de l' etat des organes, des moeurs et des fonctions du Sexe. à Paris. 12.

Preceptes ſur la ſanté de gens de guerre ou hygiéne militaire. à Paris. 12. (*Auctor dicitur* COLOMBIER).

Inſtruction courte mais intereſſante, ſur les ſuites facheuſſes, aux quelles on expoſe la Santé par la pollution volontaire de ſoi meme, en forme de Supplement *tres neceſſaire*, au livre anglois, intitulé *l' Onania*, augmentée par des extraits de diverſes lettres, qui ſont preuve de la maniè-re la plus intereſſante de la vertu, et de l' efficacité des medicamens, approuvé contre toute maladie cauſée par l' abus du vice ſurmentionné, et pluſieurs autres maux etc. 8vo.

Bemerkungen über den Cacao und die Chocolate etc. *Leip-*

Leipzig. 8. (Eſt Franco Gallica verſio, v. comm. noſtr. Vol. XX. p. 309.)

The modern family Phyſician or the art of healing made eaſy jbeing a plain deſcription of diſeaſes, with the methods of cure. Lond. 8.

Recherches ſur les remedes capables de diſſoudre la pierre et la gravelle. Traduit de l'Anglois. ibid. 8.

Precis du traitement contre les tenia ou vers ſolitaires cet. à Paris. 12. (*v. comm. noſtr. Vol. hoc. p. 206.*)

Opiſanie moramaj jazw' ii, b' iiwſchej w' ſtolitſchnom' ghoradje Moſkwje ſ' 1770 pro 1772. ghod', ſ' prilozcheniem wſjech dlja prekraſchtſchenija onoj toghda uſtanowtenn' iich' utſchrezchdeny; po wſew' iipotſchajſchemu poweljenijn napetſch anno 1775. ghoda w' Moſkwje pri Imperatorſkom' uniwerſitetje. h. e. Deſcriptio peſtis Moſcowiticae, ab anno 1770-1772. graſſantis, cum remediis illae oppoſitis. Supremo juſſu typis expreſſa anno 1775. Moſcowiae in typographia academica. (Auctore SCHAFONSKY.)

Diſſertation ſur cette penſée, quelles ſont les cauſes principales de la mort d'un auſſi grand nombre d'infants et quel's ſont les preſervatifs les plus ſimples pour les conſerver la vie. à Geneve. 8.

Adverſaria medico practica. Vol. III. P. IV. (*v. comm. noſtr. Vol. XX. p. 674.*)

Deſcription de la boete d'autre pot pour le ſecours des noyés. à Paris.

Sammlung würdiger Erfahrungen, die den Werth und Nutzen der Pocken - Inoculation näher beſtimmen können, 1-3. Stück. Berlin. 8.

Ueber

Ueber die Magnetencuren an einen Arzt, von einem Naturforſcher (ſ. l.)

Abhandlung über die Kenntnis und Heilart der Schlagflüſſe. Langenſalza. 8.

Sammlungen auserleſener Abhandlungen, zum Gebrauch practiſcher Aerzte. 2. Bandes 1. *und* 2. *Stück.* (v. comm. noſtr. Vol. XXI. p. 368.)

An hiſtorical account of all the voyages round the world, performed by engliſch navigators, including thoſe lately undertaken by orders of his preſent Majeſty, the whole faithfully extracted from the journals of the voyagers. Lond. 8. Vol. 4.

A Iourney to the weſtern Islands of Scotland. ib. 8. (Cl. JOHNSON *Auctor huius libri, qui inſtar Supplementi in Cl.* PENNANTI *iter cernitur: hic hominum mores atque obſervationes de phaenomenis et ſoli climatisque productis, ut et conſuetudines et characteres incolarum deſcribuntur.*)

Bemerkungen einer Reiſe im Ruſſiſchen Reiche, im Iahr 1772. *Petersburg.* 8. 2. *Theil.* (Auctor eſt I. CH. GEORGI, rei pharmaceuticae deditus et comes Cl. PALLAS egregiaque inſunt obſeruata.)

On the improvement of medecine in London on the baſis of public Good. London. 8.

Sammling af rön och af handlingar rörande landtbruket. Tom. I. Stockholm. 8.

Mémoire ſur les maladies contagieuſes du betail. à Paris. 4.

Recherches hiſtoriques et phyſiques ſur les maladies epizootiques avec les moyens d'y remedier, publiés par ordre du Roi. ib. 8. Tomes. II.

Conſultation ſur la maladie epizootique, qui regne en Guyenne et dans les pays circonvoiſens. à Bordeaux. 4.

Maladie ſur les beſtiaux, ayants à la ſuite le remedes contre cette maladie. à Bordeaux. 8.

Conſultation de l' Univerſité de médécine ſur la maladie epidemique, qui regne parmi les bêtes à corne et qui ruine la province de Languedoc. à Montpellier. 4.

Inſtructions et avis aux habitans des provinces meridionales de France ſur la maladie putride et peſtilentielle, qui detruit le betail. Publiées par ordre du Roi. à Paris. 4.

Extrait du mémoire inſtructif ſur l'execution du plan adopté par le Roi, pour parvenir à detruire entierement la maladie qui ſ'eſt repandue ſur les beſtiaux en Guyenne et dans les provinces circonvoiſines. à Verſaille. 12.

Geſchichte der Einimpfungen der Hornviehſeuche, welche anno 1770-1772. in Dännemark auf Königliche Koſten vorgenommen worden. Koppenhagen. 8.

Sur la formation des jardins. Par l' Auteur des conſiderations ſur le jardinage. à Paris. 8. (*Diſtincte et accurate ſcriptus liber.*)

Epiſtolae ab eruditis viris ad HALLERVM ſcriptae. Vol. V. Bern. 8. mai.

Briefe über Thiere und Menſchen. Leipzig. 8. (Verſio bona libri lectu digni.)

Der philoſophiſche Arzt. 1. *Stück. Frankf.* 8.

Schreiben 2 *Aerzte aus Nordhauſen an einen Freund und Arzt in Eisleben.* 8. (ſ. l.)

Der Schleſiſche Arzt, oder Betrachtungen über verſchiedene Gegenſtände der Arzneywiſſenſchafft. 2. *Theil. Breßlau.* 8.

Beſchreibung des ſogenannten Mantuaniſchen Gefäßes, welches in dem Braunſchweigiſchen Natural-Cabinet befindlich iſt. Braunſchweig. 8. (ſ. a.)

Kurze Anweiſung für das Landvolk, zu Beſorgung der Wälder, nebſt einen Waldcalender. Zürich. 8.

Arzneyen wider phyſicaliſche ökonomiſche und diätetiſche Vorurtheile. 12. *Stück, nebſt Vorrede zum erſten Iahrgang, von* F. A. WEBER. *Heilborn.* 8.

Briefe über verſchiedene Gegenſtände der Arzneykunde. Langenſalza, 8.

Kritiſche Sammlungen, zur neueſten Geſchichte der Gelehrſamkeit. 2. *Bandes* 2. *Stück. Bützow und Wismar.* 8.

Hamburgiſche Gartenbibliothek, worinnen mancherley lehrreiche und angenehme phyſicaliſche, moraliſche, hiſtoriſche, ſatyriſche und poetiſche Schrifften, zur Bildung und zum Vergnügen des Verſtandes, des Witzes und des Herzens, wie auch verſchiedene, die Gartenkunſt betreffende nützliche Aufſätze zu finden ſind. Erſter Band. Hamburg. 8.

IO. CHR. GOTTL. ACKERMANN, de triſmo commentatio medica. Gotting. 8.

EIVSD. diſſ. 1ma de dyſenteriae antiquitatibus, Hal. 4.

I. I. ACKERMANN obſeruationum medico chirurgicarum ſpecimen inaugurale academicum. Reſp. *H. I. Koch.* Kil. 4.

EIVSD. progr. de variolarum inſitione. ib. 4.

OLOF ACRELLS chirurgiske händelſier cet. Stockholm. 8. c. f. (*Eſt hic liber denuo editus et valde auctus, quem non diu ante indicavimus* 1777, *a Cl.* MURRAY *in linguam translatus Germanicam*).

I. M. AEPLI *Abhandlung von den bösartigen Fiebern. Zürich.* 8.

A Specimen of the medical Biography of Great Britain: with an Addreſſ to the Public. By IOHN. AIKIN. Surgeon. 4.

ALBINVS de natura hominis, (*v. comm. noſtr. Vol. XXII. p.* 162.)

Zootomiſche und phyſicaliſche Entdeckungen von der innern Einrichtung der Bienen, beſonders der Art

 ihrer

ihrer Begattung entworfen, von I. F. E. ALBRECHT. *Erfurt.* 8. (Partes genitales apium describit aliasque egregias obseruationes subiungit).

* ALLOUCH diss. de patellae transuersae fractura. Auctore et Resp. *Franc. Math. Didier de Lauroi.* Paris. 4.

N. M. AMBODICK diss. de hepate. Argentor. 4.

Trattato della acque minerali di NICOLA ANDRIA. (*Inter alia refert Cl. Auctor, aquas minerales, quae Olmitelli scatent, esse alcali et phlogisto penetratas, uti in colore coeruleo Berolinensi. Praeterea mercurium dulcem, kermes minerale, atque aurum mineralisatum invenit.*)

IO. ARDUINI saggio fisico mineralogico di lithogonia et orognosia. Padua. 4. mai.

EIUSD. Notizia sopra una sorgente di acqua acidula medicinale, scoperta nei monti di Arzignoro. ib. 12.

Icones rerum naturalium: ou figures enluminées d' histoire naturelle de Nord. Par M. ASCANIVS. Cahier III. à Coppenhagen.

Histoire des plantes de la Guiane Francoise. Par M. FUSEC AUBLET. 4. c. tab. aen. Vol. IV.

Recueil d'obseruations sur les methodes pour guerir la maladie épidémique des bêtes à cornes: par FELIX VICQ D'AZYR. à Paris. 4.

Institutiones medicae in vsum auditorum suorum. Vol. I. Auctore IERM. AZZOGNIDI. Bologna. 8.

ERN. GODOFRED. BALDINDER diatribe de optima medicamentorum mixtione. Gotting. 4.

EIUSD. progr. de malignitate in morbis ex mente HIPPOCRATIS per recentiorum irritabilitatem et sensibilitatem illustrata. ib. 4.

EIUSD. diss. inaug. sistens vires chamomillae. Resp. *Io. Daniele Carl.* ib. 4.

ERNEST.

ERNEST. GODOFR. BALDINGER progr. ſiſtens veſtigia irritabilitatis Hallerianae in veterum monumentis, exemplo calidi innati. Gotting. 4.

EIVSD. progr. ſiſtens vindicias irritabilitatis Hallerianae. ib. 4.

EIVSD. *Magazin vor Aerzte. Leipzig.* 8. (Per partes haec collectio vulgata a Cl. Auctore, duodecima parte ad finem perducta eſt. Continuat vero Cl. Auctor hoc opus iam ita inſcriptum: *Neues Magazin vor Aerzte.*)

Diſſ. ſur cette penſeé quelles ſont les cauſes principales de la mort d'un auſſi grand nombre d'enfants et quelles ſont les preſervatifs les plus ſimples pour leur conſerver la vie. Par JACQVES BALLEXFERD, à Genev. 8.

GOTTL. BARKHAVSEN ſpecimen botanicum ſiſtens faſciculum plantarum ex flora comitatus Lippiaci. Gottingae. 4.

Obſervations hiſtorical, critical and medical on the wines of the ancients and the analogy between them and modern wines. By EDWARD BARRY. Lond. 4.

I. BATY diſſ. inaug. ſiſtens deſcriptionem quorundam morborum Hungaris endemiorum et remediorum iiſdem familiarium et quaſi domeſticorum. Ultraj. 4 maj.

W. BAVER *über die Würkung der von Herrn* MESMER *entdeckten Magnetcur. Wien.* 8.

I. W. C. BAVMER diſſ. de meningibus. Gieſſae. 4.

Kurze Lehrſätze über die Pocken zur Erforſchung der wahren Natur dieſer Krankheit von D. W. BAYLIER. *Aus dem Engliſchen überſetzt von* D. A. B. KOELPIN. *Stettin.* 8.

A. BEAVMÉ *Experimentalchymie. Aus dem Franzöſiſchen. Leipzig.* I *und* 2 *Theil.* 8. (v. ſupra.)

* * BECHSTEDS *vollſtändiges Niederſächſiſches Land- und Gartenbuch. Flensburg und Leipzig.* 8. 3 *Band.*

Grundſätze der deutſchen Landwirthſchaft von IO. BECKMANN, 2*te Ausgabe. Göttingen.* 8.

EIVSD. *phyſiſch öconomiſche Bibliothek,* 5*ten Bandes* 4*tes Stück, und* 6*ten Bandes* 1*ſtes Stück. Göttingen.* 8.

Diſſ. hiſtor. med. epiſt. de peripneumonia in vomicam verſa, ab HORAT. BELLINI. Rom. 8.

Diſcorſo apologetico delle febre biliofe nell' a 1772. del D. GVID. ANTONIO BENELLI. Bologna. 8.

Dal latte per uſo della medicina, del Dottore LVIGI BERTINI. Perugia. 8 mai.

Beobachtungen über den Geſundbrunnen bey Baulet im Fürſtenthum Würzburg und Anweiſung zu deſſen Gebrauch von CHRIST. IO. BERGER. *Meiningen.* 8.

EIVSD. ſuper chirurgiae genuina indole et recta diſcendi ratione ad medicinae ſtudioſos allocutio. Hamburg. 8.

TORB. BERGMANN diſſ. inaug. de niccolo. Reſp. *Io. Afzelio Arvidron.* Upſal. 4.

EIVSD. diſſ. inaug. de magneſia alba. Reſp. *Carol. Nörell.* ib. 4.

Nymphomania de BIENVILLE translated in English by EDW. SLOANE WILMOT. Lond. 8. (*v. comm. noſtr. Vol. XIX. p.* 696.)

P. BIERCHENS *Abhandlung von den wahren Kennzeichen der Krebsſchäden, wie auch der ſcrophulöſen und veneriſchen Geſchwüre und Geſchwülſte. Aus dem Schwediſchen überſetzt von* D. ADOLPH MVRRAY. (v. ibid. 513.)

Précis d'operations de Chirurgie. Par M. LE BLANC Tom. I et II. à Paris. 8.

IO. LOR. BÖCKMANNS *Naturlehre oder die gänzlich umgearbeitete Maleriſche Phyſik. Carlsruh.* 8 maj. *mit Kupfern.*

G. R.

G. R. BOEHMER an paſtus pecorum in ſtabulis potius, quam pratis inſtituendus. Reſp. *C. F. Schneider.* Viteberg. 4.

PHIL. ADOLPH. BOEHMER diſſ. inaug. de cortice Peruuiano ſpeciebus debilitatis magis accommodando. Reſp. *Theodoſ. Gottlieb Neigeſind.* Hal. ad Salam. 4.

EIVSD. diſſ. inaug. de difficili ſaepe cauſſarum ſcrutinio in morbis, exemplo icteri in puero verminoſo obſeruati illuſtrat. Reſp. *Paul. Joach. Scheele.* ib. 4.

Herrn HERRMANN BOERHAAVEN *Beſchreibung der Arzneymittel und Recepte, die ſich auf ſeine vom Freyherrn* VAN SWIETEN *erläuterten Lehrſätze von Erkänntniſſen und Heilungen der Krankheiten beziehen. Aus dem Lateiniſchen überſetzt. 2te Auflage. Wien.* 8.

G. D. BOESEL *Grundlegung zur Hebammenkunſt vor die Hebammen und Frauen, ſo Wehmütter werden und ſich unterweiſen laſſen wollen, vor die Schwangern, Gebährenden und entbundenen Frauen, kurz, ordentlich, deutlich und gründlich nach der Vernunft und Erfahrung abgefaßt, und mit den beſten in dieſer Kunſt berühmteſten Verfaſſern bekräftiget etc. durch* I. G. SONTAG. *Leipz.* 8. (Editio nova.)

BOLTEN *von künſtlichen Magneten in einer Nervenkrankheit.* (v. comm. noſtr. Vol. XXI. p. 147.

EIVSD. *fortgeſetzte Nachrichten von den mit dem künſtlichen Magneten gemachten Verſuchen in der Nervenkrankheit der Jungfer ***. Hamburg.* 4.

Dictionnaire raiſonné univerſal d'hiſtoire naturelle, contenant l'hiſtoire des animaux, des végétaux, minéraux, cette des corps celeſtes, des météores, et des autres principaux phénoménes de la nature; avec l'hiſtoire et la deſcription des drogues ſimples tirées des trois regnes; le détail

de leur uſage dans la médécine dans l'économie domeſtique et champêtre, et dans les arts et métiers; avec une table concordante de noms latins cet. Par M. VALMONT DE BOMARE, à Paris. 6 Vol. 8 maj.

L. BONNETS *Betrachtungen über die organiſirten Körper überſetzt und mit einigen Zuſätzen herausgegeben von* E. A. C. GÖTZE. *Lemgo.* 8.

Recherches ſur les maladies chroniques, leurs rapporte avec les maladies aigües, leurs periodes, leur nature, et la manière dont on les traite aux eaux minerals de Barêges et des autres ſources de l'Aquitaine; par Meſſ. ANTOINE; THEOPHILE et FRANÇOIS DE BORDEV. Tom. I. à Paris.

A. BORN Index foſſilium. (*v. comm. noſtr. Vol. XXI. p.* 705.)

EIVSD. *Abhandlungen.* (v. ib. p. 322.)

G. H. BOROWSKI *ſyſtematiſche Tabellen über die allgemeine und beſondre Naturgeſchichte zu weitern Erklärungen in Vorleſungen. Berlin.* 8. (Tabulae nominales, hinc inde mutato ſyſtemate.)

ERN. GOTTLOB BOSE diſſ. inaug. aduerſaria de apoſtematibus ſiſtens. Reſp. et Auct. *C. Frey.* Lipſ. 4.

EIVSD. progr. inaug. de miaſmate morboſo in corpore errante. Lipſ. 4.

PHIL. ADOLPH BOEHMER diſſ. de notabilibus quibusdam, quae fetui in vtero et partu contingere poſſunt ad illuſtrandum infanticidium. Reſp. *I. G. Zierhold.* Hal. 4.

Experiments, reſearches, and obſervations on the vitreous Spar, or Sparry Fluor. Being a complete

plete ſupplement to the diſcoveries made by the learned Mr. SCHEELE. By the ingenious Chymiſt and Alchymiſt at Paris M. BOVLLANGER. Translated in to English from the Authors Ms. by Mr. P. H. D. G. M. D. Lond. 8.

P. BOVNTER diſſ. exhibens nouam methodum remouendi a partu omnia, quae praeuideri poſſunt. Argentor. 4.

* BOVRRETS *Schilderung ſeiner Reiſe nach den Savoyiſchen Eisgebürgen. Aus dem Franzöſiſchen. Mit Anmerkungen. Gotha. gr. 8. 2 Theile.*

I. A. BRAMBILLA *chirurgiſchpractiſche Abhandlung von der Phlegmone und ihren Ausgängen. Aus dem Italieniſchen überſetzt von* I. G. P. *Wien.* 8.

I. G. BRENDELII opuſculorum medicorum. Tom. III. et vltimus. Curante H. A. WRISBERG. Goetting. 4.

Oeconomical and medical obſervations. By RICHARD BROOKLESBY. Lond. 8 maj.

H. L. VON BROCK *wahre Gründe der phyſical und experimental allgemeinen Forſtwiſſenſchaft, als ein Handbuch für Forſtbediente zu gebrauchen. Leipz.* 8. *4ter Theil.*

EIVSD. *Beantwortung der Frage, wie ohne Nachtheil der Feſtigkeit des Holzes das Wachsthum der Forſten beſchleuniget werden könne. Berlin.* 4.

LADISLAI BRVZ diſſ. inaug. de gramine Mannae ſeu Feſtuca fluitante. Vienn. 8. c. fig.

Médécine domeſtique cet. Par M. BVCHAN. Traduit de l'Anglois par I. D. DVPLANIL, à Paris. 12. (*v. comm. noſtr. Vol. XXI. p.* 580. *ibidem et Germanicae verſionis eſt mentio facta.*)

Collection des planches enluminées et non enluminées repréſentant au naturel ce qui ſe trouve de

plus interreſſant et de plus curieux parmi les animaux, les végétaux et les mineraux, pour ſervir a l'intelligence de l'hiſtoire générale des trois regnes de la nature. Par M. BVCHOZ, à Paris. 12.

Hiſtoire naturelle du regne végétal, ou nouveau Dictionaire phyſique et oeconomique de toutes les plantes, qui croiſſent ſur la ſurface du globe; contenant leurs noms botaniques et triviaux dans toutes les langues, leurs claſſes, leurs familles, leurs genres, et leurs eſpeces; les endroits ou on les trouve le plus communément; leur culture; les animaux aux quels elles peuvent ſervir de nourriture; leurs analyſes chymiques; la manière de les employer pour nos alimens, tant ſolides que liquides; leurs proprietés non ſeulement pour la médecine des hommes, mais encore pour celle des animaux; les doſes et les manières, de les formuler et les differens uſages pour les quelles on s'en peut ſervir dans les arts, et métiers, on y a joint une bibliotheque raiſonnée de tous les livres de botanique, l'explication des differens termes uſités dans cette partie de l'hiſtoire naturelle; une notice de tous les ſyſtems, enfin la liſte de profeſſeurs et des jardins botaniques de l'Europe. Ouvrage orné de 1200 planches, gravées en taille douce par les meilleurs maitres et deſſinées d'apres nature. ib. fol.

Oeuvres complettes de M. le Comte DE BVFFON, ornées de plus de 360 figures des animaux, dont 60 n'avoient point paru. ib. (*Haec noua editio prodibit in 4 et in 12.*)

EIVSD. *allgemeine Naturgeſchichte, 7ter und letzter Theil, Berlin.* 8 *maj.*

DE BVFFON *Naturgeſchichte der vierfüßigen Thiere, 3ter Theil.* ib. 8 maj. *m. K.*

EIVSD. *Naturgeſchichte der Vögel. Aus dem Franzöſiſchen mit Anmerkungen und Zuſätzen von* D. OEHMEN *überſetzt*, 1 *Theil. Leipzig.* 4. *m. K.* (Idem liber a Cl. MARTINI. Berolini. 8vo. c. fig. in Germanicam linguam eſt translatus et annotationibus additamentisque auctus.)

Unterricht in der Naturgeſchichte für diejenigen, welche wenig oder gar nichts von derſelben wiſſen, ertheilt von ANTON FRIDR. BÜSCHING. *Berlin.* 8 *min.*

Travels through the middle Settlements in North America in the Years 1759 and 1760. with obſervations upon the ſtate of the colonies. By the rev. ANDREW BVRNABY. London. 4.

Some thoughts on the nature of fevers, on the cauſes of their becoming ſo frequently mortal and on the means to prevent. By IOHN BVRRY. Lond. 8.

An account of puerperal fevers, as they appear in Derbyshire and ſome of the Country adjacent. BY WILL. BVTTER. ib. 8.

Bibliotheque litteraire, hiſtorique et critique de la médécine ancienne et moderne. Par M. C** à Paris. 4.

Reponſe de M. CADET a pluſieurs obſervations de M. BAVME', ſur l'ether vitriolique. ib. 4.

Saggi d'agriculture del Medico ANTONIO CAMPINI ſulla cultura delle terre, loro diverſita e natura, ſulla ſeminagione de grani, loro ſtato naturale e morboſo, e ſulla coltivazione de prati naturali ed artificiali. Turin. 8.

FRID. LVDW. CANCRINI *erſte Gründe der Berg- und Salzwerkskunde. 6ter Theil, welcher die Markſcheidekunſt enthält. Frankf.* 8 *maj. m. K.*

Teoremas

Teoremas y problemas para examinar i ſalees uſan qualesquiera aquas minerales. Par ANTON CAPDEVILA. Madrit. 4.

Traité theorique et pratique des maladies inflammatoires. Par M. I. F. CARRERE. à Paris. 8.

EIVSD. traité des eaux minerales de Rouſſillon. ibid. 8.

I. F. CARTHEVSER diſſ. nonnullae ſelectiores phyſico chymicae ac medicae varii argumenti poſt nouam luſtrationem ad prelum reuocatae. Franc. ad Viadr. 8.

Betrachtungen über das Verfahren, den Urin aus der Blaſe zu ziehen, nebſt Beſchreibung eines beſondern Inſtruments, mit welchem man ſicher denjenigen Urin abziehet, welcher mit dem Catheter nicht abgeführt werden kann, von ALEXANDER CELLAI. *Aus dem Italieniſchen überſetzt von* IOHANN DAVID HOMBERG. *Breſslau.* 8. *m. K.*

Verſuch einer Vertheidigung der Einpfropfung der Blattern, worinnen gezeigt wird, daſs weder das Gewiſſen dadurch verletzt, noch die Religion beleidigt werde. Aus dem Franzöſiſchen des Herrn CHAIS *durch* M. H. BENEZE. *Gotha.* 8.

Ueber die Orientaliſche Gartenkunſt. Aus dem Engl. des Herrn WILLIAMS CHAMLERS. *Gotha.* 8.

A treatiſe of a cataract, its nature, ſpecies, cauſes and ſymptoms with a diſtinct repreſentation of the operations by coaching and extraction. By GEORGE CHANDLER. Lond. 8.

Lezioni anatomiche recitate nel teatro del Spedale di S. Maria nuova dal Dr. COCCHI. Livorno. 4.

COLLIN obſeruationes circa morbos cet. (*v. comm. noſtr. Vol. XXI. p.* 137.)

Preceptes

Preceptes ſur la ſanté des gens de guerre ou hygiene militaire. Par Mr. COLOMBIER, Tom. I. à Paris. 8. (*Eſt continuatio libri Cl.* COTE de médécine militaire.)

Letera ſulla circolazione del fluido ſcoperta in varie piante dell. Abb. BONAVENTVRA CORTI. Modena. 8.

Du genre de philoſophie propre à l'etude et à la pratique de la médécine. Par M. COSTE. a Nancy. 8.

DOMINICI COTVNNII de ſedibus variolarum liber. Neapol. et Bologn. 8. (*v. comm. noſtr. Vol. XIII. p.* 411.)

EIVSD. a treatiſe on the nervous ſciatica, or nervous Hip Gout. Lond. 8. (*Latinum librum iam indicauimus, v. ib. Vol. XVIII. p.* 125.

Nouvelles expériences et obſervations ſur le fer; relativement a ce que M. DE BVFFON a dit de ce métal dans l'introduction a l'hiſtoire des mineraux, qu'il vient de publier. Par M. du COVDRAY. à Upſal et à Paris. 12.

Le Dentiſte Obſervateur, ou recueil abregé d'obſervations tant ſur les maladies, qui attaquent les gencives et les dents, que ſur les moyens de les guerir etc. Par HONORE' GAILLARD COVRTOIS. à Paris. 12. c. f.

I. A. CRAMERS *Anfangsgründe der Metallurgie, darinnen die Operationen ſowohl im kleinen als großen Feuer ausführlich beſchrieben und mit deutlichen Gründen und Erläuterungen begleitet ſind; 2 und 3ter Theil. Blankenburg und Quedlinburg. Fol. m. K.*

CRAMER de vitlandſche Kapellen in Aſia cet. (*v. comm. noſtr. Vol. XXI. p.* 204.

CVLLEN ſynopſis noſologiae methodicae cet. aucta a I. B. M. SAGAR. Amſtelodami. 4 maj. (Cl.

CVLLEN

(CVLLEN *librum v. comm. noſtr. Vol. XX. p. 716 et Cl.* SAGAR *ſyſtema morborum ſymptomaticum v. ibid. Vol. XVIII. p. 448. Praeterea Germanica verſio Cl.* CVLLEN *exſtat in libro, qui inſcriptus eſt:* W. CVLLEN *Anfangsgründe der practiſchen Arzneywiſſenſchaft. Erſter Theil, welcher die Fieber und entzündungsartigen Krankheiten begreift. Nebſt einem Anhange, in welchem die ſyſtematiſche Eintheilung der Krankheiten dieſes Verfaſſers befindlich iſt. Leipzig* 1778. 8.)

EIVSD. a letter to Lord CATHCART, concerning the recovery of perſons droroned and ſeemingly dead. Lond. 8.

Flora Londinenſis, or Plates and Deſcription of ſuch Plants, as grow wild in the environs of London with their deſcriptions in Latin and English, their uſes in medicine, cet. By WILL. CVRTIS. Faſc. I-X. ib. fol. c. f.

D'AUBENTON planches d'hiſtoire naturelle. (*v. comm. noſtr. Vol. XXI. p.* 11.)

DAWSON's caſes in the acute rheumatiſm cet. (*v. ib. p.* 594.)

Expoſition raiſonnée des differentes méthodes l'adminiſtrer le mercure dans les maladies vénériennes. Par M. DE HORNE. à Paris. 12. (*Iam de hac materia egit Cl. Auctor v. comm. noſtr. dec. IIdae Suppl. III. p.* 510.

HEINR. FRID. DELIVS diſſ. inaug. ſiſtens cautelas nonnullas circa ſecundinarum eductionem. Reſp. *C. H. Schreyer*. Erlang. 4.

EIVSD. diſſ. inaug. ſiſtens aduerſariorum phyſico medicorum collectionem. Reſp. *I. A. Ruth.* ibid. 4.

H. F. DELIVS diſſ. inaug. ſiſtens aduerſariorum cet. Reſp. *A. S. Muller*. Erlangae. 4.

EIVSD. diſſ. inaug. ſiſtens aduerſaria medica theoretico practica et chemica nonnulla. Reſp. *H. L. Schmitjan*. ib. 4.

L'art du deſtillateur des eaux fortes. Par DE MACHY. (*v. comm. noſtr. Vol. XXII. p.* 22.

Lettres et obſervations anatomiques, phyſiologiques et phyſiques ſur la une des enfans naiſſans, avec un mémoire ſur l'etabliſſement, d'un prix medaillique par M. l'Abbé DESMONCEAVX. à Paris. 8.

Phyſique du monde demontrée par une ſeule cauſe et un ſeul principe commun à tous les corps. Par M. P. B. DELHAYES. à Verſailles. 8.

HENR. DEVENTERS *neues Hebammenlicht, 2 Theile. 2te Auflage. Iena.* 8. *m. K.*

Précis des maladies chroniques et aiguës. Par M. DIDELOT. à Nancy et Paris. 12. Tom. I et II.

I. G. L. F. DIETRICHS *Anfangsgründe zu der Pflanzenkenntnis. Leipzig.* 8. *m. K.*

F. M. DISDIER diſſ. inaug. ſiſtens de transuerſis iuguli vulneribus theſes anatomicas chirurgicas. Reſp. M. *Bousquet*. Pariſ. 4.

VAN DOEVEREN de cognoſcendis mulierum morbis. (*v. comm. noſtr. Vol. XXII. p.* 61.)

IAC. DOVGLAS myographiae comparatae ſpecimen. Edimb. 8.

DRURY's Illuſtrations of natural hiſtory, Vol. IId. (*v. ib. Vol. XVIII. p.* 145.)

Catechiſme ſur l'art des accouchements pour les ſages femmes de la campagne cet. Par M. AUGIER DUFOT. à Soiſſons. 12.

Hiſtoire de la chirurgie depàis ſon origine jusqu'a nos jours. Par M. DUJARDIN, Tom. I. à Paris. 12.

Medical commentaries. By ANDR. DUNCAN. London. 8.

I. IAC. EBERTS *kurze Unterweiſung in den Anfangsgründen der Naturlehre zum Gebrauche der Schulen. Leipzig.* 8. *m. K.*

S. P. EHLEN diſſ. de fontibus medicatis prope Kiſſingen et Boclet. Reſp. ſuo filio. Herbipol. 8.

I. F. EHRHARDT diſſ. de variis ſulphur antimonii auratum parandi methodis eiusque vſu medico. Erford. 4.

I. C. EHRMANN diſſ. de colchico autumnali. Pariſ. 4.

Beyträge zur Naturgeſchichte der kleinſten Waſſerthiere, aus den Danziger Waſſern, von I. C. EICHHORN. *Danzig.* 4. *m. K.* (Bona obſeruata autodidacti, qui noua putat cuncta, quae vidit: omiſſa ſynonyma omnia, nec icones bonae, ita vt deſcriptiones ſaepe non ſufficiant. Cl. O. F. MULLER dedit explicationem nonnullorum animalium in Naturae ſcrutatore.)

A deſcription of the Mangoſtan, and the Bread-fruit: the firſt eſteemed one of the moſt delicious; and the other the moſt uſeful, of all the fruits in the Eaſt Indies. By IOHN ELLIS. To which are added directions to Voyagers, for bringing over theſe and other vegetable productions, which would be extremely beneficial to the inhabitants of our Weſt India Island. With figures. 4.

EIVSD. *Anweiſung, wie man Saamen und Pflanzen aus Oſtindien und andern entlegenen Ländern friſch und grünend über See bringen kann. Nebſt einem Verzeichniß dergleichen ausländiſchen Pflanzen, deren Bau in den Amerikaniſchen Colonien zum Beſten der Arzneywiſſenſchaft, des Ackerbaues, und der Handlung befördert zu werden verdient. Aus dem Engliſchen überſetzt, mit einer Kupfertafel. Leipz.* 8.

G. V.

G. V. ENGESTROEM *Beſchreibung eines mineralogiſchen Taſchenlaboratoriums und insbeſondre des Nutzens des Blaſerohrs in der Mineralogie. Aus dem Schwediſchen überſetzt und mit Anmerkungen verſehen von D.* F. C. WEIGEL. *Greifswald.* 8. *m. K.*

I. C. POL. ERXLEBEN *Anfangsgründe der Chymie. Göttingen.* 8.

EIVSD. *phyſicaliſche Bibliothek.* (v. comm. noſtr. Vol. XXII. p. 728.)

R. ESCHAFFERIAVX diſſ. de cortice Peruuiano Monſpel. 4.

C. E. ESCHENBACH progr. in quo e principiis medicis ſanguinem et aquam e CHRISTI crucifixi latere perfoſſo effluxum miraculi defectu non laborantem proponit. Roſtock. 4.

FABRICII ſyſtema entomologiae. (*v. comm. noſtr. Vol. XXI. p.* 197. *v. ſupra p.* 19.)

An eſſay on Bath Waters, Vol. II. By WILLIAM FALKONER, M. D. Lond. 8.

Treatiſe on the qualities of mercury. By M. N. D. FALK. Lond. 8.

EIVSD. *Abhandlungen über die veneriſchen Krankheiten in 3 mit Kupfern verſehenen Theilen abgefaßt. Aus dem Engl. Hamburg.* 8 *maj.*

EIVSD. a deſcription of Patagonia cet. (*v. comm. noſtr. Vol. XXII. p.* 729.)

EIVSD. *Beſchreibung von Patagonien cet. nebſt einer neuen Charte der Südlichen Theile von Amerika. Gotha.* 8.

Enquiry into the propriety of bloodletting in conſumtions. By SAMVEL FARR. Lond. 8.

Le Médecin de ſoi-même, ou methode ſimple et aiſée pour guerir les maladies vénériennes, avec la recette d'un chocolat aphrodiſiaque, auſſi utile qu' agréable. Nouvelle Edition augmentée des analyſes raiſonnées et inſtructives de tous

les ouvrages, qui ont paru ſur le mal vénérien depuis 1740. jusqu'à préſent, pour ſervir de ſuite a la Bibliographie de M. ASTRUC; et de la traduction françoiſe de la Diſſertation de M. BOEHM. Par M. LE FEBVRE. à Paris Tom. II.

Bewährtes Mittel, den verborgenen und offenen oder eiternden Krebs aus dem Grunde zu heilen, von WILHELM REINHARD LE FEBVRE. *Aus dem Franzöſiſchen überſetzt von* GEORGE ADAM IUNKER. *Strasburg.* 8.

ANTON. FEDERICI de cauſa mechanica praecipuarum luminis proprietatum Rom. 4.

M. I. N. FELDNER diſſ. inaug. exhibens prodromum ad hiſtoriam fungorum agri Vindobonenſis. Vienn. 8.

P. FERMIN'S *ausführliche hiſtoriſch phyſicaliſche Beſchreibung der Colonie Surinam, I Theil, aus dem Franzöſiſchen überſetzt. Hamburg.* 8. *m. K.*

EIVSD. *höchſtnöthiger Unterricht an das Landvolk von der thieriſchen Haushaltung als eine Fortſetzung von* TISSOTS *Unterricht, aus dem Franzöſiſchen überſetzt und mit Anmerkungen erläutert von* M. F. ALIX. *Frankfurt.* 8.

Catechiſme ſur l'art des accouchements pour les ſages femmes de la campagne. Par M. AVGIER DV FOI. à Paris. 12.

Riccerche filoſofiche ſopra la fiſica animale del Signor Abbate FELICE FONTANA. Tom. I. Florent. 4.

EIVSD. Saggio di oſſervazioni ſopra il falſa ergot o la tremelle. ib. 4.

A critical enquiry in tho the ancient and modern manners of treating the diſeaſes of the urethra, with an improved methode of cure. By IESSI FORT. Lond. 8.

FORS-

FORSKÅL descriptiones animalium. (*v. comm. nostr. Vol. XXII. p.* 503.

EIVSD. flora Aegyptiaco Arabica. (*v. ib. p. eadem.*)

FORSTEN de cantharidibus. (*v. ib.* 675.)

Dictionaire raisonné d'hippiatrique cavallerie, manége et marechallerie. Par M. LA FOSSE. à Paris. 8 Vol. 4.

Observations sur les fievres putrides et malignes avec des reflexions sur la nature et la cause immediate de la fievre. Par M. FOVRNIER. à Dijon.

I. W. FRIES diss. sistens memorabilem casum in virgine de emollitione ossium. Argentor. 4.

I. F. FRISCH *Natursystem der vierfüßigen Thiere in Tabellen, zum Nutzen der erwachsenen Schuljugend. Glogau.* 4.

I. L. FÜSLINS *Verzeichniß der ihm bekannten Schweizerischen Insecten mit einer gemahlten Kupfertafel, nebst der Ankündigung eines neuen Insectenwerks. Zürich und Winterthur.* 4 *maj.* (Entomologis acceptissimus insectorum Helueticorum, quorum numerus est 1204, catalogus. Nomina Linneana, additis vernaculis, subiunctaque icone Schaefferiana, Roeseliana, aut alia vivis coloribus picta: tum locus natalis et interdum obseruatio sequitur. 20 nouae species, e quibus in tabula addita bene depicta sunt sequentia insecta. f. 2. Cerambyx scabricornis. f. 1. Meloë fasciatus. f. 5. Gryllus cantans. f. 2. Papilio (Plebei. ruric. caudatus) coluteae. f. 6. Papilio (Plebei. ruric. caudatus) Melampus. f. 4. Aranea sanguinolenta LIN.? Liber simul indicatus est: SVLZERI succincta insectorum historia, de qua alio tempore.)

Chymie hydraulique pour extraire les sels essentiels des végétaux, des animaux et des minéraux par

le moyen de l'eau pure par le Comte DE LA GARAYE, augmentée des notes par M. PARMENTIER. à Paris. 12.

Detail de la nouvelle direction du Bureau des Nourrices de Paris; pour servir de Modele à de pareils etablissemens. On y a joint deux consultations medico legales rélatives à cet objet. Par I. I. GARDANE. à Paris. 8.

EIVSD. *entdecktes Geheimniß der* SVTTONS. (v. comm. nostr. Vol. XXI. p. 135.)

** GATTENHOFI progr. de abdominis crassi et obesi fatis. Heidelberg. 4.

EIVSD. diss. inaug. sistens inflammationis causas et euentus. Resp. *I. G. Wendt.* ib. 4.

EIVSD. progr. de viribus vitalibus. ib. 4.

DE GEER mémoires des insectes, Tom. V. (*v. comm. nostr. dec. III. suppl. I. p. 92.*)

IO. LVDOV. GERICKE diss. inaug. sistens miasmatologiam generalem. Gotting. 4.

DAVID VAN GESSCHEER *Abhandlung von der Nothwendigkeit der Amputation. Aus dem Holländischen von* MATTHAEVS MEDERER. *Wien.* 8.

Memoria di G. ANTON GIACONVLLO sopra l'uso e gli utilissimi effeti del gipso nell' agricultura. Venez. 4.

Lupiologie, ou traité des tumeurs connues sous le nom de Loupes, avec des details sur les effets et la manière d'agir des caustiques, des récherches sur le ganglion, le goître, les tumeurs encystées des paupiéres, la ranule, l' hydropisie de la moëlle epiniere et des reflexions sur les moyennes de perfectionner l'art de guérir. Par M. GIRARD. à Paris.

IOS. GISI diss. de necessario instrumentorum in arte obstetricia vsu. Argentor. 4.

I. A. GLADBACH index in SWIETENII commentariorum tomos. V. L. B. 4.

Geſchichte und Heilung einer ſieben und zwanzigjährigen äußerlichen Krankheit, welche durch den Aufenthalt eines Steins von 2 Lothen in der Harnröhre verurſachet worden. Beſchrieben von G. GLADBACH. *Göttingen und Gotha.* 8.

F. G. GLAESER *Verſuch einer mineralogiſchen Beſchreibung der Grafſchaft Henneberg, Churfürſtlichen Antheils. Leipzig.* 4.

GLASER, M. D. *mit Anmerkungen und Erläuterungen verbeſſerte Preisſchrift, wie die Feuerlöſchanſtalten in den kleinen Städten und Dörfern zu Verhütung großer Feuersbrünſte zu verbeſſern ſind. ib.* 8.

I. G. GLEDITSCH *ſyſtematiſche Einleitung in die neuere, aus ihren eigenthümlichen phyſicaliſch ökonomiſchen Gründen hergeleitete Forſtwiſſenſchaft, 2ter Band. Berlin.* 8. (Syſtematicus atque in ſcientia foreſtali praeſtantiſſimus liber.)

IO. FRID. GMELIN de alcalibus cet. (*v. comm. noſtr. Vol. XXI. p.* 228.

EIVSD. *Abhandlung von den giftigen Gewächſen Deutſchlands.* (v. ibid. Vol. XXII. p. 422. vbi et reliqua huc pertinentia ſcripta de venenis Cl. Auctoris poſſunt reperiri.)

S. G. GMELIN *Reiſe durch Rußland.* (v. ibid. Vol. XXI. p. 303.)

An hiſtory of eart and animated nature. By OLIVIER GOLDSMITH. Lond. 8.

E. G. GRAF diſſ. inaug. de petechiis ſine febre. Gotting. 4.

An eſſay on the peſtilential fever of SYDENHAM, commonly called the caol, hoſpital, ſhip, and camp fever. By WILL. GRANT, M. D. Cadell. 8.

WILL. GRANT *Beobachtungen über die Fieber.* (v. comm. noſtr. Vol. XXI. p. 549.)

C. G. GRVNER ſemiotica. (*v. ibid. p.* 601.)

EIVSD. progr. Neque Eros neque Trotula, ſed ſalernitanus quidam medicus, isque chriſtianus auctor libelli eſt, qui de morbis mulierum inſcribitur. Ienae.

EIVSD. diſſ. inaug. ſiſtens experimenta nonnulla cum calculis veſiculae felleae humanae inſtituta. Reſp. *B. G. F. Conradi.* ib. 4.

G. S. GRVNERS *Naturgeſchichte Helvetiens in der alten Welt. Bern.* 8 *maj.*

EIVSD. *Verſuch eines Verzeichniſſes der Mineralien des Schweizerlandes. ib.* 8.

BERN. GVERARDS *Anfangsgründe der Geburtshülfe zum Gebrauch ſeiner Vorleſungen und Vortheil aller Geheyratheten. Düſſeldorf.* 8.

IO. GOTTL. HAASE diſſ. inaug. de hydrocele interna. Reſp. et Auctore *Chriſt. Frider. Scheffler.* Lipſ. 4.

ANT. DE HAEN liber de magia. Lipſ. 8 maj.

EIVSD. rationis medendi continuatae, Tom. II. Vienn. 8 maj. c. fig.

EIVSD. *Abhandlung von der ſicherſten Heilungsart der natürlichen Pocken. ib.* 8 *maj.*

I. D. HAHNII oratio de medico ſpeculatore. L. B. 4.

EIVSD. oratio de venenis. Lipſ. 8. (*Prima editio Traiecti ad Rhenum eſt edita et a nobis recenſita, v. comm. noſtr. Vol. XX. p.* 307.

ALBERT. DE HALLER appendices in SCHEVCHZERI agroſtographiam. Tigur. 4. (*v. ib. Vol. XXI. p.* 50.)

EIVSD. bibliotheca chirurgica, Tom. II. (*v. ibid. p.* 503.)

EIVSD. *Anfangsgründe der Phyſiologie des menſchlichen Körpers. Aus dem Lateiniſchen überſetzt von* I. SAM. HALLEN. *7ter Band. Berlin.* 8 *maj.*

DV HAMEL DV MONCEAV *Abhandlung von Obſtbäumen. Aus dem Franzöſiſchen überſetzt von* C. C. OELHAFEN. *Nürnb. 4 maj. m. K.*

EIVSD. *Naturgeſchichte oder ausführliche Beſchreibung der Erdbeerpflanzen. ib. 4 maj. m. K.*

Fauna Norvegica red CHRISTOPHER HAMMER. Kiöben.

Elements of the practice of Midwifery. By ALEX. HAMILTON. Lond. 8.

The engliſh Lepidoptera: or the Aurelians Pocket companion: containing a Catalogue, of upwards of 400 Moths and Butterflies, the food of their reſpective caterpillars, the time of changing into chryſalis, and appearance in the winged ſtate; alſo, the places, where they are uſually found, with a conciſe deſcription. By MOS. HARRIS. 8.

PETR. IMMAN. HARTMANN in paedicatorem noxium et infeſtum reipublicae ciuem. Reſp. *Dav. Henric. Stoltenberg*. Traj. ad Viadr. 4.

EIVSD. diſſ. inaug. de cardialgia colicaque funeſta ab ingeſtis orta et multiplici ſpaſmorum genere, inprimis St. *Viti* ſtipata. Reſp. *D. F. Kruger*. ib. 4.

Beſchreibung der Reiſe um die Welt und Entdeckungen im Südmeer. Engliſch und Deutſch von HAWKESWORTH *und* I. F. SCHILLER, *hiſtoriſch zuſammengefaßt und beſchrieben von* I. L. SCHWARZ, I *und* 2*ter Theil. Hamb.* (v. comm. noſtr. Vol. XX. p. 464.)

CHRIST. AVG. HELD de tempeſtiuo corticis Peruuiani vſu in febribus inflammatoriis. Gotting. 4.

An eſſay on glandular ſecretion, containing an experimental enquiry into the formation of Pus: and a critical examination into an opinion of M.

IOHN HVNTERS, that the Blood is alive. By IAMES HENDY, M. D. Lond. 8.

HENKELS *Abhandlung der chirurgiſchen Operationen, VII. Stück.* (v. comm. noſtr. decad. IIdae Suppl. p. 728.)

Dictionaire d'Hiſtoire naturelle, qui concerne les Teſtacées ou les Coquillages de Mer, de Terre, et d'eau douce, avec la Nomenclature, la Zoomorphoſe, et les differens ſyſtémes de pluſieurs celébres Naturaliſtes, anciens et modernes. Ouvrage, qui renferme la deſcription détaillée des figures des coquilles, l'explication des termes uſités, les proprietés de pluſieurs, et les notes en partie des endroits ou elles ſe trouvent. Par l'Abbé FAVART D'HERBIGNY, 3 Tomes. à Paris. 8. (*Ad doctrinam de conchyliis vtilis liber.*)

F. S. HERMANN diſſ. inaug. de vera natura cuticulae eiusque regeneratione ex mente Cl. KLINKOSCH. Prag. 8.

I. L. HERRMANNS *Abhandlung und gegründete Wahrnehmung von der Kriebelkrankheit, ſo in Niederheſſen vom Iahr 1771 bis zum Ende des Heumonats 1772 epidemiſch graßiret, zum Beytrag einer vollſtändigen Geſchichte von dieſer Epidemie. Caſſel.* 8.

I. L. HEYDERICH diſſ. inaug. ſiſtens principia muſti. Tyrnaviae. 8.

IO. HILL horti Malabarici noua editio. Lond. 4. (*Iam quaedam de hac noua editione ediſſeruimus. v. comm. noſtr. Vol. XX. p.* 152.)

EIVSD. enquiries into the nature of a new mineral acid diſcovered in Sweden etc. To which is added an Idea of an artificial arrangement and of a natural method of foſſils etc. ib. 8. (*Id, quod additur, eſt tantummodo noua editio ſyſtematis Auctoris. Minerale, in quod inquiſiuit Cl.* HILL, *eſt fluor*

fluor ſpatoſus ſ. fluor mineralis WALLERII, *a Cl.* SCHEELE *in actis Academiae Regiae Suecicae anni* 1771. *Vol. XXXII. v. comm. noſtr. Vol. XX. p.* 275. *iam examinatus. Cl.* HILL *autem putat ineſſe huic ſpato combinationem acidi Vitriolici cum ſteatite.)*

Theorie der Gartenkunſt von C. C. L. HIRSCHFELD. *Leipzig.* 8.

IO. HOFMANNS *Anleitung zur Naturlehre für Ungelehrte. ib.* 8.

CHRIST. GOD. HOFMANN commentarius de coemeteriis ex vrbibus tollendis. Francof. 8.

F. HOFMANNS *Abhandlung von der gewiſſen Vorherſehung des Todes in Krankheiten, zum nützlichen Unterricht anfangender Aerzte ſowohl, als auch beſonders derer Herren Geiſtlichen auf dem Lande. Aus dem Lateiniſchen überſetzt, und mit practiſchen Anmerkungen erläutert von* B. W. RÖDDER. *Fr. und Leipzig.* 8.

I. R. S. HOLDEFREVND *Erzählungen merkwürdiger Krankengeſchichte. Braunſchweig und Wolfenbüttel,* 8.

I. D. HOMBERG *anatomiſch und chirurgiſche Fragen und Antworten zum Nutzen und Gebrauch derer, die ſich der Heilungskunſt befleißigen. Breslau.* 8.

S. HORVATOVSZKY flora Tyrnavienſis indigena P. I. Tyrnav.

Expoſition raiſonnée des differentes méthodes d' adminiſtrer le mercure dans les maladies vénériennes précédée de l'examen des preſervatifs. Par M. DE HORNE. à Paris. 12.

Remarks on the obſervations made in the late voyage towards te North Pole for determining the acceleration of the pendulum in latitude 79°50. By SAMVEL HORSLEY in a letter to CONSTANT. IOHN PHILIPPS. Lond. 4.

HOVTTYN nautuurlyke hiſtorie der Dieren. (*u comm. noſtr. Vol. XXI. p.* 555.

Anatomia vteri grauidi tabulis illuſtrata Auctore GVIL. HVNTER. (*Hunc ſplendidiſſimum librum non diu ante indicauimus.*)

IO. IACQVEREZ diſſ. inaug. de partu quodam naturali laborioſo propter gangraenam in vtero praeexiſtentem et rupturam vteri. Argentorat. 4.

N. I. IACQVIN flora Auſtriaca ſeu plantarum ſelectarum in archiducatu Auſtriae ſponte naſcentium icones et deſcriptiones, Tom. III. Vienn. fol.

IO. HENR. IAEGER ſpicil. inaug. de pathologia animata, praemiſſa tractatione de generatione aequiuoca. Gotting. 4.

G. F. IAEGENSCHMIDT *Unterricht für die Hebammen etc.* 1 *ſter Theil, welcher die Geburtshülfe enthält. Carlsruhe.* 8.

G. I. IAENISCH diſſ. inaug. ſiſtens phthiſeos ex vlcere curationes antiquas. Gotting. 4.

IO. IASKIEWICZ diſſ. inaug. ſiſtens pharmaciam regni vegetabilis. Vienn. 8.

IAC. FRID. ISENFLAMM diſſ. inaug. de vi corporum primitiua. Reſp. *L. C. Voigt.* Erlang. 4.

Sendſchreiben an den Herrn Stadtchirurgus HELLMANN *in Magdeburg, deſſen Urtheil, die Lobſteiniſchen Staarmeſſer betreffend von* IO. HEINR. IVNG. *Fr. am Mayn.* 8.

BALTH. IO. IVRTZICK diſſ. inaug. de noxiis repercutientium effectibus. Hal. Sax. 4.

Das unumſtößliche Naturzeugniß der beſten Abholzungszeit von MELCHIOR CHRIST. KAEPLER. *Meinungen.* 8.

Anmerkungen über die Marktſcheidekunſt, nebſt einer Abhandlung von der Höhenmeſſung durch das Barometer von A. G. KAESTNER. *Göttingen.* 8.

AFFANA-

AFFANASEI KAWERSNIEW *von der Abartung der Thiere. Leipzig.* 8. (In nutrimentis et climate ponit varietatum cauſſas.)

I. G. A. H. KEYSERS *Unterricht von den Nutzen und beſondern Heilungskraft der Eicheln, in Abſicht auf die Darrſucht oder Auszehrung der Kinder. Braunſchweig.* 8.

** KIES diſſ. de effectibus electricitatis in quaedam corpora organica. Reſp. *C. H. Koeslin.*

IOS. THED. KLINKOSCH diſſertationes medicae ſelectiores Pragenſes. Vol. I. Prag. 4 maj. c. tabb. aen.

IAC. KOECHLIN diſſ. de felicitate empiricorum medicaſtrorum diuerſa a felicitate veri medici. Baſil. 4.

I. KOPP diſſ. de Sinapi optima medicina. Duisb. 4.

CAR. ERNST. KOSITZKI diſſ. inaug. de noxis faſciarum, geſtationis et thoracum. Gotting. 8.

IAC. KOSTERZEWSKI diſſ. de gratiola. Vienn. 8.

IO. AVG. KRATZER *phyſikaliſche Diſcourſe über die ſämmtliche Bienenzucht. Wien.* 8 *maj.*

G. R. KRICK diſſ. ſiſtens arthritidis vagae decurſum, ex recentibus exemplis deſcriptum. Duisb. 4.

I. G. KRÜNIZ *ökonomiſche Encyclopedie oder allgemeines Syſtem der Land- Haus- und Staatswirthſchaft in alphabetiſcher Ordnung,* 4*ter Band. Berlin.* 8 *maj. m. K.*

DE KRZOWITZ: hiſtoria febrium. (*v. comm. noſtr. Vol. XXII. p.* 322.)

Diſcours prononcé aux écoles de médécine pour l'ouverture ſolemnelle des écoles de chirurgie le 29 November 1775. par M. CLAVDE LAFISSE. à Paris. 4.

P. A. LAMPE de noxis ex ſepultura in templis. Argentor. 4.

Ricer-

Ricerche fisiche interno alla salubrita dell' aria di MASSIGLIO LANDRIANI. Mayland. 8.

I. H. LANGENS *Briefe über verschiedene Gegenständer der Naturgeschichte und Arzneykunst. Lüneburg und Leipzig.* 8.

W. I. N. LANGSVERT historia medica morbi epidemici siue febris putridae ann. 1771 et 1772. Prag. 8.

** DE LASSVS diss. de hernia inguinali congenita. Resp. *P. I. Pellutan.* Paris. 4.

EIVSD. diss. sur la nymphe, qui a remporté le prix double de physique en 1773. proposé par l'Academie de Lyon. Genev. 8 maj.

LEAKE *über verschiedene Krankheiten der Kindbetterinnen etc.* (v. comm. nostr. Vol. XXII. p. 79.)

M. F. LEDERMÜLLERS *physicalisch microscopische Abhandlung von Asbest, Amiantstein oder Erdflachs und einigen andern mit derselben verwandten Fossilien. Nürnb.* 4. *m. K.*

I. D. LEERS flora Herbornensis exhibens plantas circa Herbornam Nassoviorum crescentes. Herborn. 8. c. fig.

ANTON DE LEFFLERAN diss. inaug. de paralysi. Vienn. 8.

L. B. LENTINS *Beobachtungen einiger Krankheiten und der Entstehung des Mutterkorns. Göttingen.* 8.

IO. GOTTFR. LEONHARDI de salibus succineis. Lips. 4.

EIVSD. obseruationes chemicae. (*v. comm. nostr. Vol. XXI. p.* 229.)

LEPECHIN *Tagebuch der Russischen Reise.* (v. ib. Vol. XXII. p. 136.)

NATHAN. GODOFR. LESKE progr. physiologiae animalium commendatio. Lips. 4. (Generalia de corde et pulmonibus animalium, iam cognita, simul-

ſimulque oſtenditur, quanta etiamnum in Zootomia detegenda reſtent.)

EIVSD. theſes philoſophicae. ib. 4. (*Praemittuntur quaedam de conſeruatione corporum naturalium.*)

Le voyageur Naturaliſte, ou Inſtruction ſur les moyens de ramaſſer les objets d'Hiſtoire Naturelle, et de les bien conſerver, avec des obſervations propres à étendre les recherches relatives aux connoiſſances humaines en general par I. C. LETTSOM, Doct. en Med. etc. traduit de l'anglois. La ſeconde edition, corrigée et augmentée. à Amſterdam. 12mo.

Connoiſſance pratique des medicamens les plus ſalutaires par M. LEWIS. à Paris. 12.

LIDBECKS afhandling om nyttan of medicinal växters etc. (*v. comm. noſtr. Vol. XXII. p.* 359.)

PAVL. CHRIST. LINCKE ep. grat. de hellebori viridis in fluore albo venereo vſu medico. Serveſt. 4.

IACOB LIND'S *Abhandlung vom Scharbocke. Nach der 2ten Ausgabe aus dem Engliſchen von D.* IO. NATHAN. PEZOLD. *Riga.* 8.

LINNAEI *vollſtändiges Naturſyſtem von* MÜLLER. v. comm. noſtr, Vol. XX. p. 28.)

EIVSD. *Gattungen der Pflanzen und ihre natürliche Merkmale nach der Anzahl, Geſtalt, Lagen und Verhältniß aller Blumentheile. Nach der 6ten Ausgabe, und der* 1 *und* 2*ten Mantiße überſetzt von* I. I. PLANER. *Erfurth.* 8 *maj.*

EIVSD. *Pflanzenreich nach dem neueſten Naturſyſtem von* C. F. DIETRICH. *Leipzig.* 8.

EIVSD. diſſ. inaug. ſiſtens plantas Surinamenſes. Reſp. *Iacob. Alm.* Upſal. 4

EIVSD. diſſ. inaug. de ſcorbuto. Reſp. *Ern. D. Salomon.* ib. 4.

LINNAEI diff. inaug. fiftens medicamenta purgantia. Refp. *Io. Rotheram.* Upfal. 4.

EIVSD. diff. inaug. de ledo paluftri. Refp. *Io. P. Weftring.* ib. 4.

EIVSD. diff. inaug. bigas infectorum fiftens. Refp. *Andr. Dahl.* ib. 4. c. fig.

EIVSD. diff. inaug. fiftens canones medicos. Refp. *Sueno And. Hedin.* ib. 4.

EIVSD. diff. inaug. de perfpiratione infenfibili. Refp. *Nicol. Avellan.* ib. 4.

EIVSD. diff. de opio. Refp. *Georg. Eberh. Georgio.* ib. 4.

Saggio e memoria della cura prefervativa da l'idrofobia efequita in dieci perfone ott efe da cane rabiofo da IGNATIO LOTTI, in Venet. 4.

Ladifefa degli oleofi nella cura della malattia biliofa di ANTONIO LIZZARI. ib. 8.

Elemens de la theorie et de la pratique de la chimie. Auctore MACQVER. à Paris. 8.

I. MARCVS diff. inaug. de diabete. Goetting. 4.

CHRIST. GVIL. HENR. DE MARE'ES diff. inaug. de animi perturbationum in corpus potentia. ib. 4.

An effay on gleets. By I. P. MARAT. Lond. 4.

EIVSD. de l'homme ou des principes et des loix, l'influence de l'ame fur le corps et du corps fur l'ame. Tom. I. à Amfterdam. 8.

Mémoire pour fervir au traitement d'une fievre epidemique, fait et imprimé par ordre du Gouvernement. Par M. MARET. à Diion. 12.

Delle acqua termali di Vinadio ufate in lavando, bagno doccia, ftuffa, fango, muffe, commentario di GIOV. ANT. MARINO. Turin. 8.

Hortus Romanus, fecundum fyftema I. P. TOVRNEFORTII a NICOLAO MARTELLIO; Linneanis characteribus expofitus, adiectis fingularum plantarum analyfi ac viribus. Species fuppeditabat

tabat ac defcribebat LIBERATVS SABBATI. (*Huius continuati operis tomum primum paulo ante recenfuimus.*)

IO. IAC. MARTIN diff. fiftens experimenta et cogitata nonnulla circa lixiuium fanguinis. Argent. 4.

F. H. W. MARTINI *allgemeine Gefchichte der Natur, 2ter Band. Berlin.* 8 *maj.* (Mortuo Auctore, a Societate Phyficorum continuabitur.)

EIVSD. *neues fyftematifches Conchyliencabinet. 3ter Band. 3te Ausgabe. Nürnb.* 4. *m. K.* (Cl. CHEMNIZ continuationem libri vtiliffimi fufcepit.)

Elements of natural Hiftory. By THOM. MARTYN, B. D. Cambridge et London. 8. (*Eft fynopfis hiftoriae naturalis iuxta fyftema* LINNAEI. *Species tamen ex* BVFFONO, PENNANTO *aliisque auctae funt. Hoc volumen mammalia tantum continet.*)

Reflexiones de natura, caufis et curatione cancri cet. Auctore CAIETANO MARVLLA. Florent. 8.

IO. GOTTLOB MATTHIAS diff. inaug. fiftens generaliffimam difpofitionis haereditariae et morborum inde determinatorum theoriam. Hal. ad Sal. 4.

F. L. F. MAXIMILIAN diff. inaug. de alcali vegetabili, quatenus fit eductum et productum. ib. 4.

Reliqua proxime.

Contenta

Contenta in hac parte.

I. Iournal de medéc. Par M. ROVX. Tom. XLIII et XLIV. pag. 195
II. Chimie experimentale et raiſonnée. Par M. BAVME'. Tom. II. 211
III. Florae Danicae. Vol. III. et IV. 235
IV. JACQVIN miſcellanea Auſtriaca ad botanicam, cet. 241
V. KOELREVTERS *entdecktes Geheimniß der Cryptogamie.* 247
VI. LVDWIG de ſexu muſcorum detecto 251
VII. WVRTZ conamen mappae generalis medicamentorum cet. 252
VIII. MVRRAY apparatus medicaminum cet. Vol. II. 260
IX. GRVNER via et ratio formulas conſcribendi 265
X. *Neue Sammlung von Verſuchen und Anmerkungen der naturforſchenden Geſellſchaft in Danzig,* 1 *Theil* 268
XI. PROCHASKA de carne muſculari. 273
XII. EIVSDEM de ſtructura neruorum. 276
XIII. BÖHMER diſſ. de nono pare neruorum cerebri. 277
XIV. ISENFLAMM *von Nerven.* 279
XV. ACRELLS *chirurgiſche Vorfälle,* 1 *und* 2*ter Theil.* 284
XVI. MICHAELIS de angina polypoſa. 293
XVII. ELSNER *von der Bruſtbräune.* 303
XVIII. TRALLES de veſicantibus. 306
XIX. HVNTER de vtero grauido. 329
XX. Hortus Romanus. Vol. I. 337
XXI. BOSCH hiſt. conſtitutionis epidemicae verminoſae. 342
XXII. Noua phyſico medica. ibid.
XXIII. Index ſcriptorum phyſico medicorum, quae anno 1775 prodierunt. 345